

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАКАЗ

Київ

20 квітня 2001 р.

№ 330

Про затвердження Положення про експертизу психологічного і соціологічного інструментарію, що застосовується в навчальних зкладах Міністерства освіти і науки України

Відповідно до Положення про психологічну службу системи освіти України (наказ Міністерства освіти України від 03.05.99 р. №127, зареєстровано у Міністерстві юстиції України 30.12.99 р. за №922\4215), Типового положення про центри практичної психології і соціальної роботи (наказ Міністерства освіти і науки України від 14.08.2000 р. №385), Положення про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності (наказ Міністерства освіти і науки України від 07.11.2000р. №522, зареєстровано у Міністерстві юстиції України 26.12.2000р. за номером №946\5167) та з метою забезпечення експертизи психологічного і соціологічного інструментарію, що застосовується в дошкільних, загальноосвітніх та інших навчальних закладах системи загальної середньої освіти

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити Положення про експертизу психологічного і соціологічного інструментарію, що застосовується в навчальних закладах Міністерства освіти і науки України (додається).

2. Директору Інституту психології ім. Г.С. Костюка Академії педагогічних наук України (Максименко С.Д., за згодою), директору Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи (Панок В.Г.) до 30.12.2001 р. розробити критерії експертизи психологічного і соціологічного інструментарію.

3. Департаменту розвитку дошкільної, загальної середньої та позашкільної освіти (Романенко В.П.) спільно з Українським НМЦ практичної психології і соціальної роботи (Панок В.Г.) до 30.12.2004 року здійснити ревізію всього діагностичного, корекційного та психотерапевтичного інструментарію, що застосовуються фахівцями психологічної служби системи освіти.

4. Міністру освіти Автономної Республіки Крим, начальникам управлінь освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій:

вжити організаційних заходів щодо здійснення експертизи діагностичних методик, психокорекційних, психотерапевтичних та реабілітаційних технік і технологій, соціологічних та соціально-психологічних опитувальників;

не допускати проведення тренінгів, обстежень та опитувань всіх учасників навчально-виховного процесу представниками сторонніх організацій без попередньої експертизи згідно з цим Положенням;

здійснювати експертизу психологічного і соціологічного інструментарію, що застосовується в навчальних закладах сторонніми організаціями, на умовах госпрозрахунку.

5. Контроль за виконанням даного наказу покласти на заступника міністра Огнев'юка В.О.

Міністр

В.Г. Кремень

ЗАТВЕРДЖЕНО
наказ Міністерства
освіти і науки України
від 20.04 2001 р. №330

ПОЛОЖЕННЯ

про експертизу психологічного і соціологічного інструментарію, що застосовується в навчальних закладах Міністерства освіти і науки України

1. Загальні положення

1.1. Дане Положення визначає загальні завдання і основні організаційні засади здійснення експертизи психологічного і соціологічного інструментарію, що застосовується в навчальних закладах Міністерства освіти і науки України.

1.2. Експертизу психологічного і соціологічного інструментарію мають право здійснювати Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи, республіканський (Автономна Республіка Крим), обласні, Київський та Севастопольський міські, районні (міські) центри практичної психології і соціальної роботи (далі – Центри) та методисти, які відповідають за психологічну службу, (далі – методисти).

1.3. Мета діяльності Центрів у даному напрямку полягає у забезпеченні експертизи, діагностичних методик, психокорекційних, психотерапевтичних та реабілітаційних технік і технологій, соціологічних та соціально-психологічних опитувальників, що застосовуються в дошкільних, усіх типах загальноосвітніх та інших навчальних закладах системи загальної середньої освіти.

1.4. При проведенні експертизи Центри керуються законодавчими та нормативно-правовими актами Міністерства освіти і науки України, а також цим Положенням та затвердженими у встановленому порядку критеріями експертизи.

1.5. Контроль за діяльністю Центрів по проведенню експертизи покладається на Міністерство освіти і науки України, Міністерство освіти Автономної Республіки Крим, управління освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій та на місцеві органи управління освітою.

2. Основні завдання і функції

2.1. Завданнями Центрів є:

- організація та здійснення експертизи діагностичних методик, психокорекційних, психотерапевтичних та реабілітаційних технік і технологій, що застосовуються у психологічному супроводі навчально-виховного процесу;

- підготовка висновків про можливість індивідуальних і групових обстежень дітей та учнів, учителів і батьків, проведення соціологічних та соціально-психологічних опитувань у навчальних закладах;

- визначення відповідності здійснення психологічної діяльності в навчальних закладах системи освіти державним вимогам.

2.2. Центри відповідно до покладених на них завдань:

- координують і здійснюють проведення експертизи матеріалів або діяльності психологічного змісту;
- складають календарні плани проведення експертизи та доводять їх до відома організацій (фізичних осіб), що отримують дозвіл на право здійснення психологічної діяльності;
- за наслідками експертизи надають дозвіл на здійснення психологічної діяльності;
- розглядають апеляції за фактами порушення процедури проведення експертизи;
- готують у межах своєї компетенції пропозиції та зауваження з питань процедури психологічної експертизи;
- надають консультативні послуги і здійснюють методичне супроводження матеріалів експертизи;
- сприяють розвитку міжнародного, міжгалузевого обміну інформацією та досвідом у психологічній сфері;
- інформують громадськість та зацікавлені організації про результати експертизи.

3. Компетенція, права та обов'язки

3.1. До компетенції Українського НМЦ практичної психології і соціальної роботи відноситься:

- експертиза психодіагностичних методик;
- сертифікація психокорекційних, психотерапевтичних і психотренінгових методик, методів та технологій;
- експертиза авторського або вдосконаленого класичного інструментарію;
- експертиза і надання дозволу на проведення соціологічних та соціально-психологічних досліджень щодо стану освіти в Україні в цілому, або окремої її області;
- рецензування психологічних, психолого-педагогічних новацій, які проводяться у масштабах України, відповідного регіону чи області;
- рецензування навчально-методичних матеріалів соціально-психологічного змісту, розрахованих для практичних психологів, соціальних педагогів, вихователів, учителів, батьків;
- розгляд діагностично складних і конфліктних випадків на підставі документів, поданих обласними Центрами, навчальними закладами, організаціями, фізичними особами (висновок Українського НМЦ практичної психології і соціальної роботи є остаточним);
- надання консультативної, організаційної і методичної допомоги обласним Центрам;
- організація підвищення кваліфікації спеціалістів та експертів обласних Центрив.

3.2. До компетенції республіканського (Автономна Республіка Крим), обласних, Київського та Севастопольського міських Центрив відноситься:

- експертиза психодіагностичних методик;
- експертиза і надання дозволу на проведення соціологічних та соціально-психологічних досліджень, результати яких будуть поширюватись на район (місто), або декілька районів області;
- рецензування психологічних, психолого-педагогічних новацій, які проводяться у масштабах району (міста), або декількох районів області;
- рецензування навчально-методичних матеріалів соціально-психологічного змісту, розрахованих на усіх учасників навчально-виховного процесу, які поширюються на район (місто), або декілька районів області;
- розгляд конфліктних випадків на підставі документів, поданих районними (міськими) центрами практичної психології і соціальної роботи (методистами), навчальними закладами, організаціями, фізичними особами.

3.3. До компетенції районних (міських) Центрив (методистів) відноситься:

- експертиза і надання дозволу на проведення соціологічних та соціально-психологічних досліджень, результати яких будуть поширюватись на один або декілька навчальних закладів;

- рецензування психологічних, психолого-педагогічних новацій, які проводяться у масштабах одного або декількох навчальних закладів;

- рецензування навчально-методичних матеріалів соціально-психологічного змісту, розрахованих на усіх учасників навчально-виховного процесу, які поширюються на один або декілька навчальних закладів.

- розгляд конфліктних випадків на підставі документів, поданих практичними психологами (соціальними педагогами), навчальними закладами, організаціями, фізичними особами.

3.4. Центри мають право:

- залучати в установленому порядку фахівців у якості експертів до розгляду питань, що належать до їх компетенції, а також до проведення консультацій та експертизи;

- повертати матеріали на доопрацювання;

- запрошувати на свої засідання відповідальних працівників міністерств, відомств, підприємств, наукових установ, керівників і спеціалістів навчальних закладів освіти та їх підрозділів;

- отримувати під час проведення експертизи документацію, іншу інформацію щодо психологічної діяльності юридичних і фізичних осіб;

- приймати рішення щодо призупинення дії дозволу або його анулювання у разі невиконання або порушення організацією (особою) умов впровадження психологічної діяльності, подання недостовірної інформації тощо.

- проводити комплексну психологічну експертизу по запиту державних та громадських установ, зокрема, правоохоронних, судових органів та адвокатури стосовно фактів заподіяння морально-психологічної шкоди юридичним та фізичним особам і оцінки розмірів такої шкоди;

- надавати науково-інформаційну та методичну допомогу психологам, що працюють в інших галузях;

- проводити консультації, навчальні семінари, тренінги тощо;

- надавати платні психологічні послуги.

3.5. Центри зобов'язані:

- забезпечити об'єктивність і достовірність результатів психологічної експертизи;

- належним чином оформляти документи з експертизи, забезпечити їх розгляд у встановлені терміни;

- виконувати роботу компетентно, дотримуючись вимог діючого законодавства, відповідних нормативно-правових актів та даного Положення;

- дотримуватись конфіденційності процесу експертизи та одержаної при цьому інформації стосовно діяльності навчального закладу (організації);

- повідомляти вищестоящі організації про всі істотні перешкоди, що мали місце при проведенні психологічної експертизи.

3.6. Експерти повинні володіти необхідними знаннями та навичками з таких питань:

- державних вимог (стандартів) у галузі практичної психології і соціальної роботи, інших нормативно-правових актів, на відповідність яким проводиться експертиза;

- порядку і змісту роботи на різних етапах психологічної експертизи;

- формування матеріалів психологічної експертизи, підготовки обґрунтованих висновків і підсумкових документів експертизи.

4. Рішення Центрів

4.1. Засідання Центрів з питань психологічної експертизи проводяться за

потребою, але не рідше, ніж один раз на півроку.

4.2. Засідання проводяться під керівництвом директорів (завідуючих) Центрів (методистів) і набирають чинності, якщо у них взяло участь не менше половини їх складу.

4.3. Рішення засідань Центрів приймаються відкритим голосуванням більшістю голосів присутніх.

4.4. Рішення Центрів оформляються протоколами, які зберігаються на правах архівних документів, за підписом директорів (завідуючих) та відповідальних секретарів.

4.5. Навчальні заклади освіти (організації, фізичні особи) за результатами експертизи отримують у встановленому порядку рішення Центрів (додаток 1) або відповідні сертифікати на право здійснення психологічної діяльності (додаток 2) терміном від 3 до 5 років.

4.6. Рішення Українського НМЦ практичної психології і соціальної роботи є обов'язковим для виконання усіма ланками психологічної служби системи освіти України.

4.7. Рішення республіканського (Автономна Республіка Крим), обласних, Київського та Севастопольського міських Центрів (у межах своєї компетенції) є обов'язковим для виконання районними (міськими) Центрами (методистами).

4.8. Рішення районних (міських) Центрів, методистів (у межах своєї компетенції) є обов'язковими для виконання практичними психологами та соціальними педагогами дошкільних, усіх типів загальноосвітніх та інших навчальних закладів системи загальної середньої освіти

5. Фінансово-господарська діяльність

5.1. Відшкодування витрат, пов'язаних з проведенням психологічної експертизи, здійснюється на підставі договору (додаток 3) з навчальними закладами освіти (організаціями, особами), на вимогу яких проводиться експертиза, за попередньо складеними кошторисами (додаток 4).

Кошти за проведення психологічної експертизи перераховуються на окремий рахунок центрів практичної психології і соціальної роботи на умовах попередньої оплати.

5.2. Терміни роботи експертних груп на місцях визначаються календарним планом проведення експертизи (додаток 5), але не більше 5-ти робочих днів.

5.3. За особами, які залучаються до роботи у якості експертів, на час проведення психологічної експертизи зберігається середня заробітна плата за основним місцем роботи.

5.4. Директори (завідуючі) Центрів, методисти за рахунок коштів, отриманих за проведення психологічної експертизи, а також добровільних внесків юридичних та фізичних осіб, можуть встановлювати заохочувальні виплати для осіб, які залучаються до роботи у експертних групах.

Директор Українського НМЦ
практичної психології і соціальної роботи

В.Г. Панок

Додаток 1
до Положення про експертизу
інструментарію психологічної
служби системи освіти
України

Міністерство освіти і науки України
(Управління освіти _____ обласної державної адміністрації)

РІШЕННЯ

Українського науково-методичного (регіонального)
центру практичної психології і соціальної роботи
від “___” _____ 200_ р., протокол №___

Директор центру

_____
(підпис)

_____
(прізвище, і., п'б)

Секретар

_____
(підпис)

_____
(прізвище, і., п'б)

М.П.

Додаток 2
до Положення про експертизу
інструментарію психологічної
служби системи освіти
України

Міністерство освіти і науки України
(Управління освіти _____ обласної державної адміністрації)

СЕРТИФІКАТ

Український науково-методичний (регіональний) центр практичної психології і
соціальної роботи надає дозвіл

_____
(назва навчального закладу, організації, прізвище, і., п'б фізичної особи)
на здійснення наступної психологічної діяльності:

Діяльність

поширюється

на:

_____
(територія, навчальні заклади тощо)
Сертифікат діє до “___” _____ 200_ р.

Протокол №___ від “___” _____ 200_ р.

Директор центру

_____ (підпис)

_____ (прізвище, і., п\б)

Секретар

_____ (підпис)

_____ (прізвище, і., п\б)

М.П.

Додаток 3
до Положення про експертизу
інструментарію психологічної
служби системи освіти
України

ДОГОВІР № _____

від “ _____ ” _____ 200_р.
на проведення психологічної експертизи

Український науково-методичний (регіональний) центр практичної психології і соціальної роботи (у подальшому - Виконавець) в особі директора центру

_____ ,
(прізвище, і., п\б)
який діє на підставі Положення, з одного боку, і

_____ ,
(назва навчального закладу, організації, прізвище, і., п\б фізичної особи)
(у подальшому – Замовник) в особі _____ ,

(посада, прізвище, і., п\б)
який діє на підставі _____ , з другого боку, уклали між собою
(Статуту, Положення)

договір про наступне:

1. Предмет договору.

1.1. Замовник доручає, а Виконавець проводить психологічну експертизу

_____ (тематика експертизи)

1.2. Терміни виконання основних етапів експертизи визначаються календарним планом (додається), який є невід’ємною частиною цього договору.

2. Вартість робіт та порядок розрахунків.

2.1. За проведення психологічної експертизи згідно з договором Замовник перераховує Виконавцю відповідно до планової калькуляції кошторисної вартості робіт (додається), яка є невід’ємною частиною цього договору

_____ (сума в грн.)

(з ПДВ _____, чи без ПДВ згідно з п. 3.2.9 ст. 3 Закону України “Про податок на додану вартість”).

2.2. Результатом заведеної роботи по експертизі психологічного і соціологічного інструментарію є рішення або сертифікат Українського науково-методичного (регіонального) центру практичної психології і соціальної роботи.

3. Відповідальність сторін.

3.1. Умови даного договору мають однакову зобов’язувальну силу для сторін і можуть бути змінені за взаємною згодою.

3.2. Усі суперечки між сторонами розв’язуються згідно з чинним законодавством

України.

4. Інші умови.

4.1. Договір набирає чинності з моменту підписання сторонами договору.

4.2.

5. Юридичні адреси і банківські реквізити сторін.

Замовник: _____

Виконавець: _____

Договір складено у двох примірниках, що мають однакову юридичну силу, по одному для кожної із сторін.

6. Підписи сторін.

Виконавець:
_____

Замовник:
_____

М.П.

М.П.

Додаток 4
до Положення про експертизу
інструментарію психологічної
служби системи освіти
України

ПЛАНОВА КАЛЬКУЛЯЦІЯ
кошторисної вартості робіт по експертизі

_____ (тематика експертизи)

_____ (назва навчального закладу, організації, прізвище, і., п\б фізичної особи)

№ п\п	Статті витрат	Сума (грн.)
1.	Фонд заробітної плати *	
2.	Нарахування на заробітну плату	
3.	Витрати на службові відрядження	
4.	Канцтовари та витратні матеріали	
5.	Послуги зв'язку	
6.	Інші витрати	
7.	ПДВ	
	Всього витрат:	

Виконавець:
Керівник
_____

Замовник:
Керівник
_____

Гол. бухгалтер

Гол. бухгалтер

_____

М.П.

_____

М.П.

Примітка: розрахунок заробітної плати експертів проводиться за третьою строчкою ставок погодинної оплати праці.

Додаток 5
до Положення про експертизу
інструментарію психологічної
служби системи освіти
України

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН
проведення психологічної експертизи

_____

(тематика експертизи)

_____

(назва навчального закладу, організації, прізвище, і., п'б фізичної особи)

№ п\п	Назва етапу психологічної експертизи	Термін виконання (початок-закінчення)	Розрахункова вартість робіт за етап
1.			
2.			
3.			
	Всього:		

Виконавець:

Замовник:

_____

М.П.

_____

М.П.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАКАЗ

м. Київ

28.12.2006 р.

№ 864

Про планування діяльності та ведення документації соціальних педагогів, соціальних педагогів по роботі з дітьми-інвалідами системи Міністерства освіти і науки України

На виконання пункту 3 наказу Міністерства освіти і науки України від 23.08.2006 р. № 631 „Про вжиття вичерпних заходів, спрямованих на дотримання законодавства щодо захисту прав неповнолітніх” та забезпечення належної роботи соціальних педагогів в навчальних закладах

наказую:

1. Затвердити кваліфікаційні характеристики соціального педагога, соціального педагога по роботі з дітьми-інвалідами, практичного психолога навчального закладу системи Міністерства освіти і науки України (додатки 1-3).

2. Міністру освіти і науки Автономної Республіки Крим, начальникам управлінь освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій:

2.1 Забезпечити виконання спільного наказу Міністерства освіти і науки України від 14 червня 2006 р. № 1983/388/452/221/556/596/106 „Про затвердження Порядку взаємодії суб’єктів соціальної роботи із сім’ями, які опинилися у складних життєвих обставинах” (zareєстровано в Міністерстві юстиції України 12 липня 2006 р. за № 824/12698).

2.2 Проаналізувати стан кадрового забезпечення та до початку 2007-2008 навчального року увести посади соціальних педагогів, соціальних педагогів по роботі з дітьми-інвалідами, практичних психологів в усі типи загальноосвітніх та інших навчальних закладів системи загальної середньої освіти відповідно до нормативів їхньої чисельності (лист Міністерства освіти і науки України від 15.06.2004 р. № 1/9-324).

3. Керівникам навчальних закладів забезпечити:

3.1 Планування діяльності соціальних педагогів, соціальних педагогів по роботі з дітьми-інвалідами за річним та щомісячним планом роботи (додатки 4-5) за тимчасовими нормативами часу на основні види роботи практичного психолога та соціального педагога (додаток 6).

3.2 Ведення соціальними педагогами журналів реєстрації звернень учнів, батьків, вчителів (додаток 7); графіків роботи на тиждень (додаток 8); журналів щоденного обліку роботи (додаток 9); соціальних паспортів класу (додаток 10); облікових карток соціального супроводу сімей дітей (додаток 11); актів обстеження матеріально-побутових умов проживання дітей (додаток 12); переліків суб’єктів соціально-педагогічної діяльності в

мікрорайоні навчального закладу (додаток 13).

4. Українському науково-методичному центру практичної психології і соціальної роботи (Панок В.Г.) у 1 півріччі 2007 року провести нараду керівників обласних психологічних служб щодо діяльності соціального педагога, соціального педагога по роботі з дітьми-інвалідами навчального закладу.

5. Контроль за виконанням наказу залишаю за собою.

Т.в.о. Міністра

Б.М. Жебровський

Додаток 1
до наказу Міністерства освіти і науки
України від 28.12.2006 р. № 864

Кваліфікаційна характеристика

Соціальний педагог

Посадові обов'язки. Забезпечує соціально-педагогічний патронаж дітей та молоді в системі освіти, сприяє взаємодії навчальних закладів, сім'ї, служб у справах неповнолітніх, соціального захисту, центрів соціальних служб для молоді, кримінальної міліції та інших підрозділів державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування, неурядових та громадських організацій з метою адаптації дитини до вимог соціального середовища і створення умов для її сприятливого розвитку.

Виконує функції:

– діагностичну:

вивчає та оцінює особливості діяльності і розвитку учнів (вихованців), мікроколективу (класу чи референтної групи), шкільного колективу в цілому, неформальних молодіжних об'єднань; досліджує спрямованість впливу мікросередовища, особливостей сім'ї та сімейного виховання, позитивного виховного потенціалу в мікрорайоні та джерела негативного впливу на дітей і підлітків;

– прогностичну:

прогнозує на основі спостережень та досліджень посилення негативних чи позитивних сторін соціальної ситуації, що впливає на розвиток особистості учня чи групи; прогнозує результати навчально-виховного процесу з урахуванням найважливіших факторів становлення особистості;

– консультативну:

дає рекомендації (поради) учням, батькам, вчителям та іншим особам з питань соціальної педагогіки; надає необхідну консультативну соціально-педагогічну допомогу дитячим, молодіжним об'єднанням, дітям, підліткам, які потребують піклування чи знаходяться у складних життєвих обставинах тощо;

– захисну:

забезпечує дотримання норм охорони та захисту прав дітей і підлітків, представляє їхні інтереси у різноманітних інстанціях (службі у справах неповнолітніх, міліції, суді тощо);

– профілактичну:

переконує учнів в доцільності дотримання соціально значимих норм та правил поведінки, ведення здорового способу життя; сприяє попередженню негативних явищ в учнівському середовищі;

– соціально-перетворювальну:

надає соціальні послуги, спрямовані на задоволення соціальних потреб учнівської

молоді; здійснює соціально-педагогічний супровід навчально-виховного процесу, соціально-педагогічний патронаж соціально-незахищених категорій дітей; сприяє соціальному і професійному визначенню особистості, дбає про професійне самовизначення та соціальну адаптацію молоді;

– організаційну:

координує діяльність й взаємодію усіх суб'єктів соціального виховання; сприяє соціально корисній діяльності дітей і підлітків; формує демократичну систему взаємостосунків в підлітковому середовищі, а також серед дітей і дорослих.

Сприяє розкриттю здібностей, талантів, обдарувань вихованців через їх участь у науковій, технічній, художній творчості. Залучає громадські організації, творчі спілки, окремих громадян тощо до культурно-освітньої, профілактично-виховної, спортивно-оздоровчої та інших видів роботи.

Займається профілактикою правопорушень неповнолітніх. Дотримується педагогічної етики, поважає гідність особистості дитини, захищає її від будь-яких форм фізичного або психічного насильства, запобігає вживанню ними алкоголю, наркотиків, іншим шкідливим звичкам, пропагує здоровий спосіб життя. Постійно підвищує свій професійний рівень, педагогічну майстерність, загальну культуру.

Повинен знати

Для вирішення соціально-педагогічних завдань повинен мати знання в обсязі вищої освіти зі спеціальностей «Соціальна педагогіка», «Соціальна робота». Має знати вікову, педагогічну, соціальну психологію; етику, естетику, педагогічну деонтологію, основи права, екології; методологічні принципи, закономірності, зміст, методи та форми виховання; інноваційні процеси, технології освітньо-виховної роботи в навчальних закладах різних типів; особливості профілактики девіантної поведінки учнів різного віку, негативних явищ у підлітковому середовищі, проблеми статево-рольової соціалізації особистості; форми і методи роботи у сімейно-побутовому середовищі, у позашкільних закладах, за місцем проживання; основи валеології, зміст, форми та методи організації здорового способу життя дітей та учнів різного віку; специфіку роботи у загальноосвітніх школах-інтернатах, спеціальних, санаторних та школах соціальної реабілітації; сучасний стан і тенденції розвитку дитячих, підліткових спілок, рухів, організацій тощо та їхній вплив на особистість; функції, права системи державних інститутів, установ, громадських організацій у галузі освіти, навчання та виховання підростаючого покоління; культурні, економічні, демографічні, екологічні особливості соціального середовища, в якому організовується робота; основи трудового законодавства України, правила охорони праці та техніки безпеки; Закон України «Про освіту», Декларацію прав людини, Конвенцію ООН про права дитини, інші законодавчі і нормативно-правові акти та документи з питань навчання і виховання; державну мову відповідно до чинного законодавства про мови в Україні.

Повинен вміти

Застосовувати професійні знання в практичній діяльності, вивчати відхилення у поведінці школярів, молоді; проводити профілактичну роботу з попередження девіантної поведінки, а також розробляти програми та проекти роботи з “дітьми вулиці”, працювати з групами ризику в умовах неформального спілкування, сприяти прояву ініціативи, активізації суб'єктивної позиції вихованців (клієнтів); організовувати взаємодію педагогічного колективу, батьків, громадських об'єднань та організацій, служб у справах неповнолітніх, служб соціального захисту, профспілок, правоохоронних органів, медичних установ тощо щодо виховання, оздоровлення, здійснення соціального патронажу, профілактичної роботи і соціальної реабілітації дітей та підлітків.

Повинен мати

Розвинені комунікативні та організаційні здібності, здатність співчувати, співпереживати; ціннісні орієнтації, спрямовані на розвиток особистості дитини як найвищої цінності суспільства, на творчу педагогічну діяльність; навички проведення

співбесід, інтерв'ювання, вирішення конфліктних ситуацій, проведення групових занять з дітьми та дорослими.

Кваліфікаційні вимоги до категорій

Соціальний педагог вищої категорії має вищу освіту зі спеціальностей «Соціальна педагогіка», «Соціальна робота», дотримується вимог етичного кодексу, виявляє високий рівень професіоналізму, ініціативу, досконало володіє ефективними формами, методами організації педагогічної роботи серед дітей, молоді, батьків, забезпечує високу якість своєї праці, має власні методичні розробки, відзначається загальною культурою, моральними якостями, що служать прикладом для наслідування. Стаж роботи на посаді соціального педагога - не менше 8 років.

Соціальний педагог I категорії має вищу освіту зі спеціальностей «Соціальна педагогіка», «Соціальна робота», дотримується вимог етичного кодексу, виявляє високий рівень професійної компетентності, використовує сучасні форми, методи навчально-виховної роботи, досяг значного рівня соціально-педагогічної діяльності, відзначається загальною культурою, моральними якостями, що служать прикладом для наслідування. Стаж роботи на посаді соціального педагога - не менше 5 років.

Соціальний педагог II категорії має вищу освіту зі спеціальностей «Соціальна педагогіка», «Соціальна робота», дотримується вимог етичного кодексу, достатній рівень професіоналізму, використовує сучасні форми, методи виховання, відзначається загальною культурою, моральними якостями, що служать прикладом для наслідування. Стаж роботи на посаді соціального педагога - не менше 3 років.

Соціальний педагог має вищу або середню освіту зі спеціальностей «Соціальна педагогіка», «Соціальна робота», дотримується вимог етичного кодексу, професійно компетентний, забезпечує нормативні вимоги до рівня навчально-виховної роботи у соціальному середовищі, відповідає загальним етичним та культурним вимогам до педагогічних працівників.

Додаток 2

до наказу Міністерства освіти і науки
України від 28.12.2006 р. № 864

Кваліфікаційна характеристика

Соціальний педагог по роботі з дітьми-інвалідами

Посадові обов'язки. Забезпечує соціально-педагогічний патронаж дітей-інвалідів шкіл-інтернатів, спеціальних та санаторних шкіл, сприяє взаємодії навчальних закладів, сім'ї, служб у справах неповнолітніх, соціального захисту, охорони здоров'я, центрів соціальних служб для молоді, кримінальної міліції, інших підрозділів державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування, неурядових та громадських організацій з метою адаптації дитини з особливими потребами до вимог соціального середовища і створення умов для її сприятливого розвитку

Здійснює функції:

– діагностичну:

вивчає та оцінює особливості діяльності і розвитку учнів (вихованців), мікроколективу (класу чи референтної групи), шкільного колективу в цілому, неформальних молодіжних об'єднань; досліджує спрямованість впливу мікросередовища, особливостей сім'ї та сімейного виховання, позитивного виховного потенціалу в мікрорайоні та джерела негативного впливу на дітей і підлітків;

– прогностичну:

прогнозує на основі спостережень та досліджень посилення негативних чи позитивних сторін соціальної ситуації, що впливає на розвиток особистості учня чи групи;

прогнозує результати навчально-виховного процесу з урахуванням найважливіших факторів становлення особистості;

- консультативну:

дає рекомендації (поради) учням, батькам, вчителям та іншим особам з питань соціальної педагогіки; надає необхідну консультативну соціально-педагогічну допомогу дитячим, молодіжним об'єднанням, дітям, підліткам, які потребують піклування чи знаходяться у складних життєвих обставинах тощо;

- захисну:

забезпечує дотримання норм охорони та захисту прав дітей і підлітків, представляє їхні інтереси у різноманітних інстанціях (службі у справах неповнолітніх, міліції, суді тощо);

- профілактичну:

переконає учнів в доцільності дотримання соціально значимих норм та правил поведінки, ведення здорового способу життя; сприяє попередженню негативних явищ в учнівському середовищі;

- соціально-перетворювальну:

надає соціальні послуги, спрямовані на задоволення соціальних потреб учнівської молоді; здійснює соціально-педагогічний супровід навчально-виховного процесу, соціально-педагогічний патронаж соціально-незахищених категорій дітей; сприяє соціальному і професійному визначенню особистості, дбає про професійне самовизначення та соціальну адаптацію молоді; проводить роботу, спрямовану на відновлення фізичного стану дітей-інвалідів, їхніх соціальних функцій;

- організаційну:

координує діяльність й взаємодію усіх суб'єктів соціального виховання; сприяє соціально корисній діяльності дітей і підлітків; формує демократичну систему взаємостосунків в підлітковому середовищі, а також серед дітей і дорослих.

Сприяє розвитку дітей з обмеженими можливостями, поліпшенню їхнього психоемоційного стану. Стимулює розвиток соціальної і економічної активності дітей-інвалідів, підприємницької ініціативи, інтелектуального, трудового потенціалу.

Сприяє виявленню та розкриттю здібностей, талантів, обдарувань вихованців через їхню участь у науковій, технічній, художній творчості, дбає про професійне самовизначення та соціальну адаптацію молоді з урахуванням медико-фізіологічних та соціально-психологічних можливостей.

Залучає різні установи, громадські організації, творчі спілки, окремих громадян до культурно-освітньої, профілактично-виховної, спортивно-оздоровчої та інших видів роботи з дітьми-інвалідами.

Дотримується педагогічної етики, поважає гідність особистості дитини, захищає її від будь-яких форм фізичного або психічного насильства, запобігає вживанню ними алкоголю, наркотиків, іншим шкідливим звичкам, пропагує здоровий спосіб життя, займається профілактикою правопорушень неповнолітніх тощо. Постійно підвищує свій професійний рівень, педагогічну майстерність, загальну культуру.

Повинен знати

Для вирішення соціально-педагогічних завдань повинен мати знання в обсязі вищої освіти зі спеціальностей «Соціальна педагогіка», «Соціальна робота». Має знати вікову, педагогічну, соціальну психологію; етику, естетику, педагогічну деонтологію, основи права, екології; методологічні принципи, закономірності, зміст, методи та форми виховання; інноваційні процеси, технології освітньо-виховної роботи в навчальних закладах різних типів; особливості профілактики девіантної поведінки дітей з обмеженими можливостями різного віку, негативних явищ у підлітковому середовищі, проблеми статево-рольової соціалізації особистості дітей-інвалідів; форми і методи роботи у сімейно-побутовому середовищі, де виховується інвалід, у позашкільних закладах, спеціальних та лікувально-оздоровчих закладах, за місцем проживання; основи валеології,

зміст, форми та методи організації здорового способу життя дітей-інвалідів різного віку; специфіку роботи у загальноосвітніх школах-інтернатах, спеціальних, санаторних та школах соціальної реабілітації; сучасний стан і тенденції розвитку дитячих, підліткових спілок, рухів, організацій тощо та їхній вплив на особистість; функції, права системи державних інститутів, установ, громадських організацій у галузі освіти, навчання та виховання підростаючого покоління; взагалі і дітей з особливими потребами зокрема, культурні, економічні, демографічні, екологічні особливості соціального середовища, в якому організовується робота; основи трудового законодавства України, правила охорони праці та техніки безпеки; Закон України «Про освіту», Декларацію прав людини, Конвенцію ООН про права дитини, інші законодавчі і нормативно-правові акти та документи з питань навчання і виховання; державну мову відповідно до чинного законодавства про мови в Україні.

Повинен вміти

Застосовувати професійні знання в практичній діяльності, здійснювати корекцію відхилень у поведінці дітей з особливими потребами; проводити профілактичну роботу з попередження їхньої девіантної поведінки, а також розробляти та організовувати програми та проекти виховної, превентивної, корекційної та реабілітаційної роботи з дітьми-інвалідами; впроваджувати масові, колективні та індивідуальні форми та методи реабілітації дітей та підлітків-інвалідів; розробляти соціальні моделі та застосовувати методи навчання, виховання та спілкування осіб з обмеженими фізичними можливостями; займатись посередницькою діяльністю в сфері виховання та соціальної допомоги; працювати в умовах неформального спілкування, сприяючи прояву ініціативи, активізації суб'єктивної позиції вихованців (клієнтів).

Повинен мати

Розвинені комунікативні та організаційні здібності, здатність співчувати, співпереживати; ціннісні орієнтації, спрямовані на розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, на творчу педагогічну діяльність; навички проведення співбесід, інтерв'ювання, вирішення конфліктних ситуацій, проведення групових занять з дітьми та дорослими.

Кваліфікаційні вимоги до категорій

Соціальний педагог по роботі з дітьми-інвалідами вищої категорії має вищу освіту зі спеціальностей «Соціальна педагогіка», «Соціальна робота», виявляє високий рівень професіоналізму, ініціативу, досконало володіє ефективними формами, методами організації соціально-педагогічної роботи серед дітей-інвалідів та їхніх батьків, дотримується вимог етичного кодексу, забезпечує високу якість своєї праці, має власні методичні розробки, відзначається загальною культурою, моральними якостями, що служать прикладом для наслідування. Стаж роботи на посаді соціального педагога по роботі з дітьми-інвалідами - не менше 8 років.

Соціальний педагог по роботі з дітьми-інвалідами I категорії має вищу освіту зі спеціальностей «Соціальна педагогіка», «Соціальна робота», виявляє високий рівень професійної компетентності, використовує сучасні форми, методи навчально-виховної роботи, досяг значного рівня соціально-педагогічної діяльності, дотримується вимог етичного кодексу, відзначається загальною культурою, моральними якостями, що служать прикладом для наслідування. Стаж роботи на посаді соціального педагога по роботі з дітьми-інвалідами - не менше 5 років.

Соціальний педагог по роботі з дітьми-інвалідами II категорії має вищу освіту зі спеціальностей «Соціальна педагогіка», «Соціальна робота», достатній рівень професіоналізму, використовує сучасні форми, методи виховання дітей-інвалідів, дотримується вимог етичного кодексу, досяг вагомої якості соціально-педагогічної праці, відзначається загальною культурою, моральними якостями, що служать прикладом для наслідування. Стаж роботи на посаді соціального педагога по роботі з дітьми-інвалідами - не менше 3 років.

Соціальний педагог по роботі з дітьми-інвалідами має вищу або середню педагогічну освіту зі спеціальностей “Соціальна педагогіка”, “Соціальна робота”, професійно компетентний, дотримується вимог етичного кодексу, забезпечує нормативні вимоги до рівня навчально-виховної роботи у соціальному середовищі, відповідає загальним етичним та культурним вимогам до педагогічних працівників.

Додаток 3
до наказу Міністерства
освіти і науки України від
28.12.2006 р. № 864

Кваліфікаційна характеристика

Практичний психолог

Посадові обов’язки

Бере участь в організації освітньо-виховного процесу з метою забезпечення всебічного особистісного розвитку дітей, підлітків, молоді, зміцнення і захисту їхнього психічного здоров’я. Виявляє причини, що утруднюють становлення особистості дитини. Шляхом психодіагностики, консультування, психопрофілактики, психолого-педагогічної корекції, надає допомогу вихованцям, учням, учителям, батькам у вирішенні питань навчання, виховання і розвитку дітей та підлітків. Проводить психолого-педагогічну діагностику їхньої готовності до навчання, допомагає у виборі загальноосвітнього навчального закладу, профілю навчання згідно з рівнем індивідуального розвитку. Планує, розробляє, впроваджує в практику розвиваючі, корекційні програми навчально-виховної діяльності з урахуванням статевих, вікових, інших особливостей дітей. Сприяє пошуку, відбору, розвитку обдарованих дітей, вибору молоддю професії з урахуванням їхньої підготовки та здібностей. Виявляє і обстежує вихованців, учнів, які потребують соціально-психологічної корекції, надає їм психолого-педагогічну допомогу. Настановленням і особистим прикладом утверджує повагу до принципів загальнолюдської моралі, батьків, жінки, культурно-національних, духовних цінностей України, країни походження, дбайливе ставлення до навколишнього середовища тощо. Готує вихованців, учнів до життя в дусі взаєморозуміння, миру, злагоди між усіма народами, етнічними, національними, релігійними групами. Дотримується педагогічної етики та етичного кодексу психолога, поважає гідність дитини, захищає її від будь-яких форм фізичного або психічного насильства, пропагує здоровий спосіб життя. Здійснює первинну профілактику алкоголізму, наркоманії, інших шкідливих звичок серед дітей, підлітків. Проводить психологічну експертизу і психолого-педагогічну корекцію асоціальної поведінки, психологічну реабілітацію неповнолітніх. Бере участь у роботі комісій з питань соціально-правового захисту дітей, психолого-медико-педагогічних консультацій тощо. Сприяє формуванню психологічної культури вихованців, учнів, учителів, батьків. Консультує керівників, працівників навчальних закладів та освітніх установ з питань психології організації та управління навчально-виховним процесом. Постійно підвищує свій професійний рівень, загальну культуру.

Повинен знати

Повинен мати знання в обсязі вищої освіти зі спеціальності “Психологія”, “Практична психологія”. Має знати загальну, соціальну, педагогічну, вікову психологію, психологію особистості, загальну педагогіку, основи дефектології, сексології, профорієнтації і психології праці, психодіагностики, психопрофілактики, психотерапії, психогігієни, структуру системи освіти, психологію управління; форми, методи, засоби ефективного навчання і виховання, діагностики і корекції психічного розвитку дитини; програмно-методичні матеріали і документи щодо обсягу, рівня освіти дітей, вимоги до нормативного забезпечення навчально-виховного процесу; індивідуальні характеристики вихованців, учнів, соціальні, культурні, психологічні інші умови їхнього навчання та

виховання; основні напрямки і перспективи розвитку освіти, психолого-педагогічної науки; Закон України «Про освіту», Декларацію прав людини, Конвенцію ООН про права дитини, етичний кодекс психолога, інші законодавчі і нормативно-правові акти та документи з питань навчання і виховання дітей та молоді; державну мову відповідно до чинного законодавства про мови в Україні.

Повинен вміти

Ефективно застосовувати професійні знання в практичній діяльності: проводити психологічну діагностику, соціально-психологічні обстеження, індивідуальні та групові консультації з дітьми і дорослими, здійснювати індивідуальну і групову психокорекцію, розробляти і реалізовувати програми профілактики відхилень у поведінці та розвиткові, формування навичок здорового способу життя та безпечної поведінки, здійснювати соціально-психологічну і психолого-педагогічну експертизу, за результатами своєї діяльності готувати звіти, висновки і рекомендації для педагогів, батьків, вихованців, органів і установ освіти; здійснювати педагогічну (просвітницьку) роботу в галузі психології; розв'язувати конфлікти; самостійно підвищувати свій професійний рівень.

Повинен мати

Ціннісні орієнтації, спрямовані на всебічний культурний, духовний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, творчу психолого-педагогічну діяльність, розвинуті комунікативні здібності і навички, глибокі і системні професійні знання.

Кваліфікаційні вимоги до категорій

Практичний психолог вищої категорії має вищу освіту зі спеціальності «Психологія», «Практична психологія», проявляє високий рівень професіоналізму, ініціативи, творчості, дотримується етичного кодексу психолога, досконало володіє ефективними формами, методами психологічного забезпечення навчально-виховного процесу, досяг високої результативності, якості своєї праці, відзначається загальною культурою, моральними якостями, що служать прикладом для наслідування, має власні методичні розробки. Стаж роботи на посаді практичного психолога - не менше 5 років.

Практичний психолог I категорії має вищу освіту зі спеціальності «Психологія», «Практична психологія» виявляє ґрунтовну професійну компетентність, дотримується етичного кодексу психолога, добре володіє ефективними формами, методами психологічного забезпечення педагогічного процесу, досяг значних результатів у психолого-педагогічній діяльності, відзначається загальною культурою, моральними якостями, що служать прикладом для наслідування. Стаж роботи на посаді практичного психолога - не менше 3 років.

Практичний психолог II категорії має вищу освіту зі спеціальності «Психологія», «Практична психологія», виявляє достатній професіоналізм, дотримується етичного кодексу психолога, використовує сучасні форми, методи психологічного забезпечення навчання та виховання, розвитку дітей, вихованців, учнів, досяг вагомої результативності у психолого-педагогічній діяльності, відзначається загальною культурою, моральними якостями, що служать прикладом для наслідування. Стаж роботи на посаді практичного психолога - не менше 1 року.

Практичний психолог має вищу освіту зі спеціальності «Психологія», «Практична психологія», професійно компетентний, дотримується етичного кодексу психолога, забезпечує нормативні рівні психологічної підтримки навчально-виховного процесу, задовольняє етичним та культурним вимогам до педагогічних працівників.

Додаток 4
до наказу Міністерства
освіти і науки України
від 28.12.2006 р. № 864

ЗАТВЕРДЖЕНО
(ПОГОДЖЕНО)*

Директор _____
(назва навчального закладу)

ПОГОДЖЕНО
(ЗАТВЕРДЖЕНО)*

Директор районного (міського) центру
практичної психології (методист РМК)

_____
(підпис)

_____
(прізвище, і., п\б)

_____
(підпис)

_____
(прізвище, і., п\б)

ПЛАН
роботи соціального педагога
(соціального педагога по роботі з дітьми-інвалідами)

_____
(назва навчального закладу)

_____
(прізвище, ім'я, по-батькові)
на 20__-20__ навчальний рік

№ п\п	Функції по роботі з учнями (дітьми), педпрацівниками, батьками, органами держадміністрацій та місцевого самоврядування	Термін проведення	Де і з ким проводиться
	1. Діагностичні		
	2. Прогностичні		
	3. Консультативні		
	4. Захисні		
	5. Профілактичні		
	6. Соціально-перетворювальні		
	7. Організаційні		

Примітка: річний план роботи затверджується керівником навчального закладу, у штат якого включена ставка соціального педагога (соціального педагога по роботі з дітьми-інвалідами).

Додаток 5
до наказу Міністерства
освіти і науки України від
28.12.2006 р. № 864

ЗАТВЕРДЖЕНО

Директор _____
(назва навчального закладу)

_____
(підпис)

_____
(прізвище, і., п\б)

ПЛАН
роботи соціального педагога
(соціального педагога по роботі з дітьми-інвалідами)

_____
(назва навчального закладу)

_____
(прізвище, ім'я, по-батькові)

на _____ місяць 200__ року

№ п/п	Функції по роботі з учнями (дітьми), педпрацівниками, батьками, органами держадміністрацій та місцевого самоврядування	Термін проведення	Де і з ким проводиться	Норми часу*
	1. Діагностичні			
	2. Прогностичні			
	3. Консультативні			
	4. Захисні			
	5. Профілактичні			
	6. Соціально-перетворювальні			
	7. Організаційні			

Примітки:

а) проставляються нормативи часу на види робіт, що виконуються соціальними педагогами (соціальними педагогами по роботі з дітьми-інвалідами) навчальних закладів, затверджені наказом Міністерства освіти України від 07.12.1996 р. № 339, із розрахунку 8-годинного робочого дня;

б) один примірник щомісяця подається в районний (міський) центр практичної психології і соціальної роботи або методисту РМК.

Додаток 6
до наказу Міністерства
освіти і науки України від
28.12.2006 р. № 864

**Тимчасові нормативи часу на основні види роботи практичного психолога
(соціального педагога)***

№ п/п	Найменування видів робіт	Одиниця виміру обсягу роботи	Нормативи часу (год)
1	2	3	4
Організаційно-методична робота			
1.	Складання плану роботи: на місяць на рік	План --“-- --“--	2,5 6,0
2.	Складання звіту про виконану роботу: за місяць (чверть) за півріччя (рік)	Звіт --“-- --“--	4,0 8,0
3.	Підготовка до проведення тренінгів, ділових ігор тощо з учнями (дітьми), батьками, педпрацівниками	Один захід	7,0
4.	Підготовка до педагогічних консиліумів	Один захід	5,0
5.	Підготовка до виступів на батьківських зборах, педагогічних нарадах, семінарах для педагогів	Один захід	3,0
6.	Підготовка до проведення виховних годин з учнями (дітьми), навчальних занять (курси за вибором, факультативи, гуртки)	Один захід	3,0
7.	Робота в бібліотеці, самопідготовка	Місяць	8,0
8.	Консультації в навчально-методичних та наукових центрах (зкладах)	Один захід	5,0
9.	Участь в навчально-методичних семінарах (нарадах) психологів (соціальних педагогів)	Місяць	8,0
Психодіагностична робота			
10.	Індивідуальна психодіагностика (обстеження, обробка результатів, оформлення висновків і рекомендацій)	Один учень (дитина), педпрацівник, батько	6,0
11.	Групова психодіагностика, соціально-психологічні дослідження (обстеження, обробка результатів, оформлення висновків і рекомендацій)	Один клас (група дітей), група педпрацівників в, батьків	16,5
Консультаційна робота			
12.	Індивідуальне консультування: а) учнів (дітей) у т.ч.: дошкільного віку початкових класів середніх класів	Одна бесіда --“-- --“-- --“--	 1,0 1,0 1,5

	старших класів	--“--	2,0
	б) педпрацівників	--“--	1,5
	в) батьків	--“--	2,0
13.	Профконсультації з учнями (включаючи бесіди з батьками, педагогами) без проведення психодіагностичної роботи, у т.ч.: - середніх класів - старших класів	Один учень --“-- --“--	 3,0 5,0
	Корекційно-відновлювальна та розвивальна робота		
14.	Корекційно-відновлювальна та розвивальна робота з учнями (дітьми) у т.ч.: а) індивідуальна б) групова	Один учень (дитина) Один клас (група)	30,0 40,0
15.	Проведення ділових ігор, тренінгів для педпрацівників, батьків	Одна група	40,0
	Психологічна просвіта		
16.	Виступи перед учнями (дітьми), педпрацівниками, батьками, в установах та організаціях тощо	Один виступ	Фактично використаний час
	Навчальна діяльність		
17.	Викладання навчального матеріалу за програмами курсів за вибором, факультативів, гуртків	Одне заняття	1,0
	Зв'язки з громадськістю		
18.	Відвідування учнів (дітей) вдома, бесіди з батьками	Один захід	2,0
19.	Відвідування батьків за місцем роботи	Один захід	3,0
20.	Вирішення питань з місцевими органами виконавчої влади та громадського самоврядування	Один захід	2,5

* Примітки:

Приводяться упорядковані під звітність практичного психолога нормативи, розроблені Національним центром продуктивності Міністерства праці України та затверджені наказом Міністерства освіти України від 07.12.95 р. № 339.

Додаток 7
до наказу Міністерства
освіти і науки України від
28.12.2006 р. № 864

ЖУРНАЛ
реєстрації звернень учнів, батьків, вчителів

_____
(назва навчального закладу)

№ п/п	Дата проведення	Проблема звернення	Короткий запис змісту консультації

Примітка: конфіденційна інформація про клієнта надається лише з дозволу директора навчального закладу, керівника районного (міського) центру практичної психології і соціальної роботи або методиста РМК.

Додаток 8
до наказу Міністерства
освіти і науки України від
28.12.2006 р. № 864

ЗАТВЕРДЖЕНО

Директор _____
(назва навчального закладу)

_____
(підпис) (прізвище, ім'я, по-батькові)

ГРАФІК РОБОТИ

соціального педагога _____
(назва навчального закладу)

_____
(прізвище, ім'я, по-батькові)

Дні тижня	Інтервали робочого часу	
	з год.	по год.
Понеділок		
Вівторок		

Середа		
Четвер		
П'ятниця		

Додаток 9
до наказу Міністерства
освіти і науки України від
28.12.2006 р. № 864

ЖУРНАЛ
щоденного обліку роботи
соціального педагога
(соціального педагога по роботі з дітьми-інвалідами)

_____ (назва навчального закладу)

Дата	К-сть год.	Вид роботи	Короткий зміст роботи	З ким проводилась	К-сть осіб

Додаток 10
до наказу Міністерства
освіти і науки України від
28.12.2006 р. № 864

СОЦІАЛЬНИЙ ПАСПОРТ

_____ класу _____

(назва навчального закладу)

1-й сем., 2-й сем. (підкреслити)
20__ - 20__ навчального року

Класний керівник _____

№ з/п	ПІІ дитини	Дата народження	Домашня адреса,тел.	ПІІ батьків	Категорія (код)*	Дата відвідув.
1.						
2.						
...						

(Відвідує і заповнює класний керівник)

* Коди складної життєвої ситуації (відповідно до спільного наказу Міністерства освіти і науки України від 14.06. 2006 р. № 1983/388/452/221/556/596/106 „Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів соціальної роботи із сім'ями, які опинилися у складних життєвих обставинах”, зареєстровано в Мінюсті України 12 липня 2006 р. за № 824/12698):

- 01 – інвалідність батьків або дітей;
- 02 – вимушена міграція;
- 03 – наркотична або алкогольна залежність одного з членів сім'ї;
- 04 – перебування одного з членів сім'ї у місцях позбавлення волі;

- 05 – важковиховуваність дитини, девіантність;
- 06 – насильство в сім'ї;
- 07 – безпритульність;
- 08 – сирітство;
- 09 – складні стосунки в сім'ї, психологічний розлад;
- 10 – відсутність житла або роботи;
- 11 – бездоглядність;
- 12 – виникнення ризику для здоров'я та життя (зокрема, проживання на екологічно забруднених територіях, в районі епідемії, антисанітарних умовах тощо);
- 13 – інше (дописати)

I. Гендерна характеристика класу:

1.1 кількість хлопців - _____

1.2 кількість дівчат – _____

II. Стан здоров'я учнів:

№ з/п	ППП дитини	Здоров (а)	Тимчас. розлади здоров'я	Хронічні соматич. хвороби	Психо-соматич. захвор.	Інвалід	Прим.
1.							
2.							
3.							
...							

(Заповнює медпрацівник)

III. Види позанавчальної діяльності учнів:

№ з/п	ППП дитини	Музична школа	Спорт. секція	Гурток, клуб ін.	Інше	Не відв. ПНЗ	Прим.
1.							
2.							
3.							
...							

(Заповнює класний керівник)

IV. Соціальна поведінка учнів:

№ з/п	ППП дитини	Скоїв(ла) правопор.	Стоїть на обліку кр. міліції	Адиктивна поведінка	Системат. порушує дисципл.	Конфлікти з вчител., учнями
1.						
2.						
3.						
...						

(Заповнює класний керівник)

V. Інформація про соціальне середовище розвитку учнів:

№ з/п	ППП дитини	Повна сім'я	Неповна сім'я	Вихов. пр.батьк. (опікуни)	Мало-забезпеч. сім'я	Багато-дітна сім'я	Інше
1.							
2.							

3.							
...							

(Заповнює класний керівник)

На підставі соціальних паспортів класів соціальний педагог заповнює соціальний паспорт навчального закладу, журнал обліку сімей дітей, які опинилися у складних життєвих обставинах (див. спільний наказ Міністерства освіти і науки України від 14 червня 2006 р.), тощо.

Додаток 11
до наказу Міністерства
освіти і науки України від
28.12.2006 р. № 864

ОБЛІКОВА КАРТКА

сім'ї дитини _____ ,
щодо якої здійснюється соціальний супровід

Тип сім'ї (поставити відповідну позначку)

багатодітна	неповна	малозабезпечена

Батько

_____ *(П.І.П., рік народження)*

Мати

_____ *(П.І.П., рік народження)*

Кількість членів сім'ї, у т.ч. до 18 років

Місце проживання сім'ї _____

_____ *(індекс, область, район, місто (село, селище), вулиця, будинок, квартира, телефон)*

Підстава для організації соціального супроводу

_____ *(див. додаток 10 „Коди складної життєвої ситуації”)*

Надана допомога _____

Суб'єкт(и) соціального супроводу _____

Терміни здійснення соціального супроводу _____

Причини зняття з соціального супроводу (поставити відповідну позначку):

Подолання сім'єю складної життєвої ситуації	Відмова сім'ї від допомоги, якщо це не загрожує іншим	Переїзд сім'ї (зміна місця проживання)	Рішення щодо неповнолітніх дітей	Інше (написати)
---	---	--	----------------------------------	-----------------

	особам			

Додаткова інформація _____
 _____
 _____

Соціальний педагог н/закладу _____

Додаток 12
 до наказу Міністерства
 освіти і науки України від
 28.12.2006 р. № 864

АКТ
обстеження матеріально-побутових умов проживання дитини

1. Прізвище, ім'я та по батькові заявника _____
 _____
2. Рік народження _____
3. Адреса _____
4. Вид та розмір пенсії (допомоги) _____
 _____
5. Працює, розмір зарплати (не працює) _____
 _____
6. Особи, які прописані і проживають разом із заявником (склад сім'ї, їх вік, статус, розміри їх пенсій та зарплат, майновий стан, джерела прибутку, наявність автотранспорту, пільг, субсидій, компенсацій тощо) :
  1. _____
  2. _____
  3. _____
7. Підсобне господарство, характеристика, розміри _____
 _____
8. Житлово-побутові умови проживання:
 (стан житла, стан здоров'я, умови проживання, забезпечення паливом, невідкладні проблеми тощо)
 _____
 _____
9. Висновок в доцільності надання допомоги _____
 _____
10. Члени комісії:
  1. _____
 _____
 (посада, прізвище, підпис)
  2. _____
  3. _____

М.п.

” ” _____ 200__ р.

Додаток 13
до наказу Міністерства
освіти і науки України від
28.12.2006 р. № 864

СУБ'ЄКТИ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В МІКРОРАЙОНІ НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

До суб'єктів соціально-педагогічної діяльності відносяться державні, громадські організації, фізичні особи, що здійснюють соціальну політику в Україні та надають соціально-педагогічні послуги різним категоріям учнівської молоді.

Суб'єкти соціально-педагогічної діяльності	Перелік суб'єктів соціально-педагогічної діяльності, з якими взаємодіє соціальний педагог в мікрорайоні навчального закладу
Державні організації	<p>Державні виконавчі органи та органи місцевого самоврядування:</p> <p>Структури Міністерства праці та соціальної політики: центри зайнятості, притулки для неповнолітніх, кризові центри.</p> <p>Структури Міністерства охорони здоров'я: лікарні та поліклініки, санаторно-курортні установи, санітарно-профілактичні установи, анонімні медичні кабінети.</p> <p>Структури Міністерства освіти і науки: відділи освіти, методичні кабінети, центри опіки та піклування (опікунські ради), центри практичної психології і соціальної роботи, навчальні заклади різних типів та форм власності, центри дитячої та юнацької творчості.</p> <p>Структури Міністерства сім'ї, дітей та молоді: відділи у справах сім'ї та молоді, центри соціальних служб для молоді, дружні клініки для молоді, реабілітаційні центри</p> <p>Структури Міністерства внутрішніх справ: виправно-трудова установи, приймальники-розподільники, служби у справах неповнолітніх, кримінальна міліція у справах неповнолітніх</p> <p>Структури Міністерства культури: бібліотеки, кінотеатри, будинки культури інше.</p> <p>Структури Державного комітету спорту і туризму: стадіони, басейни, спортзали, тіри, оздоровчі центри, спортивні секції, клуби інше</p>
Недержавні організації	Благодійні фонди, товариства, політичні партії та їх осередки, що працюють з молоддю та дітьми (СПОУ, Пласт, УНКМО інше), громадські об'єднання, приватні соціальні служби, відділення міжнародних

	організацій (ПРООН, ЮНІСЕФ, Товариство Червоного Хреста, тощо).
Фізичні особи	Соціальні працівники, соціальні педагоги, практичні психологи, реабілітологи, медичні працівники, вчителі, тренери, волонтери.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАКАЗ

м. Київ

від 11.06.2007 р.

№ 471

Про внесення змін до Інструкції про порядок обчислення заробітної плати працівників освіти

На виконання постанови Кабінету Міністрів України від 20 квітня 2007 року № 643 „Про затвердження розмірів підвищення посадових окладів (ставок заробітної плати) та додаткової оплати за окремі види педагогічної діяльності у співвідношенні до тарифної ставки” та з метою приведення у відповідність з цією постановою нормативно-правових актів з оплати праці

НАКАЗУЮ:

1. Унести у відповідні розділи Інструкції про порядок обчислення заробітної плати працівників освіти, затвердженої наказом Міністерства освіти України від 15.04.93 № 102 „Про затвердження Інструкції про порядок обчислення заробітної плати працівників освіти”, зареєстрованої Міністерством юстиції України 27.05.93 за № 56 (із змінами і доповненнями), такі зміни:

1.1. У примітці 2 до пункту 8 слова і цифри „до 0,25 мінімальної заробітної плати” замінити словами і цифрою „на 5 відсотків”;

примітку 3 до пункту 8 вилучити, а примітки 4, 5 уважати примітками 3, 4.

1.2. Назву пункту 9 викласти в такій редакції:

„9. Керівники шкіл, шкіл-дитячих садків, шкіл-інтернатів, дитячих будинків, дитячих будинків-інтернатів, приймальників-розподільників для неповнолітніх, шкіл та професійних училищ соціальної реабілітації, спеціальних шкіл, спеціальних шкіл-інтернатів, санаторних шкіл, санаторних шкіл-інтернатів, ліцеїв, гімназій, колегіумів, училищ фізичної культури”;

У примітці 1 до пункту 9 цифри і слова „0,14 мінімального розміру заробітної плати” замінити цифрою і словом „5 відсотків”.

1.3. Абзац перший примітки 1 до пункту 10 викласти в такій редакції:

„1. Посадовий оклад директора Київського палацу дітей та юнацтва підвищується на 10 відсотків, завідувачів відділів, лабораторій, кабінетів Київського палацу дітей та юнацтва - на 5 відсотків проти посадових окладів відповідних керівних працівників позашкільних навчальних закладів з кількістю учнів (вихованців) понад 600.”;

у примітці 2 до пункту 10 цифри і слова „0,41 мінімальної заробітної плати” замінити цифрою і словом „5 відсотків”, цифри „1500” замінити цифрами „600”;

у примітці 6 до пункту 10 цифри і слова „0,41 мінімальної заробітної плати” замінити цифрою і словами „5 відсотків посадового окладу”;

примітки 7, 8, 9 виключити, примітку 10 уважати приміткою 7;
доповнити пункт 10 приміткою 8 такого змісту :

„8. Керівникам гуртків, секцій, студій та інших форм гурткової роботи за керівництво зразковими колективами і народними учнівськими колективами, розроблення, апробацію та впровадження авторських програм, нових експериментальних або нетрадиційних методик та їх впровадження, неодноразову підготовку учасників і переможців конкурсів, оглядів, олімпіад, турнірів, змагань, виставок учнівської молоді на державному та обласному (міському міст Києва та Севастополя) рівнях, науково-дослідницьку та науково-експериментальну роботу з учнями, підготовку учнів до походів другої і вище категорії складності, за звання „Народний майстер” ставки заробітної плати підвищуються на 10 відсотків”.

1.4. Примітку 2) до пункту 11 викласти в такій редакції:

„2) Місячні посадові оклади завідувачів дошкільними навчальними закладами із середньомісячною кількістю дітей понад 60 за кожні наступні 60 дітей підвищуються на 3 відсотки.”;

у примітках 3), 6), 7) після слова „дошкільними” доповнити словом „навчальними” у відповідних відмінках;

у примітці 6) до пункту 11 цифри і слова „0,06 мінімальної заробітної плати” замінити цифрою і словами „3 відсотки посадового окладу”.

1.5. Назву пункту 12 викласти в такій редакції:

„12. Керівні працівники вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації, міжшкільних навчально-виробничих комбінатів, центрів, професійно-технічних навчальних закладів (професійно-технічних училищ, навчально-курсівних комбінатів, центрів та інших типів закладів, що надають робітничу професію), училищ фізичної культури”;

примітки 1), 3), 8) та 10) до пункту 12 виключити. Примітки 2), 4), 5), 6), 7), 9), 11), 12), 13) уважати відповідно примітками 1), 2), 3), 4), 5), 6), 7), 8), 9);

примітку 1) до пункту 12 викласти у такій редакції:

„1). За кожні 600 учнів понад 800 посадові оклади керівників підвищуються на 5 відсотків”;

у примітці 7) до пункту 12 цифри і слова „0,43 мінімальної заробітної плати” замінити на цифру і слово „5 відсотків”;

у примітці 8) до пункту 12 цифри і слова „0,50 мінімальної заробітної плати” замінити на цифру і слово „5 відсотків”.

1.6. Примітку 1) до пункту 13 викласти в такій редакції:

„1) Посадові оклади методистів закладів післядипломної освіти: інститутів (центрів) підвищення кваліфікації, перепідготовки, удосконалення учителів; центральних, обласних навчально-методичних (методичних) кабінетів (центрів) підвищуються на 15 відсотків ставки заробітної плати викладача вищої категорії”;

примітку 2) до пункту 13 викласти в такій редакції:

„2) Посадові оклади методистів районних і міських навчально-методичних (методичних) кабінетів (центрів) підвищуються на 10 відсотків ставки заробітної плати викладача вищої категорії”.

У примітці 3) до пункту 13 слова „учбово-методичних” замінити словами „навчально-методичних”.

1.7. У назві та в абзацах першому та четвертому пункту 16 слово “забезпечення” замінити словом “захисту”;

в абзаці четвертому пункту 16 цифри і слова „0,66 мінімального розміру заробітної плати” замінити цифрами і словом „15-20 відсотків”;

в абзаці п'ятому пункту 16 цифри і слова „0,66 мінімального розміру заробітної плати” замінити цифрами і словом „15-20 відсотків”;

в абзаці шостому пункту 16 слова та цифри „встановлюються на 0,25 мінімального

розміру заробітної плати вище ставок заробітної плати, передбачених для вчителів відповідної категорії” замінити словами і цифрами „установлюються на 10 відсотків вище ставки заробітної плати викладача вищої категорії”.

1.8. У підпункті „г” пункту 24 цифри і слова „0,53 мінімальної заробітної плати” замінити цифрами і словами „15 відсотків”; слова „Військовий керівник-методист” виключити;

у підпункті „д” пункту 24 цифри і слова „0,33 мінімальної заробітної плати” замінити цифрами і словом „10 відсотків”; після слів „Вихователь-методист” додати слова „Педагог-організатор-методист”, „Старший вожатий-методист”, „Практичний психолог-методист”, „Керівник гуртка-методист”, „Старший вихователь”; слова „Старший піонервожатий-методист” та „Старший військовий керівник” виключити;

у підпункті „е” пункту 24 цифри і слова „0,63 мінімальної заробітної плати” замінити цифрами і словом „15 відсотків”;

у підпункті „є” пункту 24 цифри і слова „0,33 мінімальної заробітної плати” замінити цифрами і словом „10 відсотків”;

абзац другий після підпункту „і” викласти в такій редакції :

„На відміну від посади „Вихователь-методист”, вихователям, що працюють в групах, яким за результатами атестації присвоєно звання „Вихователь-методист”, ставки заробітної плати підвищуються на 10 відсотків”.

1.9. В абзаці першому підпункту „а” пункту 28 слова „шкіл, шкіл-інтернатів” замінити словами „спеціалізованих загальноосвітніх навчальних закладів”, цифри і слова „0,5 мінімальної заробітної плати” замінити цифрами і словом „10 відсотків”;

в абзаці другому підпункту „а” пункту 28 цифри і слова „0,33 мінімальної заробітної плати” замінити цифрою і словом „5 відсотків”;

підпункт „б” пункту 28 викласти в такій редакції :

„б) керівним та педагогічним працівникам гімназій, ліцеїв, колегіумів, коледжів, гімназій-інтернатів, ліцеїв-інтернатів, колегіумів-інтернатів, вищих професійно-технічних навчальних закладів, вищих художніх професійно-технічних навчальних закладів, професійно-художніх училищ, художніх професійно-технічних училищ на 10 відсотків”;

абзац перший підпункту „в” пункту 28 викласти в такій редакції:

„в) керівним працівникам, діяльність яких безпосередньо пов'язана з навчально-виховним процесом, педагогічним працівникам, помічникам вихователів шкіл-інтернатів і інтернатів загального типу, інтернатів-ліцеїв, інтернатів-гімназій, інтернатів-колегіумів, училищ фізичної культури - на 10 відсотків”;

в абзаці другому підпункту „в” пункту 28 слова „школах, школах-інтернатах, вищих навчальних закладах I-II рівнів акредитації та професійно-технічних навчальних закладах” та „класах” вилучити. Після слів „тривалого лікування” доповнити словами „у загальноосвітніх, професійно-технічних, вищих навчальних закладах I-II рівнів акредитації (класах, групах) для дітей та підлітків, які потребують особливих умов виховання або тривалого лікування”. Слова „для дітей із затримкою психічного розвитку” вилучити. Слова „школах-музикантських вихованців” вилучити. Цифри і слова „0,66 мінімальної заробітної плати” замінити цифрами і словом „20 відсотків”;

абзац третій підпункту „в” пункту 28 викласти в такій редакції:

„педагогічним працівникам та помічникам вихователів у дитячих будинках, дитячих будинках-інтернатах, школах-інтернатах для дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, будинках дитини (класах, групах) з контингентом дітей, які потребують корекції фізичного та/або розумового розвитку чи тривалого лікування; у протитуберкульозних установах, закладах, відділеннях для дітей хворих на активні форми туберкульозу - на 30 відсотків посадового окладу (ставки заробітної плати)”.

1.10. Пункт 29 викласти в такій редакції:

„29. Посадові оклади керівних працівників, діяльність яких безпосередньо пов'язана з навчально-виховним процесом, підвищуються:

у загальноосвітніх навчальних закладах для дітей і підлітків, які потребують тривалого лікування або особливих умов виховання, у приймальниках-розподільниках для неповнолітніх, у загальноосвітніх навчальних закладах при виховних колоніях та при виправних установах, спеціальних професійно-технічних навчальних закладах, професійно-технічних навчальних закладах при виховних та виправних установах, у дитячих будинках, дитячих будинках-інтернатах, школах-інтернатах для дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, у дошкільних навчальних закладах для дітей, які потребують корекції фізичного та/або розумового розвитку чи тривалого лікування, - на 20 відсотків;

у дитячих будинках, дитячих будинках-інтернатах, школах-інтернатах для дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, з контингентом дітей, які потребують корекції фізичного та/або розумового розвитку чи тривалого лікування, - на 30 відсотків;

Керівним працівникам, діяльність яких безпосередньо пов'язана з навчально-виховним процесом, педагогічним працівникам та помічникам вихователів загальноосвітніх, вищих I-II рівнів акредитації, професійно-технічних навчальних закладів (або за наявності в них груп) для дітей, які потребують корекції фізичного та/або розумового розвитку, посадові оклади (ставки заробітної плати) підвищуються на 25 відсотків”.

1.11. В абзаці другому пункту 34 вилучити слова, знаки та цифри „з числа навчально-допоміжного та обслуговуючого персоналу” та „, а педагогічним працівникам за цих умов підвищення ставок провадиться в розмірі 1,0 мінімальної заробітної плати”.

1.12. Перше речення пункту 35 викласти в такій редакції :

„35. Керівникам шкіл та їх заступникам з навчальної роботи, в обов'язки яких входить керівництво групами продовженого дня (за наявності в закладі не менше двох таких груп), посадовий оклад підвищується на 5 відсотків”.

1.13. В абзаці другому пункту 41 цифри і слова „0,1 мінімальної заробітної плати за кожний працюючий комп'ютер” замінити цифрами і словами „5-10 відсотків посадового окладу (ставки заробітної плати). Конкретний розмір доплати встановлюється керівником закладу за погодженням з профспілковим комітетом”;

доповнити пункт 41 абзацами четвертим і п'ятим такого змісту:

„Учителям та викладачам допризовної підготовки за завідування кімнатою зберігання зброї, стрілецьким тиром провадиться додаткова оплата в розмірі 10 відсотків від ставки заробітної плати.

Учителям та викладачам загальноосвітніх, професійно-технічних навчальних закладів, вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації за завідування спортивними залами провадиться додаткова оплата в розмірі 10 відсотків ставки заробітної плати.”

1.14. В абзаці першому пункту 42 слова і цифри „від 0,33 до 0,43 мінімальної заробітної плати” замінити цифрами і словами „10-15 відсотків посадового окладу (ставки заробітної плати) за погодженням з профспілковим комітетом”.

1.15. Пункт 45 викласти в такій редакції:

„45. Педагогічним працівникам за проведення позакласної роботи з фізичного виховання учнів у загальноосвітніх навчальних закладах усіх типів і найменувань (крім шкіл-інтернатів для дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування) здійснюється доплата у таких розмірах : при кількості класів (класів-комплектів) від 10 до 19 - 10 відсотків посадового окладу (ставки заробітної плати), від 20 до 29-20 відсотків посадового окладу (ставки заробітної плати), від 30 і більше - 30-40 відсотків посадового окладу (ставки заробітної плати).

Педагогічним працівникам за проведення позакласної роботи з фізичного виховання учнів у школах-інтернатах для дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, дитячих будинках для дітей шкільного віку та дитячих будинках інтернатного (змішаного) типу здійснюється доплата у розмірі 30 відсотків посадового окладу (ставки

заробітної плати) незалежно від кількості класів (груп). Доплата може провадитися як одному, так і декільком працівникам”.

1.16. В абзаці другому пункту 46 цифри і слова „0,63 мінімальної заробітної плати” замінити цифрами і словами „25 відсотків посадового окладу (ставки заробітної плати)”.

1.17. В абзаці першому пункту 48 цифри і слова „0,66 мінімальної заробітної плати” замінити цифрами і словами „10 відсотків посадового окладу (ставки заробітної плати)”.

1.18. Пункт 49 викласти в такій редакції :

„49. За завідування навчально-консультаційними пунктами заочних відділень шкіл, заочних і вечірніх (змінних) середніх загальноосвітніх шкіл з очно-заочними формами навчання, для сліпих та і слабоворих, глухих і слабочуючих педагогічним працівникам здійснюється додаткова оплата в розмірі 10 відсотків посадового окладу (ставки заробітної плати)”.

1.19. У пункті 50 цифри і слова „0,83 мінімальної заробітної плати” замінити цифрами і словами „15 відсотків посадового окладу”;

доповнити пункт 50 абзацами другим та третім такого змісту:

„Педагогічним працівникам позашкільних навчальних закладів провадитися додаткова оплата за завідування майстернями та паспортизованими музеями позашкільних навчальних закладів у розмірі 15-20 відсотків посадового окладу (ставки заробітної плати). Конкретний розмір доплати встановлюється керівником закладу за погодженням з профспілковим комітетом.

Педагогічним працівникам позашкільних навчальних закладів провадитися додаткова оплата за завідування навчальними кабінетами, лабораторіями, куточками живої природи, дендропарками, зимовим садом, навчально-дослідними ділянками, теплицями позашкільних навчальних закладів у розмірі 10-15 відсотків посадового окладу (ставки заробітної плати). Конкретний розмір доплати встановлюється керівником закладу за погодженням з профспілковим комітетом”.

1.20. В абзаці першому пункту 51 слова і цифри „при кількості учнів на відділенні: від 50 до 100 - у розмірі 0,43, а понад 100 - 0,53 мінімальної заробітної плати” виключити і замінити словами і цифрами „у розмірі 10 відсотків ставки заробітної плати”;

в абзаці другому пункту 51 цифри і слова „0,76 мінімальної заробітної плати” замінити цифрами і словами „15 відсотків ставки заробітної плати”.

1.21. У пункті 55 абзац перший викласти в такій редакції :

„55. Працівникам, які відповідають за ведення діловодства та бухгалтерського обліку у загальноосвітніх школах, уключаючи вечірні (змінні) загальноосвітні школи, школах-дитячих садках, на заочних відділеннях середніх загальноосвітніх шкіл, у інтернатах при загальноосвітніх школах, середніх музичних, художніх школах та училищах з підготовки працівників мистецтв, шкільних та міжшкільних навчально-виробничих майстернях, здійснюється додаткова оплата в розмірі 10 відсотків посадового окладу (ставки заробітної плати)”;

абзаци другий - п'ятий виключити. Абзаци шостий та сьомий вважати абзацами другим та третім;

в абзаці третьому пункту 55 слова і цифри „в таких розмірах: при площі сільськогосподарських угідь понад 15 га - 0,33 мінімальної заробітної плати, при наявності сільськогосподарських угідь, площа яких становить менше 15 га

- 0,2 мінімальної заробітної плати.” замінити словами та цифрами „у розмірі 10 відсотків посадового окладу”.

1.22. Абзац перший пункту 57 після слів „провадитися додаткова оплата” доповнити словами „ в розмірі 10 відсотків посадового окладу”;

абзаци другий і третій пункту 57 виключити.

1.23. У пункті 59 після слова „Лаборантам” слова „середніх загальноосвітніх шкіл” замінити словами „денних середніх загальноосвітніх навчальних закладів”, після слів „вечірніх (змінних)” слова „середніх загальноосвітніх шкіл” замінити словами „середніх

загальноосвітніх навчальних закладів”, цифри і слова „0,2 мінімальної заробітної плати” замінити цифрою і словами „5 відсотків посадового окладу”.

1.24. У абзаці першому пункту 60 слова і цифри „0,33 мінімальної заробітної плати при загальній кількості учнів у вечірніх (змінних) групах 75-125 чоловік і в розмірі 0,5 мінімальної заробітної плати при загальній кількості учнів у цих групах більше 125 чоловік” замінити на цифри і слова „15 відсотків посадового окладу”.

1.25. У пункті 61 слова і цифри „не менше 0,66 мінімальної заробітної плати” замінити цифрами і словами „10 відсотків посадового окладу”.

1.26. В абзаці третьому пункту 83 цифри і слова „0,33-0,43 мінімальної заробітної плати (як за завідування навчальною лабораторією)” замінити цифрами і словами „15 відсотків посадового окладу”;

в абзаці шостому пункту 83 цифри і слова „0,33-0,43 мінімальної заробітної плати (як за керівництво методичною комісією)” замінити цифрами і словами „15 відсотків посадового окладу”.

2. Установити, що розміри підвищень (знижень) посадових окладів (ставок заробітної плати) та додаткової оплати за окремі види педагогічної діяльності, які були розраховані на основі мінімальної заробітної плати і не переведені у відсотки до тарифної ставки, здійснюються у розмірах, що були зафіксовані у 1996 році.

3. Установити, що працівникам установ і закладів освіти, яким передбачено підвищення посадових окладів (ставок заробітної плати) на кількох підставах, абсолютний розмір кожного підвищення визначається виходячи з розміру посадового окладу (ставки заробітної плати) без урахування іншого підвищення.

4. Керівникам навчальних закладів і установ з 1 травня 2007 року в межах затвердженого фонду заробітної плати запровадити визначені цим наказом розміри підвищень посадових окладів (ставок заробітної плати) та додаткової оплати за окремі види педагогічної діяльності для працівників установ і закладів освіти в обсязі 50 відсотків установленого розміру. Конкретний розмір виплат установлюється керівником установи або закладу освіти за погодженням з профспілковим комітетом.

Застосування цих виплат у повному обсязі запровадити з 1 січня 2008 року.

5. Контроль за виконанням наказу покласти на заступника Міністра Огонь Ц.Г.

Міністр

С.М. Ніколаєнко

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАКАЗ

05.02.2009 р.

№ 69

Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 26 лютого 2009 р. за № 179/16195

Про внесення змін до наказу Міністерства освіти і науки України від 05.12.2008 р. № 1105

На виконання статті 45 Закону України "Про загальну середню освіту" ([651-14](#)), Закону України "Про реабілітацію інвалідів в Україні" ([2961-15](#)) та з метою упорядкування штатів спеціальних загальноосвітніх шкіл (шкіл-інтернатів) для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку,

НАКАЗУЮ:

1. У Таблицю Типових штатних нормативів спеціальних загальноосвітніх шкіл (шкіл-інтернатів) для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку (далі – Типові штатні нормативи), затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 05.12.2008 № 1105 ([z1250-08](#)), зареєстрованих в Міністерстві юстиції України 29.12.2008 за № 1250/15941, після позиції "Педагог-організатор" доповнити графи та рядки такого змісту:

"

Практичний психолог	1	1	1	1	1	1	
Соціальний педагог	1	1	1	1	1	1	

"

2. Абзац 2 пункту 2 Типових штатних нормативів ([z1250-08](#)) доповнити реченнями такого змісту:

"Посада помічника вихователя вводиться з розрахунку 1,8 штатної одиниці на кожную дошкільну групу та додатково з режимом роботи з 19-ї години вечора до 8-ї години ранку - 2,3 штатної одиниці. Якщо дошкільні групи розміщені в суміжних спальних приміщеннях, посада помічника вихователя з режимом роботи з 19-ї години вечора до 8-ї години ранку вводиться з розрахунку 2,3 штатної одиниці на кожні 2 групи".

3. Контроль за виконанням наказу покласти на заступника Міністра П.Б. Полянського.

Міністр

І.О. Вакарчук

ПОГОДЖЕНО:

Міністерство праці та соціальної політики України
Міністр

Л.Л. Денісова

Міністерство фінансів України
Міністр

В.М. Матвійчук

ЦК Профспілки працівників освіти і науки
Голова ЦК профспілки

Л.С.Сачков

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАКАЗ

02.07.2009 р.

№ 616

Зареєстровано в Міністерстві юстиції України
23.07.2009 за № 687/16703

Про внесення змін до Положення про психологічну службу системи освіти України

Відповідно до статей 21, 22 Закону України “Про освіту” та з метою підвищення ефективності функціонування психологічної служби системи освіти України

НАКАЗУЮ:

1. Унести зміни до Положення про психологічну службу системи освіти України, затвердженого наказом Міністерства освіти України від 03.05.99 № 127, зареєстрованого в Мін’юсті 30.12.99 за № 922/4215, виклавши його у новій редакції, що додається.

2. Міністерству освіти і науки Автономної Республіки Крим, управлінням освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій вжити організаційних заходів щодо підвищення ефективності функціонування усіх ланок психологічної служби згідно з новою редакцією Положення про психологічну службу системи освіти України.

3. Контроль за виконанням цього наказу покласти на заступника Міністра Полянського П.Б.

4. Наказ набирає чинності через 10 днів після його реєстрації в Міністерстві юстиції України.

Міністр

І.О. Вакарчук

Перший
заступник Міністра

О.П. Гребельник

Заступник Міністра

П.М. Куліков

Заступник Міністра

П.Б. Полянський

Директор департаменту вищої освіти

Я.Я. Болюбаш

Директор департаменту професійно-технічної освіти

Т.М. Десятов

Директор департаменту загальної середньої та дошкільної освіти

О.В. Єресько

Директор адміністративно-господарського департаменту

В.А. Ханюк

Начальник юридичного відділу

Т.К. Васечко

Начальник відділу позашкільної освіти виховної роботи та захисту прав дитини

А.Д. Середницька

Директор Українського НМЦ практичної психології і соціальної роботи

В.Г. Панок

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства освіти України
03.05.1999 р. № 127
(у редакції наказу Міністерства
освіти і науки України
від 02.07.2009 № 616)

Зареєстровано в Міністерстві юстиції України
23.07.2009 за № 687/16703

Положення про психологічну службу системи освіти України

I. Загальні положення

1.1. Психологічна служба в системі освіти – це сукупність закладів, установ, підрозділів і посад, що складають єдину систему, основу якої становлять фахівці у сфері практичної психології і соціальної педагогіки: практичні психологи, соціальні педагоги, методисти, директори (завідувачі) навчально-методичних кабінетів (центрів) психологічної служби.

Основною метою діяльності психологічної служби є психологічне забезпечення та підвищення ефективності педагогічного процесу, захист психічного здоров'я і соціального благополуччя усіх його учасників: вихованців, учнів, студентів, педагогічних і науково-педагогічних працівників.

Соціально-педагогічний патронаж спрямований на надання соціально-педагогічної допомоги соціально незахищеним категоріям вихованців, учнів і студентів з метою подолання ними життєвих труднощів та підвищення їхнього соціального статусу.

1.2. Психологічна служба забезпечує своєчасне і систематичне вивчення психофізичного розвитку вихованців, учнів і студентів, мотивів їх поведінки і діяльності з урахуванням вікових, інтелектуальних, фізичних, статевих та інших індивідуальних особливостей, створення умов для саморозвитку та самовиховання, сприяє виконанню освітніх і виховних завдань навчальних закладів.

1.3. Психологічна служба у своїй діяльності керується Конституцією України, Законами України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», «Про професійно-технічну освіту», «Про вищу освіту», «Про позашкільну освіту», «Про дошкільну освіту», іншими нормативно-правовими актами та цим Положенням.

1.4. Діяльність психологічної служби в системі освіти України забезпечується

практичними психологами, соціальними педагогами, методистами та директорами (завідувачами) навчально-методичних кабінетів (центрів). За своїм статусом працівники психологічної служби належать до педагогічних працівників і відповідно до чинного законодавства користуються всіма правами і гарантіями, передбаченими для них.

1.5. Психологічна служба співпрацює з органами охорони здоров'я, праці та соціального захисту населення, сім'ї, молоді та спорту, внутрішніх справ, іншими органами виконавчої влади, а також громадськими організаціями.

1.6. Це Положення визначає основні завдання, зміст діяльності, структуру, управління і фінансування психологічної служби системи освіти України в цілому.

1.7. Посади практичних психологів і соціальних педагогів уводяться в штатні розписи навчальних закладів і установ освіти за умови наявності спеціалістів з фаховою освітою в межах коштів, передбачених єдиним кошторисом витрат відповідно до нормативів чисельності практичних психологів і соціальних педагогів, згідно з додатком.

II. Основні завдання психологічної служби

2.1. Основні завдання психологічної служби системи освіти України полягають у: сприянні повноцінному розвитку особистості вихованців, учнів, студентів на кожному віковому етапі, створенні умов для формування у них мотивації до самовиховання і саморозвитку;

забезпеченні індивідуального підходу до кожного учасника навчально-виховного процесу на основі його психолого-педагогічного вивчення;

профілактиці і корекції відхилень в інтелектуальному і психофізичному розвитку вихованців, учнів, студентів.

2.2. Основними видами діяльності психологічної служби є:

діагностика – психологічне обстеження вихованців, учнів, студентів, їхніх груп та колективів, моніторинг змісту і умов індивідуального розвитку вихованців, учнів, студентів, визначення причин, що ускладнюють їх розвиток та навчання;

корекція – здійснення психолого-медико-педагогічних заходів з метою усунення відхилень у психофізичному та інтелектуальному розвитку і поведінці, схильності до залежностей та правопорушень, подолання різних форм девіантної поведінки, формування соціально корисної життєвої перспективи;

реабілітація – надання психолого-педагогічної допомоги вихованцям, учням, студентам, які перебувають у кризовій ситуації (постраждали від соціальних, техногенних, природних катастроф, перенесли тяжкі хвороби, стреси, переселення, зазнали насильства тощо), з метою адаптації до умов навчання і життєдіяльності;

профілактика – своєчасне попередження відхилень у психофізичному розвитку та становленні особистості, міжособистісних стосунках, запобігання конфліктним ситуаціям у навчально-виховному процесі;

прогностика – розробка і застосування моделей поведінки групи та особистості у різних умовах, проектування змісту і напрямів індивідуального розвитку вихованців, учнів, студентів і складання на цій основі життєвих планів, визначення тенденцій розвитку груп та міжгрупових відносин.

2.3. Психологічна служба системи освіти України функціонує на трьох рівнях:

науковому, на якому вивчає закономірності психічного розвитку і формування особистості вихованця, учня, студента з метою розробки методів і методик професійного застосування психологічних знань;

прикладному, на якому здійснює соціально-психологічне забезпечення процесу навчання і виховання, включаючи розробку навчальних програм, підручників, професійну підготовку і підвищення кваліфікації фахівців;

практичному, на якому забезпечує безпосередню роботу практичних психологів, соціальних педагогів у навчальних закладах.

2.4. Діяльність психологічної служби включає такі основні напрями:

консультативно-методична допомога всім учасникам навчально-виховного процесу з питань навчання, виховання і розвитку вихованців, учнів, студентів, допомога органам державного управління у плануванні освітньої діяльності;

просвітницько-пропагандистська робота з підвищення психологічної культури в навчальних закладах та у сім'ї;

превентивне виховання (через засоби масової інформації, під час навчальної діяльності в рамках навчальних програм або як окремого предмета), метою якого є формування у вихованців, учнів, студентів орієнтації на здоровий спосіб життя та захист психічного здоров'я; профілактика алкоголізму, наркоманії, ВІЛ-інфекції і злочинності.

III. Структура та управління психологічною службою

3.1. Психологічна служба в системі освіти України складається з таких основних ланок:

Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи;

Навчально-методичного кабінету (центру) в Автономній Республіці Крим, обласних, Київського і Севастопольського міських, районних (міських) навчально-методичних кабінетів (центрів) психологічної служби системи освіти або методистів районних (міських) методичних кабінетів управлінь (відділів) освіти з психологічної служби;

підрозділів психологічної служби у вищих навчальних закладах III-IV рівнів акредитації;

практичних психологів і соціальних педагогів навчальних закладів усіх типів.

3.2. Науково-методичне керівництво психологічною службою системи освіти здійснює Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи, який діє на підставі статуту.

3.3. Навчально-методичний кабінет (центр) в Автономній Республіці Крим, обласні, Київський і Севастопольський міські навчально-методичні кабінети (центри) психологічної служби системи освіти створюються місцевими органами виконавчої влади, підпорядковуються засновнику з усіх питань діяльності, а у частині науково-методичного забезпечення - Українському науково-методичному центру практичної психології і соціальної роботи.

Навчально-методичний кабінет (центр) в Автономній Республіці Крим, обласні, Київський і Севастопольський міські навчально-методичні кабінети (центри) психологічної служби системи освіти можуть створюватися як структурні підрозділи закладів післядипломної педагогічної освіти або при Міністерстві освіти і науки Автономної Республіки Крим, Головному управлінню освіти і науки Київської міської державної адміністрації, управліннях освіти і науки обласних та Севастопольської міських державних адміністрацій, або як юридичні особи.

Навчально-методичний кабінет (центр) в Автономній Республіці Крим, обласні, Київський і Севастопольський міські навчально-методичні кабінети (центри) психологічної служби системи освіти створюються, реорганізуються або ліквідуються за погодженням з Українським науково-методичним центром практичної психології і соціальної роботи.

3.4. Районні (міські) навчально-методичні кабінети (центри) психологічної служби системи освіти створюються місцевими органами виконавчої влади або органами місцевого самоврядування.

Районні (міські) навчально-методичні кабінети (центри) психологічної служби системи освіти можуть функціонувати як структурні підрозділи районних (міських) методичних кабінетів (центрів) або як юридичні особи.

За неможливості створення районного (міського) навчально-методичного кабінету (центру) психологічної служби системи освіти до штатного розпису районного (міського)

методичного кабінету (центру) вводиться посада методиста з психологічної служби.

Районний (міський) навчально-методичний кабінет (центр) психологічної служби системи освіти підпорядковується засновнику з усіх питань діяльності, а в частині науково-методичного забезпечення діяльності психологічної служби – навчально-методичному кабінету (центру) в Автономній Республіці Крим, обласним, Київському і Севастопольському міським навчально-методичним кабінетам (центрам) психологічної служби системи освіти.

3.5. Атестація працівників психологічної служби – практичних психологів, соціальних педагогів, методистів з психологічної служби, директорів (завідувачів) навчально-методичних кабінетів (центрів) психологічної служби системи освіти здійснюється відповідно до чинного законодавства.

3.6. Структура та штатний розпис навчально-методичного кабінету (центру) в Автономній Республіці Крим, обласних, Київського і Севастопольського міських, районних (міських) навчально-методичних кабінетів (центрів) психологічної служби системи освіти визначаються місцевими органами виконавчої влади або органами місцевого самоврядування відповідно до встановлених нормативів.

3.7. Навчально-методичний кабінет (центр) в Автономній Республіці Крим, обласні, Київський і Севастопольський міські, районні (міські) навчально-методичні кабінети (центри) психологічної служби системи освіти здійснюють свою діяльність відповідно до статуту (якщо вони є юридичними особами) або положення (якщо вони є структурними підрозділами).

3.8. Призначення на посаду та звільнення з посади директора (завідувача) навчально-методичного кабінету (центру) в Автономній Республіці Крим, обласних, Київського і Севастопольського міських навчально-методичних кабінетів (центрів) психологічної служби системи освіти здійснюються засновником за погодженням з Українським науково-методичним центром практичної психології і соціальної роботи.

Призначення на посаду та звільнення з посади директора (завідувача) районного (міського) навчально-методичного кабінету (центру) психологічної служби системи освіти, методиста з психологічної служби районного (міського) методичного кабінету здійснюються засновником за погодженням з навчально-методичним кабінетом (центром) в Автономній Республіці Крим, обласним, Київським, Севастопольським міським навчально-методичним кабінетом (центром) психологічної служби системи освіти.

Призначення на посаду та звільнення з посади практичного психолога і соціального педагога закладу освіти здійснюються за погодженням з районним (міським) навчально-методичним кабінетом (центром) психологічної служби системи освіти або з методистом з психологічної служби районного (міського) методичного кабінету.

3.9. Структура та штатний розпис психологічної служби вищого навчального закладу III-IV рівнів акредитації визначаються вищим навчальним закладом та фінансуються за рахунок власних коштів цього навчального закладу.

Психологічна служба вищого навчального закладу III-IV рівнів акредитації підпорядковується керівнику або одному з його заступників, а у частині науково-методичного забезпечення - Українському науково-методичному центру практичної психології і соціальної роботи.

IV. Зміст діяльності психологічної служби

4.1. Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи є головною організацією психологічної служби системи освіти України, який здійснює організаційні, координаційні та науково-методичні функції у галузі практичної психології і соціальної педагогіки.

До повноважень Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи належать:

науково-методичне забезпечення психологічної служби системи освіти України;

здійснення психометричного нагляду, забезпечення діяльності психометричної комісії, організація соціально-психологічної експертизи методів, методик, новацій у галузі освіти;

розробка методичних вимог до змісту діяльності психологічної служби, координація науково-прикладних досліджень та методичних розробок;

координація та науково-методичне керівництво діяльністю навчально-методичного кабінету (центру) в Автономній Республіці Крим, обласних, Київського і Севастопольського міських, районних (міських) навчально-методичних кабінетів (центрів) психологічної служби системи освіти або методистів районних (міських) методичних кабінетів управлінь (відділів) освіти з психологічної служби.

4.2. Навчально-методичні кабінети (центри), методисти є основними організаційно-методичними ланками психологічної служби системи освіти, які здійснюють організаційні, координувальні та навчально-методичні функції у галузі практичної психології і соціальної педагогіки.

Навчально-методичний кабінет (центр) в Автономній Республіці Крим, обласні, Київський і Севастопольський міські, районні (міські) навчально-методичні кабінети (центри) психологічної служби системи освіти, методисти районних (міських) методичних кабінетів управлінь (відділів) освіти з психологічної служби:

забезпечують діяльність психологічної служби освіти регіону;

надають методичну, інформаційну підтримку практичним психологам, соціальним педагогам;

беруть участь в організації підвищення кваліфікації спеціалістів психологічної служби, їх атестації та професійного зростання, кадровому забезпеченні психологічної служби;

організують діяльність методичних об'єднань практичних психологів і соціальних педагогів;

координують науково-дослідні, практичні дослідження за пріоритетними напрямками діяльності психологічної служби;

беруть участь в оцінці, прогнозуванні та формуванні освітньої політики в регіоні;

впроваджують досягнення психологічної науки та передового досвіду.

Навчально-методичні кабінети (центри) психологічної служби системи освіти, методисти організують діяльність “Телефонів довіри”, кабінетів корекції кризових станів, психологічних (сімейних) консультацій, профільних консультаційних пунктів, реабілітаційних центрів залежно від соціально-психологічних потреб регіону.

4.3. Практичний психолог навчального закладу:

бере участь у здійсненні освітньої, виховної роботи, спрямованої на забезпечення всебічного індивідуального розвитку вихованців, учнів, студентів, збереження їх повноцінного психічного здоров'я;

проводить психолого-педагогічну діагностику готовності вихованця, учня, студента до навчання та сприяє їх адаптації до нових умов навчально-виховного процесу, допомагає у виборі навчального закладу згідно з рівнем психічного розвитку;

розробляє та впроваджує розвивальні, корекційні програми навчально-виховної діяльності з урахуванням індивідуальних, гендерних, вікових особливостей вихованців, учнів, студентів;

сприяє вибору учнями і студентами професій з урахуванням їх ціннісних орієнтацій, здібностей, життєвих планів і можливостей, готує учнів до свідомого життя; здійснює превентивне виховання, профілактику злочинності, алкоголізму і наркоманії, інших залежностей і шкідливих звичок серед підлітків;

проводить психологічну діагностику і психолого-педагогічну корекцію девіантної поведінки вихованців, учнів, студентів;

формує психологічну культуру вихованців, учнів, студентів, педагогів, батьків або осіб, які їх замінюють, консультує з питань психології, її практичного використання в

організації навчально-виховного процесу.

4.4. Соціальний педагог навчального закладу:

вивчає та оцінює особливості діяльності і розвитку вихованців, учнів і студентів, мікроколективу (класу чи групи), шкільного, студентського колективу в цілому, молодіжних та дитячих громадських організацій; досліджує спрямованість впливу мікросередовища, особливостей сім'ї та сімейного виховання, позитивного виховного потенціалу соціального середовища та джерела негативного впливу на вихованців, учнів і студентів;

прогнозує на основі спостережень та досліджень посилення негативних чи позитивних сторін соціальної ситуації, що впливає на розвиток особистості вихованця, учня, студента чи групи; прогнозує результати навчально-виховного процесу з урахуванням найважливіших факторів становлення особистості;

дає рекомендації вихованцям, учням, студентам, батькам або особам, які їх замінюють, вчителям, викладачам та іншим особам з питань соціальної педагогіки; надає необхідну консультативну соціально-педагогічну допомогу дитячим і молодіжним громадським організаціям, вихованцям, учням, студентам, які потребують піклування чи перебувають у складних життєвих обставинах;

сприяє захисту прав вихованців, учнів і студентів, представляє їхні інтереси у службі у справах дітей, у правоохоронних та судових органах;

бере участь у формуванні навичок дотримання норм та правил поведінки, ведення здорового способу життя, сприяє попередженню негативних явищ серед вихованців, учнів, студентів;

надає соціальні послуги, спрямовані на задоволення соціальних потреб вихованців, учнів і студентів; здійснює соціально-педагогічний супровід навчально-виховного процесу, соціально-педагогічний патронаж соціально незахищених категорій вихованців, учнів і студентів; сприяє соціальному і професійному визначенню особистості, дбає про професійне самовизначення та соціальну адаптацію молоді.

4.5. Працівник психологічної служби повинен:

керуватися етичним кодексом психолога;

дотримуватися педагогічної етики, поважати гідність вихованців, учнів, студентів, захищати їх від будь-яких форм фізичного або психічного насильства;

будувати свою діяльність на основі доброзичливості, довіри у тісному співробітництві з усіма учасниками педагогічного процесу;

пропагувати здоровий спосіб життя, підвищувати рівень психологічних знань педагогічних працівників і батьків або осіб, які їх замінюють;

зберігати професійну таємницю, не поширювати відомостей, отриманих в процесі діагностики або корекційної роботи, якщо це може завдати шкоди вихованцеві, учню, студенту чи їх оточенню;

постійно підвищувати свій професійний рівень;

знати програмно-методичні матеріали і документи щодо обсягу, рівня знань, розвитку вихованців, учнів, студентів, вимоги державних стандартів до забезпечення навчально-виховного процесу, основні напрями і перспективи розвитку освіти, психолого-педагогічної науки.

4.6. Тривалість робочого тижня практичного психолога та соціального педагога визначається чинним законодавством з урахуванням типу навчального закладу.

V. Фінансування діяльності психологічної служби

5.1. Фінансування діяльності психологічної служби системи освіти та оплата праці практичних психологів і соціальних педагогів, працівників кабінетів (центрів), методистів здійснюється згідно з чинним законодавством.

5.2. Фінансування діяльності психологічної служби вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації (у тому числі оплати праці її працівників) здійснюється за

рахунок власних коштів вищого навчального закладу.

5.3. Працівникам психологічної служби системи освіти надаються окремі приміщення (кабінети) для проведення діагностичної, навчальної, тренінгової, консультативної, розвивальної і корекційної роботи.

Директор Українського науково-методичного
центру практичної психології і соціальної роботи

В.Г. Панок

Додаток
до Положення про психологічну
службу системи освіти України

Нормативи чисельності практичних психологів і соціальних педагогів

Нормативи чисельності практичних психологів дошкільних навчальних закладів

Місто		Село (селище)	
чисельність груп	максимальний норматив чисельності	чисельність груп	максимальний норматив чисельності
до 7	0,5	до 4	0,5
7 і більше	0,75	4 і більше	0,75
9 і більше	1,0	6 і більше	1,0

Посади практичних психологів дошкільних навчальних закладів компенсуючого типу та комбінованого типу, у яких є 2 і більше груп компенсуючого типу, дошкільних навчальних закладів (дитячих будинків) інтернатного типу, дошкільних навчальних закладів (центрів розвитку дитини) вводяться з розрахунку не більше однієї ставки на навчальний заклад за рахунок коштів загального фонду відповідного бюджету (для державних і комунальних дошкільних навчальних закладів).

Нормативи чисельності практичних психологів загальноосвітніх навчальних закладів

Місто		Село (селище)	
чисельність учнів	максимальний норматив чисельності	чисельність учнів	максимальний норматив чисельності
до 499	0,5	до 99	0,25
500 і більше	0,75	100 і більше	0,5
700	1,0	200 і більше	0,75
		300	1,0

Посади практичних психологів спеціалізованих шкіл (шкіл-інтернатів), гімназій, ліцеїв, колегіумів, загальноосвітніх шкіл-інтернатів, спеціальних загальноосвітніх шкіл (шкіл-інтернатів), загальноосвітніх санаторних шкіл (шкіл-інтернатів), шкіл соціальної реабілітації, вечірніх (змінних) шкіл, міжшкільних навчально-виробничих комбінатів, позашкільних навчально-виховних закладів, професійно-технічних навчальних закладів, вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації вводяться з розрахунку не більше однієї ставки на навчальний заклад за рахунок коштів загального фонду відповідного бюджету (для державних і комунальних навчальних закладів).

Посади соціальних педагогів дошкільних навчальних закладів (дитячих будинків) інтернатного типу та центрів розвитку дитини вводяться з розрахунку не більше однієї ставки на навчальний заклад за рахунок коштів загального фонду відповідного бюджету (для державних і комунальних дошкільних навчальних закладів).

Нормативи чисельності соціальних педагогів загальноосвітніх навчальних закладів

Місто		Село (селище)	
чисельність учнів	максимальний норматив чисельності	чисельність учнів	максимальний норматив чисельності
до 499	0,5	До 99	0,25
500 і більше	0,75	100 і більше	0,5
700	1,0	200 і більше	0,75
		300	1,0

Посади соціальних педагогів загальноосвітніх шкіл-інтернатів, спеціальних загальноосвітніх шкіл (шкіл-інтернатів), у тому числі навчально-реабілітаційних центрів, загальноосвітніх санаторних шкіл (шкіл-інтернатів), шкіл соціальної реабілітації, вечірніх (змінних) шкіл, професійно-технічних навчальних закладів, вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації вводяться з розрахунку не більше однієї ставки на навчальний заклад за рахунок коштів загального фонду відповідних бюджетів (для державних і комунальних навчальних закладів).

У випадках, коли посади, перелічені в зазначених нормативах, не можуть забезпечити належне функціонування навчального закладу, за рахунок можливостей місцевого бюджету та інших джерел, передбачених чинним законодавством, можуть бути введені додаткові посади практичних психологів і соціальних педагогів.

Якщо посади практичних психологів та соціальних педагогів малокомплектних навчальних закладів передбачені у штатних розписах районних навчально-методичних кабінетів (центрів) психологічної служби системи освіти, а не в навчальних закладах, то їхня чисельність розраховується за формулою:

Загальна чисельність учнів малокомплектних
навчальних закладів

$$\frac{\text{-----}}{100 \text{ учнів}} = X,$$

де X – кількість ставок.

Директор департаменту

О.В. Єресько

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАКАЗ

м. Київ

30 грудня 2009 р.

№1248

**Про покращання соціально-педагогічного
і психологічного супроводу
навчально-виховного процесу у вищих
навчальних закладах III-IV рівнів
акредитації**

Відповідно до статей 21, 22 Закону України “Про освіту”, Положення про психологічну службу системи освіти України, затвердженого наказом МОН від 02.07.2009 № 616, зареєстрованим у Мін’юсті 23.07.2009 за № 687/16703), на виконання рішення Колегії Міністерства освіти і науки України від 24.04.2008 р., протокол № /7-3 та з метою підвищення ефективності функціонування психологічної служби системи освіти України

НАКАЗУЮ:

1. Ректорам вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації незалежно від форми власності і підпорядкування:

1.1. Вжити відповідних заходів для організації діяльності психологічної служби.

1.2. Переглянути та внести зміни до статутних документів психологічної служби, у тих закладах, де вона вже існує, відповідно до Положення про психологічну службу системи освіти України, затвердженого наказом МОН від 02.07.2009р. № 616, зареєстрованого у Мін’юсті 23.07.2009 за № 687/16703.

1.3. Щорічно, починаючи з 2010 року, до 10 червня надавати інформацію про діяльність психологічної служби вищого навчального закладу до Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи за встановленою формою (Додаток 1).

2. Українському науково-методичному центру практичної психології і соціальної роботи (В.Г. Панок):

2.1. Здійснювати щорічний моніторинг розвитку психологічної служби у вищих навчальних закладах III-IV рівнів акредитації на основі інформації, що надається вищими навчальними закладами, та у термін до 1 жовтня подавати узагальнену інформацію до департаменту вищої освіти міністерства.

2.2. Надавати практичну допомогу вищим навчальним закладам в організації діяльності психологічної служби.

2.3. Протягом 2009 – 2011 років провести навчальні семінари, консультації, тренінги для представників психологічних служб вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації.

3. Контроль за виконанням цього наказу покласти на заступника Міністра Т.В. Фінікова.

Додаток І
до наказу Міністерства освіти і
науки України
від "30" грудня 2009 р. № 1248

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор

(проректор) _____

(ПІП)

« ____ » _____ 20__ р.

М.П.

Інформація про діяльність психологічної служби

(повна назва ВНЗ)

за 20__ - 20__ навчальний рік

1. Відомості про ВНЗ

№	Найменування (запитання)	Відповідь
1.	Юридичний статус ВНЗ (державний – Д; приватний – П; комунальний – К)	
2.	Відомче підпорядкування (міністерство)	
3.	Тип ВНЗ (університет – У; академія – А; інститут – І; консерваторія – К; інше, допишіть)	
4.	Статус (національний – Н; державний – Д; класичний – К; гуманітарний – Г; технічний – Т; інші)	
5.	Кількість студентів очної форми навчання	
6.	Кількість інститутів, що входять до складу ВНЗ	
7.	Кількість факультетів	
8.	Кількість філій	
9.	Кількість студентів, що проживають у гуртожитках	
10.	Кількість науково-педагогічних та педагогічних працівників	

2. Відомості про психологічну службу ВНЗ

№	Запитання	Відповідь
1.	Статус психологічної служби у ВНЗ (відсутня - 0; лабораторія – Л; центр – Ц; навчально-методичний кабінет – К; посада – П у відділі ...;)	
2.	Установчі документи (статут – С; положення – П; наказ керівника – Н; немає ніяких - 0)	
3.	Джерела фінансування (кошти ВНЗ – ВК; інші джерела – вказати; відсутнє - 0)	
4.	Кількість штатних ставок працівників служби	
5.	Кількість працівників служби на безоплатній основі (волонтерів)	
6.	Працівники психологічної служби ВНЗ (назви посад)	

3. Діяльність психологічної служби (заповнюється за умови її наявності)

3.1. Практичні психологи (кількість ставок):

№	Основні види роботи	За навчальний рік
---	---------------------	-------------------

		годин	осіб
1.	Психологічна діагностика (за основними цільовими групами)		
1.1.	Студенти		
1.2.	Викладачі і науковці		
1.3.	Батьки		
1.4.	Інші (вказати)		
2.	Психологічна профілактика (студенти)		
3.	Психологічна просвіта		
3.1.	Студенти		
3.2.	Викладачі, куратори, вихователі		
3.3.	Інші (вказати)		
4.	Психологічна реабілітація (студенти)		
5.	Психологічна прогностика, розробка пропозицій		

3.2. Соціальні педагоги _____ (кількість ставок):

№	Основні види роботи	За навчальний рік	
		годин	осіб
1.	Діагностика, паспортизація (студенти)		
2.	Профілактика (студенти)		
3.	Допомога, патронаж (студенти)		
4.	Реабілітація (студенти)		
5.	Захист (студенти)		
6.	Консультації (студенти, викладачі, вихователі)		

3.3. Методична робота за навчальний рік:

№	Основні види роботи	Відповідь (кількість)	
		годин	осіб
1.	Виступи на засіданнях керівних органів ВНЗ з питань діяльності психологічної служби (ректорат, вчена рада)		
2.	Підготовка розпорядчих документів ВНЗ (проекти наказів, розпоряджень, інструкцій і т. ін)		
XX	XXX	годин	осіб
3.	Організація і проведення методичних нарад, навчальних семінарів всього		
3.1.	- для студентів		
3.2.	- для викладачів		
3.3.	- для кураторів студентських груп		
3.4.	- для вихователів		
3.4.	- для представників громадських організацій ВНЗ		

3.4. Кількість звернень до фахівців служби (протягом навчального року):

№	Ініціатори звернень (цільові групи)	Кількість
1.	Студенти	
1.1.	1 курс	
1.2.	2 курс	
1.3.	3 курс	
1.4.	4 курс	
1.5.	5 курс	
1.6.	6 курс (якщо є)	

2.	Викладачі	
3.	Куратори студентських груп	
4.	Вихователі	
5.	Адміністрація ВНЗ	
6.	Громадські організації ВНЗ	
7.	Сторонні організації (вказати)	

3.5. Тематика звернень до фахівців служби (протягом навчального року):

№	Тематика звернень (за цільовими групами)	Кількість звернень	
		До психологів	До соціальних педагогів
1.	Студенти		
1.1.	Організація власної навчальної діяльності		
1.2.	Змістовні аспекти навчальної діяльності		
1.3.	Адаптація до навчання і до нового колективу		
1.4.	Особливості міжособистісної комунікації з ровесниками		
1.5.	Особливості комунікації (конфлікти) з викладачами		
1.6.	Міжособистісні стосунки у студентському колективі		
1.7.	Особисті (інтимні взаємини)		
1.8.	Взаємини з батьками		
1.9.	Взаємини у власній сім'ї		
1.10.	Алкогольна залежність		
1.11.	Наркотична залежність		
1.12.	Інтернет-залежність		
1.13.	Ігрова залежність		
1.14.	Інше (допишіть)		
2.	Викладачі		
2.1.	Методичні проблеми і проблеми пед. майстерності		
2.2.	Конфлікти з окремими студентами або групами		
2.3.	Проблеми у взаєминах з колегами		
2.4.	Особисті проблеми		
2.5.	Інше (допишіть)		
3.	Куратори студентських груп		
3.1.	Методичні проблеми і проблеми пед. майстерності		
3.2.	Конфлікти з окремими студентами або групами		
3.3.	Проблеми у взаєминах з колегами		
3.4.	Особисті проблеми		
3.5.	Інше (допишіть)		
4.	Вихователі		
4.1.	Методичні проблеми і проблеми пед. майстерності		
4.2.	Конфлікти з окремими студентами або групами		
4.3.	Проблеми у взаєминах з колегами		
4.4.	Особисті проблеми		
4.5.	Інше (допишіть)		
5.	Адміністрація ВНЗ (допишіть)		
6.	Громадські організації ВНЗ (допишіть)		
7.	Сторонні організації (вказати)		

3.7. Соціально-психологічні дослідження (скринінги, моніторинги):

№	Тема (мета) дослідження	Цільова група	Вибірка (кількість)	Представлення результатів
1.				
2.				

Керівник психологічної служби ВНЗ
або виконавець
(тел. факс, е-мейл, поштова адреса)

підпис (ППП)

Важливо!

Інформацію надсилати за адресою: 03045 м. Київ - 45, Чапаєвське шосе, 98,
Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи.
Електронну копію – UCAP@ukr.net

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАКАЗ

(ВИТЯГ)

від 11 березня 2010 року

№ 202

Про затвердження Примірних типових штатних нормативів позашкільних навчальних закладів державної та комунальної форми власності системи Міністерства освіти і науки України

Відповідно до Закону України "Про позашкільну освіту" та з метою впорядкування штатів позашкільних навчальних закладів державної та комунальної форми власності системи Міністерства освіти і науки України

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити Примірні типові штатні нормативи позашкільних навчальних закладів державної та комунальної форми власності системи Міністерства освіти і науки України, що додаються.

2. Затвердити Перелік найбільших позашкільних навчальних закладів державної та комунальної форми власності системи Міністерства освіти і науки України, що додається.

3. Керівникам позашкільних навчальних закладів державної та комунальної форми власності системи Міністерства освіти і науки України привести штатні розписи закладу у відповідність з цим наказом. При цьому з метою раціонального використання коштів та на виконання постанови Кабінету Міністрів України від 22.10.2008 N 943 "Про економію бюджетних коштів, передбачених для утримання органів державної влади та інших державних органів" не допускати в 2010 році збільшення чисельності працівників у закладах, що склалась на 1 листопада 2008 року.

4. Цей наказ набирає чинності з дня його офіційного опублікування.

5. Контроль за виконанням наказу покласти на заступника Міністра П.Б. Полянського.

Міністр

І. О. Вакарчук

ПРИМІРНІ ТИПОВІ ШТАТНІ НОРМАТИВИ
позашкільних навчальних закладів державної та комунальної форми власності
системи Міністерства освіти і науки України

I. Загальні положення

1.1. Примірні типові штатні нормативи поширюються на позашкільні навчальні заклади державної та комунальної форми власності системи Міністерства освіти і науки України (далі - заклад) і використовуються при формуванні штатів позашкільних навчальних закладів, їх філій і структурних підрозділів (відділів, відділень, кабінетів, клубів, лабораторій, музеїв, студій, центрів, шкіл юних біологів, юних фізиків та ін., дитячо-юнацьких таборів, туристських баз тощо).

1.2. У разі виробничої необхідності керівникам закладів надається право змінювати штати окремих структурних підрозділів за рахунок посад інших структурних підрозділів в межах фонду оплати праці, доведеного лімітними довідками на відповідний період. Заміна посад працівників може здійснюватись лише в межах однієї категорії (педагогічного, господарсько-обслуговуючого персоналу тощо).

1.3. Якщо для організації та забезпечення навчально-виховного процесу виникає потреба у введенні посад, не передбачених Примірними типовими штатними нормативами, можуть вводитись додаткові штатні одиниці за окремим рішенням засновника.

Штатні розписи для найбільших позашкільних навчальних закладів і позашкільних навчальних закладів, для яких за змістом, обсягом та умовами роботи не можуть бути застосовані Примірні типові штатні нормативи (дитячий парк, дитячий стадіон, дитячо-юнацька картинна галерея, дитячо-юнацька студія, кімната школяра, школа мистецтв), штати розробляються та затверджуються засновником в індивідуальному порядку.

II. Адміністративно-господарський персонал закладів
(крім туристських баз та оздоровчих закладів для дітей та молоді)

№	Назва посад (професія)	Кількість штатних одиниць в закладах, що перебувають у власності		
		АР Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських держадміністрацій	Районів, міст обласного, республіканського АР Крим значення	Сіл, селищ, міст районного значення
2.17.	Практичний психолог	1	1	1

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАКАЗ

06.10.2010

№ 930

Зареєстровано в Міністерстві юстиції України
14 грудня 2010 р. за № 1255/18550

Про затвердження Типового положення про атестацію педагогічних працівників

*{ Додатково див. Постанову Окружного адміністративного суду міста Києва N
2а-5467/11/2670 (v5467805-11) від 25.07.2011 }*

*{ Із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту N
1473 (z0014-12) від 20.12.2011 Наказом Міністерства освіти і науки N 1135 (z1417-13)
від 08.08.2013 }*

Відповідно до частини четвертої статті 54 Закону України "Про освіту" (1060-12), частини першої статті 32 Закону України "Про дошкільну освіту" (2628-14), частини першої статті 27 Закону України "Про загальну середню освіту" (651-14), статті 25 Закону України "Про позашкільну освіту" (1841-14), частини четвертої статті 45 Закону України "Про професійно-технічну освіту" (103/98-ВР), частини четвертої статті 48 Закону України "Про вищу освіту" (2984-14) та з метою стимулювання цілеспрямованого безперервного підвищення рівня професійної компетентності педагогічних працівників, росту їх професійної майстерності

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити Типове положення про атестацію педагогічних працівників, що додається.

2. Міністерству освіти і науки Автономної Республіки Крим, управлінням освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій забезпечити дотримання вимог цього Типового положення про атестацію педагогічних працівників.

3. Визнати такими, що втратили чинність, накази Міністерства освіти України від 20.08.93 N 310 (z0176-93) "Про затвердження Типового положення про атестацію педагогічних працівників України", зареєстрований у Міністерстві юстиції України 02.12.93 за N 176, та від 01.12.98 N 419 (z0792-98) "Про внесення змін і доповнень до Типового положення про атестацію педагогічних працівників України", зареєстрований у Міністерстві юстиції України 15.12.98 за N 792/3232.

4. Департаменту загальної середньої та дошкільної освіти (Єресько О.В.) забезпечити державну реєстрацію цього наказу в Міністерстві юстиції України в

установленому законодавством порядку.

5. Опублікувати Типове положення про атестацію педагогічних працівників в Інформаційному збірнику Міністерства освіти і науки України та розмістити його на офіційному веб-сайті Міністерства.

6. Контроль за виконанням цього наказу покласти на першого заступника Міністра Жебровського Б.М.

7. Наказ набирає чинності з дня його офіційного опублікування.

Міністр

Д.В.Табачник

ПОГОДЖЕНО:

Заступник Міністра фінансів України

А.І.Мяковський

Міністр економіки України

В.П.Цушко

Міністр праці та соціальної політики України

В.Надрага

Міністр культури і туризму України

М.А.Кулиняк

Міністр охорони здоров'я України

З.М.Митник

Заступник Міністра України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи

В.Романченко

Міністр транспорту та зв'язку України

К.О.Єфименко

Міністр внутрішніх справ України

А.В.Могильов

Міністр оборони України

М.Б.Єжель

Т.в.о. Міністра регіонального розвитку та будівництва України

М.П.Сорока

Заступник Міністра України у справах сім'ї, молоді та спорту

А.В.Домашенко

Голова Державного комітету лісового господарства України

М.Х.Шершун

Голова Державного комітету статистики України

О.Г.Осауленко

Генеральний директор Федерації роботодавців України

Р.В.Іллічов

Віце-президент Спілки орендарів і підприємців України

Б.В.Ільченко

В.о. президента Спілки підприємців малих, середніх і приватизованих підприємств України

В.Биковець

В.о. президента Всеукраїнської асоціації роботодавців

В.Биковець

Зареєстровано в Міністерстві юстиції
України
14 грудня 2010 р. за № 1255/18550

ТИПОВЕ ПОЛОЖЕННЯ про атестацію педагогічних працівників

І. Загальні положення

1.1. Це Типове положення визначає порядок атестації керівників, їх заступників (далі - керівні кадри), інших педагогічних працівників дошкільних, загальноосвітніх, позашкільних, професійно-технічних, вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації незалежно від підпорядкування, типів і форм власності, навчально-методичних (науково-методичних) установ і закладів післядипломної освіти, спеціальних установ для дітей, а також педагогічних працівників закладів охорони здоров'я, культури, соціального захисту, інших закладів та установ у штаті яких є педагогічні працівники (далі - навчальні та інші заклади). { Пункт 1.1 розділу I із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту N 1473 (z0014-12) від 20.12.2011; Наказом Міністерства освіти і науки N 1135 (z1417-13) від 08.08.2013 }

1.2. Атестація педагогічних працівників - це система заходів, спрямована на всебічне комплексне оцінювання їх педагогічної діяльності, за якою визначаються відповідність педагогічного працівника займаній посаді, рівень його кваліфікації, присвоюється кваліфікаційна категорія, педагогічне звання.

1.3. Метою атестації є стимулювання цілеспрямованого безперервного підвищення рівня професійної компетентності педагогічних працівників, росту їх професійної майстерності, розвитку творчої ініціативи, підвищення престижу й авторитету, забезпечення ефективності навчально-виховного процесу.

1.4. Основними принципами атестації є відкритість та колегіальність, гуманне та доброзичливе ставлення до педагогічного працівника, повнота, об'єктивність та системність оцінювання його педагогічної діяльності.

1.5. Атестація педагогічних працівників навчальних та інших закладів є обов'язковою.

1.6. Призначенню на посади керівників загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладів має передувати їх атестація. { Розділ I доповнено новим пунктом 1.6 згідно з Наказом Міністерства освіти і науки N 1135 (z1417-13) від 08.08.2013 }

1.7. Атестація може бути черговою або позачерговою. Чергова атестація здійснюється один раз на п'ять років.

1.8. Умовою чергової атестації педагогічних працівників є обов'язкове проходження не рідше одного разу на п'ять років підвищення кваліфікації на засадах вільного вибору форм навчання, програм і навчальних закладів.

Ця вимога не розповсюджується на педагогічних працівників, які працюють перші п'ять років після закінчення вищого навчального закладу.

{ Абзац третій пункту 1.7 розділу I виключено на підставі Наказу Міністерства освіти і науки, молоді та спорту N 1473 (z0014-12) від 20.12.2011 }

1.9. Позачергова атестація проводиться за заявою працівника з метою підвищення кваліфікаційної категорії (тарифного розряду) або за поданням керівника, педагогічної ради навчального закладу чи відповідного органу управління освітою з метою присвоєння працівнику кваліфікаційної категорії, педагогічного звання та у разі зниження ним рівня

професійної діяльності.

Позачергова атестація з метою підвищення кваліфікаційної категорії може проводитися не раніш як через два роки після присвоєння попередньої. { Абзац другий пункту розділу I із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту N 1473 (z0014-12) від 20.12.2011 }

Позачергова атестація керівних кадрів проводиться за поданням керівника відповідного органу управління освітою при неналежному виконанні посадових обов'язків. { Пункт 1.9 розділу I доповнено новим абзацом згідно з Наказом Міністерства освіти і науки N 1135 (z1417-13) від 08.08.2013 }

{ Пункт 1.9 розділу I із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки N 1135 (z1417-13) від 08.08.2013 }

1.10. Центральні органи виконавчої влади, у підпорядкуванні яких є навчальні та інші заклади, на підставі цього Типового положення за погодженням з центральним органом виконавчої влади у сфері освіти можуть розробляти свої положення про атестацію педагогічних працівників, в яких визначаються умови та порядок присвоєння кваліфікаційних категорій, педагогічних звань з урахуванням особливостей і специфіки їх роботи.

{ Пункт розділу I із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту N 1473 (z0014-12) від 20.12.2011 }

II. Порядок створення та повноваження атестаційних комісій

2.1. Для організації та проведення атестації педагогічних працівників у навчальних та інших закладах, органах управління освітою щороку до 20 вересня створюються атестаційні комісії I, II і III рівнів.

2.2. Атестаційні комісії I рівня створюються у дошкільних, загальноосвітніх, позашкільних, професійно-технічних, вищих навчальних закладах I-II рівнів акредитації незалежно від підпорядкування, типів і форм власності, навчально-методичних (науково-методичних) установах, закладах післядипломної педагогічної освіти, спеціальних установах для дітей, а також закладах охорони здоров'я, культури, соціального захисту та інших закладах і установах, у штаті яких є педагогічні працівники.

2.3. Атестаційні комісії II рівня створюються у відділах освіти районних, районних у містах Києві та Севастополі державних адміністрацій, інших підрозділах місцевих органів виконавчої влади та виконавчих органів рад, у підпорядкуванні яких перебувають навчальні та інші заклади.

2.4. Атестаційні комісії III рівня створюються в Міністерстві освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, органах управління освітою обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, інших відповідних структурних підрозділах місцевих органів виконавчої влади.

{ Пункт 2.4 розділу II із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки N 1135 (z1417-13) від 08.08.2013 }

2.5. Центральні органи виконавчої влади, яким підпорядковано навчальні та інші заклади, створюють атестаційні комісії у відповідних міністерствах, інших центральних органах виконавчої влади або делегують свої повноваження атестаційним комісіям III рівня.

{ Пункт 2.5 розділу II із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту N 1473 (z0014-12) від 20.12.2011 }

2.6. Атестаційні комісії усіх рівнів створюються у складі: голови, заступника голови, секретаря, членів атестаційної комісії. Головою атестаційної комісії є керівник (заступник керівника) навчального закладу або відповідного органу управління освітою. Про створення атестаційної комісії та затвердження її складу видається наказ.

Кількість членів атестаційної комісії не може бути меншою п'яти осіб. { Абзац другий пункту 2.6 розділу II із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і

науки, молоді та спорту N 1473 (z0014-12) від 20.12.2011 }

2.7. Атестаційні комісії усіх рівнів формуються з педагогічних працівників навчальних та інших закладів, працівників відповідних органів управління освітою, представників відповідних профспілкових органів, методичних та психологічних служб. До складу атестаційних комісій також можуть входити представники наукових та інших установ, організацій об'єднань громадян (за згодою).

{ Пункт 2.7 розділу II із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту N 1473 (z0014-12) від 20.12.2011 }

2.8. Атестаційні комісії усіх рівнів створюються на один рік до формування нового складу атестаційної комісії. Персональний склад атестаційних комісій протягом року може змінюватися.

2.9. Педагогічні працівники, які входять до складу атестаційної комісії, атестуються на загальних підставах та не беруть участі у голосуванні щодо себе

2.10. Якщо кількість педагогічних працівників навчального та іншого закладу становить менш як 15 осіб, їх атестація проводиться атестаційними комісіями I рівня, визначеними відповідним органом управління освітою, або атестаційними комісіями II рівня.

2.11. Атестація педагогічних працівників притулків для дітей, центрів соціально-психологічної реабілітації дітей, центрів медико-соціальної реабілітації дітей закладів охорони здоров'я, соціально-реабілітаційних центрів (дитячих містечок) здійснюється атестаційними комісіями II рівня за місцезнаходженням цих установ.

2.12. Атестаційні комісії I рівня мають право:

1) атестувати педагогічних працівників на відповідність займаній посаді;
2) присвоювати кваліфікаційні категорії "спеціаліст", "спеціаліст другої категорії", "спеціаліст першої категорії" (атестувати на відповідність раніше присвоєним кваліфікаційним категоріям);

3) порушувати клопотання перед атестаційними комісіями II, III рівнів (якщо навчальні та інші заклади перебувають в управлінні Міністерства освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, органів управління освітою обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, інших структурних підрозділів місцевих органів виконавчої влади), атестаційними комісіями центральних органів виконавчої влади, яким підпорядковані навчальні заклади, про присвоєння педагогічним працівникам кваліфікаційної категорії "спеціаліст вищої категорії" (про відповідність раніше присвоєній кваліфікаційній категорії "спеціаліст вищої категорії") та про присвоєння педагогічних звань (про відповідність раніше присвоєним педагогічним званням).

{ Підпункт 3 пункту 2.12 розділу II із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту N 1473 (z0014-12) від 20.12.2011; Наказом Міністерства освіти і науки N 1135 (z1417-13) від 08.08.2013 }

2.13. Атестаційні комісії II рівня мають право:

1) атестувати на відповідність займаній посаді керівних кадрів навчальних та інших закладів, методистів районних (міських) методичних кабінетів (центрів), працівників районних (міських) навчально-методичних кабінетів (центрів) психологічної служби системи освіти (далі - працівники районних (міських) кабінетів (центрів)), завідувачів та консультантів районних психолого-медико-педагогічних консультацій, педагогічних працівників навчальних закладів і установ, у яких не створено атестаційні комісії та осіб, які призначаються на посади керівників загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладів; { Підпункт 1 пункту 2.13 розділу II із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки N 1135 (z1417-13) від 08.08.2013 }

2) присвоювати кваліфікаційні категорії "спеціаліст", "спеціаліст другої категорії", "спеціаліст першої категорії" (атестувати на відповідність раніше присвоєним цим кваліфікаційним категоріям) працівникам районних (міських) кабінетів (центрів);

3) присвоювати кваліфікаційні категорії, педагогічні звання (атестувати на відповідність раніше присвоєним цим кваліфікаційним категоріям) педагогічним працівникам навчальних закладів і установ у яких не створено атестаційні комісії;

4) присвоювати кваліфікаційну категорію "спеціаліст вищої категорії" (атестувати на відповідність раніше присвоєній кваліфікаційній категорії "спеціаліст вищої категорії"), присвоювати педагогічні звання за клопотанням атестаційних комісій I рівня;

5) порушувати клопотання перед атестаційними комісіями III рівня про присвоєння педагогічним працівникам районних (міських) кабінетів (центрів) кваліфікаційної категорії "спеціаліст вищої категорії" та педагогічного звання "практичний психолог-методист" (для практичних психологів цих кабінетів (центрів)) або про відповідність раніше присвоєній кваліфікаційній категорії, педагогічному званню;

розглядати апеляції на рішення атестаційних комісій I рівня. { Підпункт 5 пункту 2.13 розділу II із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту N 1473 (z0014-12) від 20.12.2011 }

2.14. Атестаційні комісії III рівня мають право:

1) атестувати на відповідність займаній посаді керівні кадри навчальних та інших закладів, що перебувають у сфері управління Міністерства освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, органів управління освітою обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, інших відповідних структурних підрозділів місцевих органів виконавчої влади, завідувачів та консультантів республіканської (Автономна Республіка Крим), обласних, Київської та Севастопольської міських психолого-медико-педагогічних консультацій; { Підпункт 1 пункту 2.14 розділу II в редакції Наказу Міністерства освіти і науки N 1135 (z1417-13) від 08.08.2013 }

2) атестувати осіб, які призначаються на посади керівників загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладів, що перебувають у сфері управління Міністерства освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, органів управління освітою обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, інших відповідних структурних підрозділів місцевих органів виконавчої влади; { Пункт 2.14 розділу II доповнено новим підпунктом 2 згідно з Наказом Міністерства освіти і науки N 1135 (z1417-13) від 08.08.2013 }

3) атестувати на відповідність займаній посаді педагогічних працівників навчально-методичних (науково-методичних) центрів (кабінетів) психологічної служби системи освіти, професійно-технічної освіти, навчальних закладів культури і мистецтв Автономної Республіки Крим та відповідних обласних, Київського та Севастопольського міських навчально-методичних (науково-методичних) центрів (кабінетів), присвоювати їм кваліфікаційні категорії (атестувати на відповідність раніше присвоєним цим кваліфікаційним категоріям), педагогічне звання "практичний психолог-методист" (атестувати на відповідність раніше присвоєному педагогічному званню "практичний психолог-методист"); { Підпункт пункту 2.14 розділу II із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту N 1473 (z0014-12) від 20.12.2011 }

4) присвоювати кваліфікаційну категорію "спеціаліст вищої категорії" педагогічним працівникам районних (міських) кабінетів (центрів) (атестувати на відповідність раніше присвоєній кваліфікаційній категорії "спеціаліст вищої категорії"), присвоювати практичним психологам педагогічне звання "практичний психолог-методист" (атестувати на відповідність раніше присвоєному педагогічному званню "практичний психолог-методист") за поданням атестаційних комісій II рівня;

{ Підпункт пункту 2.14 розділу II із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту N 1473 (z0014-12) від 20.12.2011 }

5) присвоювати кваліфікаційну категорію "спеціаліст вищої категорії" (атестувати на відповідність раніше присвоєній кваліфікаційній категорії "спеціаліст вищої категорії"), присвоювати педагогічні звання (атестувати на відповідність раніше присвоєним педагогічним званням) педагогічним працівникам навчальних закладів, що перебувають у

сфері управління Міністерства освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, органів управління освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, інших відповідних структурних підрозділів місцевих органів виконавчої влади за клопотанням атестаційних комісій цих закладів; { Підпункт 5 пункту 2.14 розділу II із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту N 1473 (з0014-12) від 20.12.2011; Наказом Міністерства освіти і науки N 1135 (з1417-13) від 08.08.2013 }

б) розглядати апеляції на рішення атестаційних комісій I та II рівнів.

2.15. Для об'єктивного оцінювання професійної діяльності педагогічних працівників атестаційні комісії всіх рівнів можуть створювати експертні групи.

III. Організація та строки проведення атестації

3.1. Щороку до 10 жовтня керівники навчальних та інших закладів, працівники яких атестуються, подають до відповідних атестаційних комісій списки педагогічних працівників, які підлягають черговій атестації, із зазначенням строків проходження підвищення кваліфікації. У цей самий строк до атестаційних комісій подаються заяви педагогічних працівників про позачергову атестацію, про перенесення строку атестації, подання керівника або педагогічної ради закладу про присвоєння працівнику кваліфікаційної категорії, педагогічного звання та у разі зниження ним рівня професійної діяльності.

{ Абзац перший пункту 3.1 розділу III із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту N 1473 (з0014-12) від 20.12.2011 }

Працівники, включені до списків осіб, які підлягають черговій атестації, мають право подавати до атестаційної комісії заяви про присвоєння більш високої кваліфікаційної категорії (тарифного розряду).

{ Пункт 3.1 розділу III доповнено абзацом другим згідно з Наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту N 1473 (з0014-12) від 20.12.2011 }

Списки керівних кадрів навчальних та інших закладів, які атестуються, складають і подають до атестаційних комісій керівники відповідних органів управління освітою.

{ Пункт 3.1 розділу III доповнено абзацом згідно з Наказом Міністерства освіти і науки N 1135 (з1417-13) від 08.08.2013 }

3.2. До 20 жовтня атестаційна комісія затверджує списки педагогічних працівників, які атестуються, графік роботи атестаційної комісії, приймає рішення щодо перенесення строку чергової атестації.

Рішення про перенесення атестації може прийматися атестаційними комісіями і в інші строки.

{ Пункт 3.2 розділу III доповнено абзацом другим згідно з Наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту N 1473 (з0014-12) від 20.12.2011 }

Працівники, що атестуються, ознайомлюються з графіком проведення атестації підпис.

3.3. Атестаційна комісія відповідно до затвердженого графіка роботи до 15 березня вивчає педагогічну діяльність осіб, які атестуються, шляхом відвідування уроків (навчальних занять), позаурочних (позанавчальних) заходів, вивчення рівня навчальних досягнень учнів, студентів, курсантів, слухачів, вихованців (далі - учні) з предмета (дисципліни), що викладає педагогічний працівник, ознайомлення з навчальною документацією щодо виконання педагогічним працівником своїх посадових обов'язків, його участі у роботі методичних об'єднань, фахових конкурсах та інших заходах, пов'язаних з організацією навчально-виховної роботи, тощо.

{ Пункт 3.3 розділу III в редакції Наказу Міністерства освіти і науки, молоді та спорту N 1473 (з0014-12) від 20.12.2011 }

3.4. У процесі вивчення професійної діяльності керівних кадрів навчальних та інших закладів атестаційна комісія з'ясовує:

виконання програми розвитку навчального закладу та результати інноваційної діяльності;

стан організації навчальної та виховної роботи, додержання вимог державних освітніх стандартів;

результати державної атестації навчального закладу;

результати перевірок, проведених Державною інспекцією навчальних закладів, місцевими органами управління освітою та іншими органами державного нагляду (контролю);

додержання вимог щодо забезпечення безпечних та нешкідливих умов навчання учнів;

підсумки моніторингу роботи з педагогічним колективом та іншими працівниками навчального закладу;

ефективність взаємодії з громадськими організаціями та органами шкільного самоврядування;

додержання педагогічної етики, моралі;

звіти керівника про свою роботу на загальних зборах (конференціях) колективу навчального закладу;

аналіз розгляду звернень громадян.

{ Розділ III доповнено новим пунктом 3.4 згідно з Наказом Міністерства освіти і науки N 1135 (з1417-13) від 08.08.2013 }

3.5. Керівник навчального та іншого закладу до 1 березня подає до атестаційної комісії характеристику діяльності педагогічного працівника у міжатестаційний період.

Характеристику на керівника навчального та іншого закладу подає до атестаційної комісії керівник відповідного органу управління освітою. Характеристика на керівника районного (міського) методичного кабінету (центру) подається до атестаційної комісії керівником відповідного органу управління освітою за погодженням із закладом післядипломної педагогічної освіти.

{ Пункт 3.5 розділу III доповнено новим абзацом другим згідно з Наказом Міністерства освіти і науки N 1135 (з1417-13) від 08.08.2013 }

Характеристика повинна містити оцінку виконання педагогічним працівником посадових обов'язків, відомості про його професійну підготовку, творчі та організаторські здібності, ініціативність, компетентність, організованість, морально-психологічні якості, дані про участь у роботі методичних об'єднань, інформацію про виконання рекомендацій, наданих попередньою атестаційною комісією, тощо.

Характеристика керівних кадрів додатково має містити відомості про ставлення до підлеглих, здатність організувати педагогічний колектив для досягнення певних завдань, вміння приймати відповідальні рішення.

{ Пункт 3.5 розділу III доповнено новим абзацом четвертим згідно з Наказом Міністерства освіти і науки N 1135 (з1417-13) від 08.08.2013 }

Педагогічний працівник не пізніше як за десять днів до проведення атестації ознайомлюється з характеристикою під підпис.

3.6. На особу, яка претендує на зайняття посади керівника загальноосвітнього та позашкільного навчального закладу, керівник відповідного органу управління освітою направляє до атестаційної комісії подання про атестацію цього працівника з метою призначення на посаду.

{ Розділ III доповнено новим пунктом 3.6 згідно з Наказом Міністерства освіти і науки N 1135 (з1417-13) від 08.08.2013 }

3.7. При атестації особи, яка претендує на зайняття посади керівника загальноосвітнього та позашкільного навчального закладу, атестаційною комісією враховуються рівень її професійної освіти, стаж роботи на педагогічних, науково-педагогічних та керівних посадах у сфері освіти, володіння інформаційно-комунікаційними технологіями, професійні знання та навички, набуті до

призначення на посаду.

{ Розділ III доповнено новим пунктом 3.7 згідно з Наказом Міністерства освіти і науки N 1135 (з1417-13) від 08.08.2013 }

3.8. Атестація педагогічних працівників здійснюється атестаційними комісіями у такі строки: комісіями I рівня - до 1 квітня, II рівня - до 10 квітня, III рівня - до 25 квітня.

Засідання атестаційної комісії з метою атестації особи, яка претендує на зайняття посади керівника загальноосвітнього та позашкільного навчального закладу, проводиться у разі необхідності.

{ Пункт 3.8 розділу III доповнено новим абзацом згідно з Наказом Міністерства освіти і науки N 1135 (з1417-13) від 08.08.2013 }

3.9. Під час атестації керівних кадрів навчальних та інших закладів атестаційна комісія з'ясовує якість виконання ними посадових обов'язків.

{ Розділ III доповнено новим пунктом 3.9 згідно з Наказом Міністерства освіти і науки N 1135 (з1417-13) від 08.08.2013 }

3.10. Засідання атестаційної комісії проводиться у присутності працівника, який атестується. Під час засідання атестаційної комісії педагогічний працівник має право давати усні та письмові пояснення, подавати додаткові матеріали щодо своєї професійної діяльності.

За рішенням атестаційної комісії атестація може бути проведена за відсутності працівника, якщо він не з'явився на засідання атестаційної комісії з об'єктивних причин (службове відрядження, територіальна віддаленість, тривала хвороба та інші причини, що перешкоджають присутності на засіданні) і дав на це письмову згоду, за винятком випадків атестації працівників, стосовно яких порушено питання про невідповідність займаній посаді.

{ Пункт розділу III доповнено абзацом другим згідно з Наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту N 1473 (з0014-12) від 20.12.2011 }

У разі неявки педагогічного працівника, який атестується, на засідання атестаційної комісії без поважних причин комісія після з'ясування причин неявки може провести атестацію за його відсутності.

{ Пункт розділу III доповнено абзацом третім згідно з Наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту N 1473 (з0014-12) від 20.12.2011 }

3.11. Засідання атестаційної комісії оформлюється протоколом, який підписується всіма присутніми на засіданні членами атестаційної комісії.

Члени атестаційної комісії можуть у письмовій формі викласти окрему думку щодо рішення атестаційної комісії, яка додається до протоколу.

{ Абзац другий пункту розділу III в редакції Наказу Міністерства освіти і науки, молоді та спорту N 1473 (з0014-12) від 20.12.2011 }

3.12. Засідання атестаційної комісії є правомочним, якщо на ньому присутні не менш як 2/3 її членів. Рішення атестаційної комісії приймаються простою більшістю голосів присутніх на засіданні членів атестаційної комісії. У разі однакової кількості голосів "за" і "проти" приймається рішення на користь працівника, який атестується.

{ Пункт розділу III із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту N 1473 (з0014-12) від 20.12.2011 }

3.13. За результатами атестації атестаційні комісії приймають такі рішення:

- 1) педагогічний працівник відповідає займаній посаді;
- 2) присвоїти педагогічному працівнику кваліфікаційну категорію ("спеціаліст", "спеціаліст другої категорії", "спеціаліст першої категорії", "спеціаліст вищої категорії");
- 3) педагогічний працівник відповідає (не відповідає) раніше присвоєній кваліфікаційній категорії ("спеціаліст", "спеціаліст другої категорії", "спеціаліст першої категорії", "спеціаліст вищої категорії");

{ Підпункт 3 пункту розділу III із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту N 1473 (з0014-12) від 20.12.2011 }

4) присвоїти педагогічному працівнику педагогічне звання ("викладач-методист", "учитель-методист", "вихователь-методист", "педагог-організатор-методист", "практичний психолог-методист", "керівник гуртка - методист", "старший викладач", "старший учитель", "старший вихователь", "майстер виробничого навчання I категорії", "майстер виробничого навчання II категорії");

5) порушити клопотання перед атестаційною комісією II, III рівнів або атестаційною комісією центрального органу виконавчої влади (залежно від підпорядкування навчального та іншого закладу, в якому створено атестаційну комісію I рівня) про присвоєння педагогічному працівнику кваліфікаційної категорії "спеціаліст вищої категорії" та/або педагогічного звання або про відповідність працівника раніше присвоєній кваліфікаційній категорії "спеціаліст вищої категорії", та/або відповідність працівника раніше присвоєному педагогічному званню;

{ Підпункт 5 пункту розділу III із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту N 1473 (з0014-12) від 20.12.2011 }

6) педагогічний працівник відповідає (не відповідає) раніше присвоєному педагогічному званню;

{ Підпункт 6 пункту розділу III в редакції Наказу Міністерства освіти і науки, молоді та спорту N 1473 (з0014-12) від 20.12.2011 }

7) педагогічний працівник відповідає займаній посаді за умови виконання ним заходів, визначених атестаційною комісією;

8) педагогічний працівник не відповідає займаній посаді.

3.14. За результатами атестації керівних кадрів навчальних та інших закладів, а також осіб, які претендують на зайняття посади керівників загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладів, атестаційні комісії ухвалюють такі рішення:

керівник (заступник керівника) відповідає займаній посаді;

керівник (заступник керівника) відповідає займаній посаді за умови виконання ним заходів, визначених атестаційною комісією;

керівник (заступник керівника) не відповідає займаній посаді;

рекомендувати для призначення на посаду керівника;

рекомендувати для зарахування до кадрового резерву.

{ Розділ III доповнено новим пунктом 3.14 згідно з Наказом Міністерства освіти і науки N 1135 (з1417-13) від 08.08.2013 }

3.15. Рішення атестаційної комісії повідомляється педагогічному працівнику одразу після її засідання під підпис.

На кожного педагогічного працівника, який атестується, оформлюється атестаційний лист у двох примірниках за формою згідно з додатком, один з яких зберігається в особовій справі педагогічного працівника, а другий не пізніше трьох днів після атестації видається йому під підпис.

3.16. Педагогічний працівник визнається таким, що відповідає займаній посаді, якщо:

1) має освіту, що відповідає вимогам, визначеним нормативно-правовими актами у галузі освіти;

{ Підпункт 1 пункту розділу III із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту N 1473 (з0014-12) від 20.12.2011 }

2) виконує посадові обов'язки у повному обсязі;

3) пройшов підвищення кваліфікації.

3.17. У разі виявлення окремих недоліків у роботі педагогічного працівника, які не вплинули на якість навчально-виховного процесу, атестаційна комісія може прийняти рішення про відповідність працівника займаній посаді за умови виконання ним заходів, визначених атестаційною комісією.

3.18. Особи, прийняті на посади педагогічних працівників після закінчення вищих навчальних закладів, атестуються не раніш як після двох років роботи на займаній посаді.

3.19. На час перебування у відпустці у зв'язку з вагітністю та пологами, для догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку (якщо дитина потребує домашнього догляду - до досягнення дитиною шестирічного віку) за педагогічними працівниками зберігаються кваліфікаційні категорії (тарифні розряди), педагогічні звання. Час перебування у таких відпустках не враховується при визначенні строку чергової атестації.

3.20. Атестація педагогічного працівника, який підлягає черговій атестації, може бути перенесена на один рік у випадку тривалої тимчасової непрацездатності або при переході працівника у рік проведення чергової атестації на роботу до іншого навчального закладу та з інших поважних причин. За такими працівниками до наступної чергової атестації зберігаються встановлені попередньою атестацією кваліфікаційні категорії (тарифні розряди), педагогічні звання.

3.21. Чергова атестація педагогічних працівників, які поєднують роботу з навчанням у вищих навчальних закладах за напрямками (спеціальностями) педагогічного профілю, за їх згодою може бути відстрочена до закінчення навчання. Присвоєні їм попередньою атестацією кваліфікаційні категорії (тарифні розряди) та педагогічні звання зберігаються до чергової атестації.

3.22. За працівниками, які перервали роботу на педагогічній посаді (незалежно від тривалості перерви у роботі), зберігаються присвоєні за результатами останньої атестації кваліфікаційні категорії та педагогічні звання.

Атестація таких працівників здійснюється не пізніше ніж через два роки після прийняття їх на роботу.

{ Пункт розділу III в редакції Наказу Міністерства освіти і науки, молоді та спорту N 1473 (з0014-12) від 20.12.2011 }

3.23. Педагогічні працівники, які працюють у навчальних закладах за сумісництвом або на умовах строкового трудового договору, атестуються на загальних підставах.

При суміщенні працівниками педагогічних посад в одному навчальному закладі їх атестація здійснюється з кожної із займаних посад.

{ Пункт розділу III доповнено абзацом другим згідно з Наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту N 1473 (з0014-12) від 20.12.2011 }

Атестація педагогічних працівників, які за основним місцем роботи та у навчальних закладах, де вони працюють за сумісництвом, обіймають однакові посади, здійснюється за основним місцем роботи.

{ Пункт 3.23 розділу III доповнено новим абзацом згідно з Наказом Міністерства освіти і науки N 1135 (з1417-13) від 08.08.2013 }

3.24. Педагогічним працівникам іноземних держав, яких прийнято на роботу до навчальних та інших закладів, за наявності відповідних міжнародних договорів між Україною та іноземними державами, з яких вони прибули, атестаційні комісії приймають рішення про присвоєння кваліфікаційної категорії, яка відповідає категорії, встановленій їм за попереднім місцем роботи.

3.25. Вчителі та викладачі, які мають педагогічне навантаження з кількох предметів, атестуються з того предмета, який викладають за спеціальністю. У цьому випадку присвоєна кваліфікаційна категорія поширюється на все педагогічне навантаження. Необхідною умовою при цьому є підвищення кваліфікації з предметів інваріантної складової змісту загальної середньої освіти.

{ Пункт розділу III в редакції Наказу Міністерства освіти і науки, молоді та спорту N 1473 (з0014-12) від 20.12.2011 }

3.26. Особи з повною вищою педагогічною освітою або іншою повною вищою освітою, прийняті на посади педагогічних працівників за спеціальностями, фахівці з яких не готувалися вищими навчальними закладами або підготовлені у недостатній кількості, за умови проходження ними підвищення кваліфікації, атестуються як такі, що мають відповідну освіту.

3.27. За педагогічними працівниками, які переходять на роботу з одного

навчального закладу до іншого, а також на інші педагогічні посади у цьому самому закладі, зберігаються присвоєні кваліфікаційні категорії (тарифні розряди) та педагогічні звання до наступної атестації.

За педагогічними працівниками, які переходять на посади методистів, вихователів-методистів, зберігаються присвоєні попередньою атестацією кваліфікаційні категорії. Атестація таких працівників здійснюється не пізніше ніж через два роки після переходу на посаду методиста або вихователя-методиста.

При переході педагогічного працівника з методичної установи на педагогічні посади до навчального закладу за ним зберігається присвоєна раніше кваліфікаційна категорія до наступної атестації.

{ Пункт розділу III в редакції Наказу Міністерства освіти і науки, молоді та спорту N 1473 (з0014-12) від 20.12.2011 }

3.28. Педагогічні працівники, яким у міжатестаційний період присуджено наукові ступені або присвоєно вчені звання, атестуються без попереднього проходження підвищення кваліфікації, якщо їх діяльність за профілем збігається з присудженим науковим ступенем або присвоєним вченим званням.

{ Пункт розділу III із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту N 1473 (з0014-12) від 20.12.2011 }

3.29. Контроль за додержанням порядку проведення атестації педагогічних працівників здійснюється керівниками навчальних та інших закладів, органів управління освітою, де створено атестаційні комісії.

3.30. Кваліфікаційна категорія та педагогічне звання, присвоєні педагогічному працівнику за результатами атестації, можуть змінюватися лише за рішенням атестаційної комісії.

{ Розділ III доповнено новим пунктом 3.30 згідно з Наказом Міністерства освіти і науки N 1135 (з1417-13) від 08.08.2013 }

IV. Умови та порядок присвоєння кваліфікаційних категорій

4.1. Атестація на відповідність займаній посаді з присвоєнням кваліфікаційних категорій проводиться щодо вчителів та викладачів усіх спеціальностей, а також щодо вчителів-дефектологів, методистів, вихователів, вихователів-методистів, соціальних педагогів, практичних психологів, логопедів, вчителів-логопедів, завідувачів логопедичними пунктами, педагогів-організаторів, концертмейстерів, художніх керівників, музичних керівників, інструкторів з фізкультури, праці та слухових кабінетів, які мають вищу педагогічну або іншу вищу освіту за освітньо-кваліфікаційним рівнем спеціаліста або магістра (далі - повна вища освіта), зокрема:

вчителі - повну вищу педагогічну освіту з предметів, які викладають;

вчителі початкових класів - повну вищу педагогічну освіту за спеціальністю початкова освіта, початкове навчання або які мають дві освіти, одна з яких - вища педагогічна за освітньо-кваліфікаційним рівнем молодшого спеціаліста (до введення в дію Закону України "Про освіту" (1060-12) (у редакції Закону України від 23.03.96 N 100/96-ВР) (100/96-ВР) - середня спеціальна освіта) (далі - неповна вища освіта) або вищу педагогічну з цієї самої спеціальності за освітньо-кваліфікаційним рівнем бакалавра (далі - базова вища освіта) та повну вищу педагогічну освіту за іншим фахом;

вчителі-дефектологи (логопеди, сурдопедагоги, тифлопедагоги, олігофренопедагоги) - повну вищу педагогічну освіту зі спеціальності дефектологія (логопедія, сурдопедагогіка, тифлопедагогіка, олігофренопедагогіка) або корекційна освіта (за нозологіями);

викладачі професійно-технічних навчальних закладів, вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації - повну вищу педагогічну освіту або іншу повну вищу освіту та пройшли спеціальну педагогічну підготовку;

соціальні педагоги - повну вищу педагогічну освіту зі спеціальності соціальна

педагогіка;

педагоги-організатори - повну вищу педагогічну освіту незалежно від спеціальності;

методисти методичних кабінетів (центрів), інститутів післядипломної освіти, професійно-технічних, позашкільних та вищих навчальних закладів (I-II рівнів акредитації) - повну вищу педагогічну або іншу фахову освіту з напрямку методичної роботи;

{ Абзац восьмий пункту 4.1 розділу IV в редакції Наказу Міністерства освіти і науки, молоді та спорту N 1473 (з0014-12) від 20.12.2011 }

практичні психологи - повну вищу освіту зі спеціальності практична психологія, психологія;

завідувачі логопедичними пунктами, логопеди - повну вищу педагогічну освіту зі спеціальності корекційна освіта;

вихователі груп продовженого дня загальноосвітніх навчальних закладів, вихователі шкіл-інтернатів та професійно-технічних навчальних закладів - повну вищу педагогічну освіту;

вихователі-методисти, вихователі дошкільних навчальних закладів - повну вищу педагогічну освіту зі спеціальності дошкільна освіта, дошкільне виховання або які мають дві освіти, одна з яких - неповна вища педагогічна або базова педагогічна з цієї самої спеціальності, а друга - повна вища педагогічна освіта за іншим фахом;

викладачі початкових спеціалізованих мистецьких навчальних закладів (шкіл естетичного виховання), концертмейстери - повну вищу фахову освіту або які мають дві освіти, одна з яких - неповна вища фахова або базова фахова освіта, а друга - повна вища педагогічна освіта відповідного спрямування;

художні керівники - повну вищу фахову освіту або які мають дві освіти, одна з яких - неповна вища або базова освіта з цієї самої спеціальності, а друга - повна вища педагогічна освіта за іншим фахом;

музичні керівники дошкільних навчальних закладів - повну вищу музично-педагогічну освіту або які мають дві освіти, одна з яких - неповна вища або базова музична освіта, а друга - повна вища педагогічна освіта за іншим фахом;

інструктори з фізкультури - повну вищу фахову педагогічну освіту (для дошкільних навчальних закладів - повну вищу фахову педагогічну освіту або які мають повну вищу педагогічну освіту за спеціальністю дошкільна освіта);

{ Абзац шістнадцятий пункту 4.1 розділу IV в редакції Наказу Міністерства освіти і науки, молоді та спорту N 1473 (з0014-12) від 20.12.2011 }

інструктори слухових кабінетів навчальних закладів для дітей зі зниженим слухом - повну вищу педагогічну освіту за спеціальністю дефектологія (сурдопедагогіка) або корекційна освіта (за нозологіями);

інструктори з праці - повну вищу фахову педагогічну освіту.

4.2. За результатами атестації педагогічним працівникам присвоюються кваліфікаційні категорії: "спеціаліст", "спеціаліст другої категорії", "спеціаліст першої категорії", "спеціаліст вищої категорії".

4.3. Кваліфікаційна категорія "спеціаліст" присвоюється педагогічним працівникам з повною вищою освітою, діяльність яких характеризується: здатністю забезпечувати засвоєння учнями навчальних програм; знанням основ педагогіки, психології, дитячої та вікової фізіології; знанням теоретичних основ та сучасних досягнень науки з предмета, який вони викладають; використанням інформаційно-комунікаційних технологій, цифрових освітніх ресурсів у навчально-виховному процесі; вмінням вирішувати педагогічні проблеми; вмінням установлювати контакт з учнями (вихованцями), батьками, колегами по роботі; додержанням педагогічної етики, моралі.

Випускникам вищих навчальних закладів, які отримали повну вищу освіту, при прийомі на роботу встановлюється кваліфікаційна категорія "спеціаліст".

{ Пункт 4.3 розділу IV доповнено абзацом другим згідно з Наказом Міністерства

освіти і науки, молоді та спорту N 1473 (з0014-12) від 20.12.2011 }

{ Пункт 4.3 розділу IV із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту N 1473 (з0014-12) від 20.12.2011 }

4.4. Кваліфікаційна категорія "спеціаліст другої категорії" присвоюється педагогічним працівникам, які відповідають вимогам, встановленим до працівників з кваліфікаційною категорією "спеціаліст", та які постійно вдосконалюють свій професійний рівень; використовують диференційований та індивідуальний підхід до учнів; володіють сучасними освітніми технологіями, методичними прийомами, педагогічними засобами, різними формами позаурочної (позанавчальної) роботи та їх якісним застосуванням; застосовують інноваційні технології у навчально-виховному процесі; знають основні нормативно-правові акти у галузі освіти; користуються авторитетом серед колег, учнів та їх батьків.

{ Пункт 4.4 розділу IV із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту N 1473 (з0014-12) від 20.12.2011 }

4.5. Кваліфікаційна категорія "спеціаліст першої категорії" присвоюється педагогічним працівникам, які відповідають вимогам, встановленим до працівників з кваліфікаційною категорією "спеціаліст другої категорії", та які використовують методи компетентнісно-орієнтованого підходу до організації навчального процесу; володіють технологіями творчої педагогічної діяльності з урахуванням особливостей навчального матеріалу і здібностей учнів; впроваджують передовий педагогічний досвід; формують навички самостійно здобувати знання й застосовувати їх на практиці; уміють лаконічно, образно і виразно подати матеріал; вміють аргументувати свою позицію та володіють ораторським мистецтвом.

{ Пункт 4.5 розділу IV із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту N 1473 (з0014-12) від 20.12.2011 }

4.6. Кваліфікаційна категорія "спеціаліст вищої категорії" присвоюється працівникам, які відповідають вимогам, встановленим до працівників з кваліфікаційною категорією "спеціаліст першої категорії", та які володіють інноваційними освітніми методиками й технологіями, активно їх використовують та поширюють у професійному середовищі; володіють широким спектром стратегій навчання; вміють продукувати оригінальні, інноваційні ідеї; застосовують нестандартні форми проведення уроку (навчальних занять); активно впроваджують форми та методи організації навчально-виховного процесу, що забезпечують максимальну самостійність навчання учнів; вносять пропозиції щодо вдосконалення навчально-виховного процесу в навчальному закладі.

{ Пункт 4.6 розділу IV із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту N 1473 (з0014-12) від 20.12.2011 }

4.7. Присвоєння кваліфікаційних категорій за результатами атестації здійснюється послідовно.

Педагогічні працівники, які в міжкатестаційний період підготували переможців III етапу всеукраїнських або міжнародних учнівських та студентських олімпіад з базових навчальних предметів; переможців III етапу всеукраїнських або міжнародних спортивних змагань; переможців всеукраїнських конкурсів фахової майстерності серед учнів професійно-технічних навчальних закладів, переможців всеукраїнського конкурсу - захисту науково-дослідницьких робіт учнів - членів Малої академії наук, а також педагогічні працівники, які стали переможцями або лауреатами конкурсів фахової майстерності, що проводяться центральними органами виконавчої влади, мають наукові ступені, вчені або почесні звання, якщо їх діяльність за профілем збігається з наявним науковим ступенем, ученим (почесним) званням, атестуються без додержання послідовності в присвоєнні кваліфікаційних категорій та строку проведення позачергової атестації.

4.8. Педагогічні працівники, які не мають повної вищої освіти й працюють на

посадах педагогічних працівників, після отримання відповідної повної вищої освіти атестуються на присвоєння кваліфікаційної категорії "спеціаліст другої категорії" за наявності стажу роботи на педагогічній посаді не менше двох років; "спеціаліст першої категорії" - не менше п'яти років; "спеціаліст вищої категорії" - не менше восьми років.

За педагогічними працівниками, які отримали другу повну вищу педагогічну освіту й перейшли на посаду за отриманою спеціальністю, зберігаються присвоєні попередньою атестацією кваліфікаційні категорії. Атестація таких працівників здійснюється не пізніше ніж через два роки після переходу на іншу посаду.

{ Пункт 4.8 розділу IV доповнено абзацом другим згідно з Наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту N 1473 (з0014-12) від 20.12.2011 }

4.9. Спеціалісти, які перейшли на посади педагогічних працівників до професійно-технічних та вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації з виробництва або сфери послуг, а також науково-педагогічні працівники вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації, які перейшли на педагогічні посади, атестуються на присвоєння кваліфікаційної категорії "спеціаліст другої категорії" за наявності не менше двох років стажу роботи на виробництві, у сфері послуг або стажу науково-педагогічної діяльності; "спеціаліст першої категорії" - не менше п'яти років; "спеціаліст вищої категорії" - не менше восьми років.

{ Пункт 4.9 розділу IV в редакції Наказу Міністерства освіти і науки, молоді та спорту N 1473 (з0014-12) від 20.12.2011 }

4.10. Педагогічні працівники з повною вищою педагогічною або іншою повною вищою освітою, які до набрання чинності Законами України "Про дошкільну освіту" (2628-14), "Про загальну середню освіту" (651-14), "Про професійно-технічну освіту" (103/98-ВР) "Про вищу освіту" (2984-14) працювали й продовжують працювати у навчальних та інших закладах не за фахом, атестуються на відповідність займаній посаді з присвоєнням кваліфікаційних категорій та педагогічних звань як такі, що мають відповідну освіту.

{ Пункт 4.10 розділу IV із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту N 1473 (з0014-12) від 20.12.2011 }

4.11. Педагогічним працівникам, які не мають повної вищої освіти, а також керівникам гуртків, секцій, студій, інших форм гурткової роботи, працівникам, які працюють на посадах майстра виробничого навчання; культорганізатора; акомпаніатора; екскурсовода; інструктора з туризму; помічника директора з режиму, старшого чергового з режиму, чергового з режиму у загальноосвітніх школах та професійних училищах соціальної реабілітації; асистента вчителя-реабітолога; консультанта психолого-медико-педагогічної консультації, незалежно від рівня здобутої ними освіти за результатами атестації встановлюються тарифні розряди.

При встановленні тарифного розряду враховуються освітній рівень працівника, професійна компетентність, педагогічний досвід, результативність та якість роботи, інші дані, які характеризують його професійну діяльність.

V. Умови та порядок присвоєння педагогічних звань

5.1. За результатами атестації педагогічним працівникам, які досягли високих показників у роботі, присвоюються педагогічні звання: "викладач-методист", "учитель-методист", "вихователь-методист", "педагог-організатор-методист", "практичний психолог-методист", "керівник гуртка - методист", "старший викладач", "старший учитель" "старший вихователь", "майстер виробничого навчання I категорії", "майстер виробничого навчання II категорії".

5.2. Педагогічні звання "викладач-методист", "учитель-методист", "вихователь-методист", "практичний психолог-методист", "педагог-організатор-методист", "керівник гуртка-методист" можуть присвоюватися педагогічним працівникам, які мають кваліфікаційну категорію "спеціаліст вищої категорії" (для педагогічного звання "керівник

гуртка - методист" - найвищий тарифний розряд та повну вищу освіту), здійснюють науково-методичну і науково-дослідну діяльність, мають власні методичні розробки, які пройшли апробацію та схвалені науково-методичними установами або професійними об'єднаннями викладачів професійно-технічних та вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації, закладів післядипломної освіти.

{Абзац перший пункту 5.2 розділу V із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту N 1473 (з0014-12) від 20.12.2011 }

Педагогічне звання "вихователь-методист" може присвоюватися музичним керівникам та інструкторам з фізкультури дошкільних навчальних закладів.

5.3. Педагогічні звання "старший викладач", "старший учитель", "старший вихователь" можуть присвоюватися педагогічним працівникам, які мають кваліфікаційні категорії "спеціаліст вищої категорії" або "спеціаліст першої категорії" та досягли високого професіоналізму в роботі, систематично використовують передовий педагогічний досвід, беруть активну участь у його поширенні, надають практичну допомогу іншим педагогічним працівникам.

5.4. Педагогічним працівникам, які мають базову або неповну вищу педагогічну освіту, можуть присвоюватися педагогічні звання "вихователь-методист" (для музичних керівників, інструкторів з фізкультури та вихователів дошкільних навчальних закладів), "старший учитель", "старший вихователь", якщо стаж їх педагогічної діяльності становить не менш як 8 років та якщо вони мають найвищий тарифний розряд.

{ Пункт 5.4 розділу V із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту N 1473 (з0014-12) від 20.12.2011 }

5.5. Педагогічне звання "майстер виробничого навчання I категорії" може присвоюватися майстрам виробничого навчання, які на високому професійному рівні володіють методикою практичного навчання, ефективно застосовують її у роботі та мають стаж роботи на займаній посаді не менш як 8 років і яким встановлено найвищий тарифний розряд.

5.6. Педагогічне звання "майстер виробничого навчання II категорії" може присвоюватися майстрам виробничого навчання, які добре володіють методами і прийомами виробничого навчання, майстерно застосовують їх у роботі та мають стаж роботи на займаній посаді не менш як 5 років і яким встановлено найвищий тарифний розряд.

{ Пункт 5.7 розділу V виключено на підставі Наказу Міністерства освіти і науки, молоді та спорту N 1473 (з0014-12) від 20.12.2011 }

VI. Рішення атестаційних комісій та порядок їх оскарження

6.1. У разі прийняття атестаційною комісією позитивного рішення керівник закладу або органу управління освітою протягом п'яти днів після засідання атестаційної комісії видає відповідний наказ про присвоєння кваліфікаційних категорій (встановлення тарифних розрядів), педагогічних звань.

Наказ у триденний строк доводиться до відома педагогічного працівника під підпис та подається в бухгалтерію для нарахування заробітної плати (з дня прийняття відповідного рішення атестаційною комісією).

6.2. У разі прийняття атестаційною комісією рішення про відповідність працівника займаній посаді за умови виконання певних заходів, спрямованих на усунення виявлених недоліків, атестаційна комісія у встановлений нею строк, але не більше одного року, проводить повторну атестацію з метою перевірки їх виконання та приймає рішення про відповідність або невідповідність працівника займаній посаді.

{ Пункт 6.2 розділу VI із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту N 1473 (з0014-12) від 20.12.2011 }

6.3. У разі прийняття атестаційною комісією рішення про невідповідність педагогічного працівника займаній посаді керівником навчального чи іншого закладу або

органу управління освітою може бути прийнято рішення про розірвання трудового договору з додержанням вимог законодавства про працю.

Розірвання трудового договору за таких підстав допускається у разі, якщо неможливо перевести працівника за його згодою на іншу роботу, яка відповідає його кваліфікації, у тому самому закладі (установі).

Наказ про звільнення або переведення працівника за його згодою на іншу роботу за результатами атестації може бути видано лише після розгляду його апеляцій (у разі їх подання) атестаційними комісіями вищого рівня з дотриманням законодавства про працю.

6.4. Педагогічні працівники у десятиденний строк з дня вручення атестаційного листа мають право подати апеляцію на рішення атестаційної комісії до атестаційної комісії вищого рівня.

6.5. Апеляція на рішення атестаційної комісії I рівня подається до атестаційної комісії II рівня. Апеляція на рішення атестаційних комісій I та II рівнів може бути подана до атестаційної комісії III рівня.

6.6. Рішення атестаційних комісій можуть бути оскаржені до суду.

6.7. Апеляція подається у письмовій формі безпосередньо до атестаційної комісії вищого рівня або направляється рекомендованим листом.

В апеляції на рішення атестаційної комісії має бути зазначено: найменування атестаційної комісії, до якої подається апеляція; прізвище, ім'я, по батькові та посада (місце роботи) особи, яка подає апеляцію, її місце проживання; у чому полягає необґрунтованість рішення атестаційної комісії, що оскаржується; перелік документів та інших матеріалів, що додаються; дата подання апеляції. Апеляція підписується особою, яка її подає.

До апеляції додається копія атестаційного листа.

6.8. Атестаційні комісії, до яких подаються апеляції, розглядають їх у двотижневий строк та приймають такі рішення:

1) про відповідність працівника займаній посаді та скасування рішення атестаційної комісії нижчого рівня;

2) присвоїти відповідну кваліфікаційну категорію та скасувати рішення атестаційної комісії нижчого рівня;

3) присвоїти відповідне педагогічне звання та скасувати рішення атестаційної комісії нижчого рівня;

4) залишити рішення атестаційної комісії без змін, а апеляцію без задоволення.

6.9. Апеляції на рішення атестаційних комісій розглядаються за участю осіб, які їх подали, крім випадків, коли вони у письмовій формі відмовилися від особистої участі у розгляді апеляцій або не з'явилися на її засідання.

6.10. Питання атестації педагогічних працівників, не врегульовані цим Типовим положенням, вирішуються атестаційними комісіями III рівня відповідно до чинного законодавства України.

Директор департаменту загальної
середньої та дошкільної освіти

О.В.Єресько

Додаток
до Типового положення про
атестацію педагогічних працівників

АТЕСТАЦІЙНИЙ ЛИСТ

I. Загальні дані

Педагогічний працівник, що атестується, _____

_____ (прізвище, ім'я, по батькові)

Дата народження _____

_____ (число, місяць, рік)

Посада, яку займає педагогічний працівник, стаж роботи на займаній посаді на час атестації _____

Загальний стаж педагогічної діяльності (роботи за спеціальністю) _____

Освіта (освітньо-кваліфікаційний рівень, найменування навчального закладу, рік його закінчення, спеціальність) _____

Науковий ступінь (вчене звання) _____

Підвищення кваліфікації протягом останніх 5 років (з якої спеціальності, номер та дата видачі документа, що підтверджує підвищення кваліфікації) _____

Дата та результати проведення попередньої атестації _____

Характеристика діяльності педагогічного працівника у міжатестаційний період _____

II. Результати атестації педагогічного працівника

Рішення атестаційної комісії: _____

(1) відповідає займаній посаді; (2) відповідає займаній посаді за умови виконання певних заходів; (3) не відповідає займаній посаді)

За результатами атестації:

присвоїти кваліфікаційну категорію _____

_____ ("спеціаліст", "спеціаліст другої категорії",

"спеціаліст першої категорії", "спеціаліст вищої категорії")

порушити клопотання перед атестаційною комісією вищого рівня _____

_____ (про присвоєння кваліфікаційної категорії "спеціаліст вищої категорії"; про присвоєння педагогічного звання)

Результати голосування: кількість голосів: за _____,

проти _____, утримались _____.

Рекомендації атестаційної комісії (зазначення заходів за умови виконання яких працівник вважається таким, що відповідає займаній посаді) _____

Голова атестаційної комісії _____

_____ (підпис) _____ (прізвище, ініціали)

Члени комісії: _____

_____ (підпис) _____ (прізвище, ініціали)

_____ (підпис) _____ (прізвище, ініціали)

Дата атестації _____

_____ (число, місяць, рік)

З рішенням атестаційної комісії ознайомлений _____
(підпис працівника, який атестується)

М.П.

III. Результати атестації атестаційною комісією II (III) рівня*

Рішення атестаційної комісії _____

(присвоїти кваліфікаційну категорію "спеціаліст вищої категорії", педагогічне звання)

Результати голосування: кількість голосів: за _____,
проти _____, утримались _____.

Голова атестаційної комісії _____
(підпис) (прізвище, ініціали)

Члени комісії: _____
(підпис) (прізвище, ініціали)

_____ (підпис) (прізвище, ініціали)

Дата атестації _____
(число, місяць, рік)

З рішенням атестаційної комісії ознайомлений _____
(підпис працівника, який атестується)

М.П.

IV. Результати розгляду апеляцій на рішення атестаційних комісій I та II рівнів**

Результати голосування: кількість голосів: за _____,
проти _____, утримались _____.

Голова атестаційної комісії _____
(підпис) (прізвище, ініціали)

Члени комісії: _____
(підпис) (прізвище, ініціали)

_____ (підпис) (прізвище, ініціали)

Дата атестації _____
(число, місяць, рік)

З рішенням атестаційної комісії ознайомлений _____
(підпис працівника)

М.П.

* Заповнюється у разі присвоєння кваліфікаційної категорії "спеціаліст вищої категорії" та педагогічних звань.

** Заповнюється у разі подання апеляції.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАКАЗ

(ВИТЯГ)

04.11.2010 р.

№ 1055

Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 23 листопада 2010 р. за № 1157/18452

Про затвердження Типових штатних нормативів дошкільних навчальних закладів

Відповідно до статті 39 Закону України "Про дошкільну освіту" (2628-14), на виконання пункту 2 постанови Кабінету Міністрів України від 05.10.2009 № 1122 (1122-2009-п) "Питання штатного розпису дошкільних навчальних закладів" та з метою упорядкування штатних нормативів дошкільних навчальних закладів

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити Типові штатні нормативи дошкільних навчальних закладів, що додаються.

2. Посади медичної сестри з дієтичного харчування, керівника гуртка, практичного психолога, соціального педагога ввести до штатного розпису дошкільних навчальних закладів, у яких не введені такі посади, з 01.09.2011.

Зберегти у штатних розписах дошкільних навчальних закладів посади, які були введені до затвердження цих Типових штатних нормативів.

3. Керівникам дошкільних навчальних закладів привести штатні розписи у відповідність з цим наказом. При цьому з метою економного і раціонального використання коштів та відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 22.10.2008 р. № 943 (943-2008-п) "Про економію бюджетних коштів, передбачених для утримання органів державної влади та інших державних органів" не допускати збільшення чисельності працівників у закладах, що склалася на 01.01.2011.

У разі виробничої необхідності за рахунок спеціального фонду навчальними закладами можуть бути введені додаткові посади.

4. Цей наказ набирає чинності з 01.01.2011.

5. Контроль за виконанням наказу залишаю за собою.

Міністр

Д.В. Табачник

ПОГОДЖЕНО:

Міністерство праці та соціальної політики України
Міністр
В.І.Надрага

Міністерство фінансів України
Заступник Міністра
ЦК Профспілки працівників освіти і науки України
Голова ЦК Профспілки
Л.С.Сачков

С.О.Рибак

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства освіти і науки
України 04.11.2010 р. № 1055

Зареєстровано в Міністерстві юстиції
України 23 листопада 2010 р. за
№ 1157/18452

I. Типові штатні нормативи дошкільних навчальних закладів

5. У штатних розписах дошкільних навчальних закладів передбачаються посади:
в) практичного психолога з розрахунку:

Місто		Село (селище)	
чисельність груп	максимальний норматив чисельності	чисельність груп	максимальний норматив чисельності
до 7	0,5	до 4	0,5
7 і більше	0,75	4 і більше	0,75
9 і більше	1,0	6 і більше	1,0

Посада практичного психолога дошкільного навчального закладу компенсуючого типу та комбінованого типу, у яких є 2 і більше груп компенсуючого типу, дошкільних навчальних закладів (дитячих будинків) інтернатного типу, дошкільних навчальних закладів (центрів розвитку дитини) вводиться з розрахунку не більше однієї штатної одиниці на навчальний заклад за рахунок коштів загального фонду відповідного бюджету (для державних і комунальних дошкільних навчальних закладів);

г) соціального педагога дошкільного навчального закладу (дитячого будинку) інтернатного типу та центру розвитку дитини вводиться з розрахунку не більше 1 штатної одиниці на навчальний заклад за рахунок коштів загального фонду відповідного бюджету (для державних і комунальних дошкільних навчальних закладів);

Директор департаменту

С.В.Даниленко

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАКАЗ

(ВИТЯГ)

06.12.2010

м. Київ

№ 1204

Зареєстровано в Міністерстві юстиції
України 25 січня 2011 р. за № 114/18852

Про затвердження Типових штатних нормативів професійно-технічних навчальних закладів

Відповідно до Закону України "Про професійно-технічну освіту", розпорядження Кабінету Міністрів України від 27.08.2010 N 1719-р "Питання типових штатних нормативів професійно-технічних навчальних закладів" та з метою упорядкування штатів професійно-технічних навчальних закладів

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити Типові штатні нормативи професійно-технічних навчальних закладів, що додаються.

2. Керівникам професійно-технічних навчальних закладів надається право у разі виробничої необхідності змінювати штати окремих структурних підрозділів або вводити посади (крім керівних), не передбачені штатними нормативами для даного закладу, у межах фонду оплати праці, доведеного лімітними довідками на відповідний період. Заміна посад працівників може здійснюватись лише у межах однієї категорії (педагогічного, господарсько-обслуговуючого тощо) персоналу.

3. Керівникам професійно-технічних навчальних закладів привести штатні розписи закладів у відповідність до цього наказу. При цьому з метою економного і раціонального використання коштів та відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 22.10.2008 N 943 "Про економію бюджетних коштів, передбачених для утримання органів державної влади та інших державних органів" не допускати збільшення чисельності працівників, що склалася на 01.09.2012.

4. Цей наказ набирає чинності з 01.09.2012.

5. Контроль за виконанням наказу покласти на заступника Міністра Зайцеву І. П.

Міністр

Д. В. Табачник

ПОГОДЖЕНО:

Заступник Міністра праці та соціальної політики України

В. Коломієць

Заступник Міністра фінансів України

С. О. Рибак

Голова ЦК Профспілки працівників освіти і науки України

Г. Ф. Труханов

Перший заступник Керівника СПО,
Заступник Голови ФПУ

Г. В. Осовий

Перший заступник Голови СПО сторони роботодавців на національному рівні

О. Мірошниченко

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Міністерства освіти і науки України 06.12.2010 № 1204

Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 25 січня 2011 р. за № 114/18852

Типові штатні нормативи професійно-технічних навчальних закладів

1. Типові штатні нормативи професійно-технічних навчальних закладів поширюються на професійно-технічні навчальні заклади всіх типів (далі - навчальний заклад) і визначають максимальну кількість посад (штатних одиниць).

2. Штатний розпис навчального закладу розробляється в межах затвердженого фонду оплати праці з дотриманням вимог, передбачених цими Типовими штатними нормативами, з урахуванням типу навчального закладу, контингенту учнів, слухачів, кількості груп, режиму роботи закладу, площ і санітарного стану приміщень, будівель та споруд, наявності навчально-виробничих майстерень і навчальних господарств, а також парку навчального обладнання.

5. Посади практичного психолога, соціального педагога вводяться в штатні розписи навчальних закладів за умови наявності спеціалістів з фаховою освітою відповідно до Положення про психологічну службу системи освіти України, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 03.05.99 N 127, зареєстрованого в Міністерстві юстиції 30.12.99 за N 922/4215 (із змінами).

Заступник директора департаменту

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАКАЗ

м. Київ

06.12. 2010 р.

1205

№

Зареєстровано в Міністерстві юстиції
України 22 грудня 2010 р. за № 1308/18603

Про затвердження Типових штатних нормативів загальноосвітніх навчальних закладів

Відповідно до статті 45 Закону України «Про загальну середню освіту», розпорядження Кабінету Міністрів України від 27.08.2010 № 1716-р «Питання типових штатних нормативів загальноосвітніх навчальних закладів» та з метою упорядкування штатів та штатних нормативів загальноосвітніх навчальних закладів

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити Типові штатні нормативи загальноосвітніх навчальних закладів, що додаються.

2. Керівникам закладів надається право у разі виробничої необхідності змінювати штати окремих структурних підрозділів або вводити посади (крім керівних), не передбачені штатними нормативами для даного закладу, в межах фонду оплати праці, доведеного лімітними довідками на відповідний період. Заміна посад працівників може здійснюватись лише в межах однієї категорії (педагогічного, господарсько-обслуговуючого тощо) персоналу.

3. Керівникам закладів привести штатні розписи загальноосвітніх навчальних закладів у відповідність до цього наказу. При цьому з метою економного і раціонального використання коштів та відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 22.10.2008 № 943 «Про економію бюджетних коштів, передбачених для утримання органів державної влади та інших державних органів» не допускати збільшення чисельності працівників у закладах, що склалась на 01.09.2012.

У разі виробничої необхідності за рахунок спеціального фонду навчальними закладами можуть бути введені додаткові посади.

4. Цей наказ набирає чинності з 01.09.2012.

5. Контроль за виконанням наказу покласти на першого заступника Міністра Б.М. Жебровського.

Міністр

Д.В. Табачник

ПОГОДЖЕНО:

Заступник Міністра праці та соціальної політики України

В.М.Коломієць

Заступник Міністра фінансів України

С.О.Рибак

Голова ЦК профспілки працівників освіти і науки

Г.Ф.Труханов

Перший заступник Керівника Спільного
представницького органу профспілок,
заступник Голови Федерації профспілок України

Г.В.Осовий

Перший заступник Голови Спільного
представницького органу сторони
роботодавців на національному рівні

О.Мірошниченко

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Міністерства освіти і науки
України

06.12.2010 № 1205

Зареєстровано в Міністерстві юстиції
України 22 грудня 2010 р. за №1308/18603

**Типові штатні нормативи загальноосвітніх навчальних закладів
(витяг)**

1. Типові штатні нормативи загальноосвітніх навчальних закладів поширюються на усі типи загальноосвітніх навчальних закладів (далі – школи), крім шкіл-інтернатів усіх типів, спеціальних, санаторних шкіл, шкіл соціальної реабілітації та вечірніх (змінних) шкіл, та визначають максимальну кількість посад (штатних одиниць). Формування штатів шкіл передбачається з урахуванням їх контингенту учнів, кількості класів, режиму роботи, площ та санітарного стану приміщень, будівель і споруд.

2. Штатний розпис школи розробляється в межах затвердженого центральними та місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування фонду заробітної плати, дотримуючись найменування посад, передбачених цими Типовими штатними нормативами.

3. При визначенні штатного розпису школи кількість учнів шестирічного віку, навчання яких організовано в дошкільному навчальному закладі, не враховується.

4. Для надання платних послуг за рахунок спеціального фонду можуть утримуватися інші посади, необхідні для надання цих послуг.

Найменування посади	Нормативна чисельність (максимальна)	Умови введення
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>
Практичний психолог Соціальний педагог		Посади практичних психологів, соціальних педагогів вводяться в штати шкіл за умови наявності фахівців за нормативами чисельності практичних психологів та соціальних педагогів шкіл відповідно до Положення про психологічну службу системи освіти України, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 03.05.99 № 127, зареєстрованого в Міністерстві юстиції 30.12.99 за № 922/4215 (із

		змiнами)
--	--	----------

Заступник директора департаменту
економiки та фiнансування
Щеглова

О.М.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАКАЗ

м. Київ

30.12.2010 р.

№

1312

**Про затвердження плану заходів щодо
реалізації Національної кампанії
“Стоп насильству!” на період до 2015
року**

З метою реалізації плану заходів з проведення Національної кампанії “Стоп насильству!” на період до 2015 року, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 1 грудня 2010 р. № 2154, та з метою попередження проявів жорстокості і насильства, забезпечення прав неповнолітніх у навчальних закладах

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити план заходів щодо реалізації Національної кампанії “Стоп насильству!” на період до 2015 року, що додається.

2. Структурним підрозділам Міністерства освіти і науки, Міністерству освіти і науки Автономної Республіки Крим, управлінням освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій забезпечити виконання плану заходів, затвердженого пунктом 1 цього наказу, щороку до 20 листопада інформувати відділ позашкільної освіти, виховної роботи та захисту прав дитини про стан його виконання.

3. Наказ розмістити на офіційному веб-сайті Міністерства освіти і науки www.mon.gov.ua та Інтернет-порталі www.osvita.com.

4. Контроль за виконанням наказу покласти на заступника Міністра Зайцеву І.П.

Перший заступник Міністра

Б.М.Жебровський

**План заходів
щодо реалізації проведення Національної кампанії “Стоп насильству!” на період до
2015 року**

№	Найменування заходу	Термін виконання
---	---------------------	------------------

п/п			
1.	Безумовно виконувати спільний наказ Державного комітету України у справах сім'ї та молоді, Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства освіти і науки України та Міністерства охорони здоров'я України від 16.01.2004 № 5/34/24/11 „Про затвердження порядку розгляду звернень та повідомлень з приводу жорстокого поводження з дітьми або реальної загрози його вчинення”	2011-2015	
2.	Забезпечити навчальні заклади практичними психологами та соціальними педагогами відповідно до Положення про психологічну службу системи освіти України, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 02.07.2009. №616 та зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 23.07.2009 за № 687/16703	2011-2015	
3.	Розробити програми факультативних курсів, курсів за вибором, спецкурсів з питань запобігання насильству в сім'ї	грудень 2010-2011 рік	
4.	Підготувати інформаційно-просвітницькі програми з питань виховання гендерної культури та запобігання всім формам насильства в сім'ї для використання в позашкільній та позаурочній роботі загальноосвітніх навчальних закладів	2010-2012	
5.	Включити до навчальних планів закладів післядипломної освіти проведення навчальних семінарів з протидії насильству в сім'ї	2010-2015	
6.	Збільшити у навчальних закладах кількість психологічних факультативних занять з психології та тренінгів із формування соціальних навичок у дітей	2010-2015	
7.	Взяти участь у проведенні навчальних семінарів з протидії насильству в сім'ї для працівників державних органів, установ та організацій, діяльність яких спрямована на запобігання насильству в сім'ї	2010-2011	
8.	Широко залучати органи учнівського самоврядування та батьківської громадськості до профілактичної роботи	2011-2015	
9.	Створити у бібліотеках постійно діючі тематичні виставки матеріалів з питань запобігання насильству в сім'ї	Грудень 2010 року	
10.	Щороку аналізувати та розглядати на колегіях стан роботи	2010-2015	

	органів управління освітою і наукою, навчальних закладів про додержання педагогічними працівниками вимог законодавства щодо забезпечення захисту дітей від будь-яких форм фізичного або психічного насильства, розробляти заходи та підвищувати рівень персональної відповідальності керівників всіх ланок освіти за дотриманням законодавства з цих питань		
11.	Запровадити в кожному навчальному закладі механізм аналізу ризиків виникнення всіх форм насильства серед дітей та учнівської молоді	2010-2015	
12.	Аналізувати та вносити зміни до планів роботи навчальних закладів в сторону збільшення кількості спортивних змагань командного типу для дітей та підлітків, що сприятиме нейтралізації їх гіперактивності та зняттю агресії	2011-2015	
13.	Поширювати досвід впровадження в навчально-виховний процес “Шкільної медіації“, як одного із способів розв’язання конфліктних ситуацій	2011-2015	
14.	У освітянських засобах масової інформації запровадити спеціальні тематичні рубрики із проблеми насильство	2011 рік	
15.	Організовувати та проводити конкурси дитячої творчості щодо профілактики насильства	2011-2015	
16.	Проводити інноваційну науково-педагогічну діяльність, поширювати досвід роботи навчальних закладів щодо запобігання насильству в дитячому середовищі, виховання у дітей та молоді толерантного ставлення у суспільстві	2011 -2015	

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАКАЗ

м. Київ

30.12.2010 р.

№ 1313

Про виконання розпорядження Кабінету Міністрів України від 22 листопада 2010 р. № 2140

З метою реалізації плану заходів щодо виконання Концепції реалізації державної політики у сфері протидії поширенню наркоманії, боротьби з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів на 2011-2015 роки, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 22 листопада 2010 р. № 2140 та удосконалення заходів превентивного характеру, інформування та формування навичок здорового способу життя у дітей, учнівської та студентської молоді

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити План заходів щодо виконання Концепції реалізації державної політики у сфері протидії поширенню наркоманії, боротьби з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів на 2011-2015 роки, що додається.

2. Структурним підрозділам Міністерства освіти і науки, Міністерству освіти і науки Автономної Республіки Крим, управлінням освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій забезпечити виконання Плану заходів та інформувати відділ позашкільної освіти, виховної роботи та захисту прав дитини щороку до 1 січня, починаючи із 2011 року про стан виконання.

3. Наказ розмістити на офіційному веб-сайті Міністерства освіти і науки www.mon.gov.ua та Інтернет-порталі www.osvita.com.

4. Контроль за виконанням наказу покласти на заступника Міністра Зайцеву І.П.

Перший заступник Міністра

Б.М.Жебровський

Н
а
к
а
з
М
і
н
і
с
т
е
р
с
т
в
а
в
і
д
3
0
.
1
2
.
2
0
1
0
р
.
М
1
3
1
3

**План заходів
щодо виконання Концепції реалізації державної політики у сфері протидії
поширенню наркоманії, боротьби з незаконним обігом наркотичних засобів,**

психотропних речовин та прекурсорів на 2011-2015 роки

№ п/п	Найменування заходу	Термін виконання	
1.	Взяти участь у проведенні соціологічних досліджень з проблем наркоманії, рівня латентності незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, прекурсорів і сильнодіючих лікарських засобів.	2011-2015 роки	Інститут інновацій
2.	Провести моніторинг ефективності профілактики наркоманії серед учнів та студентів.	2011-2015 роки	Інститут інновацій Міністерство освіти управління освіти Севастопольської м
3.	Удосконалити систему підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації педагогічних працівників з питань щодо протидії поширенню наркоманії, боротьби з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів.	2011-2015 роки	Міністерство освіти управління освіти Севастопольської Інститут інновацій департамент вищої
4.	Взяти участь в удосконаленні програм підготовки соціальних працівників, волонтерів для роботи в наркологічних закладах, центрах ресоціалізації наркозалежних осіб, інших закладах і установах соціального спрямування, діяльність яких пов'язана із запобіганням виникненню негативних явищ у молодіжному середовищі.	2011-2015 роки	Міністерство освіти управління освіти Севастопольської Інститут інновацій департамент вищої
5.	Організовувати та систематично проводити із залученням громадськості міжвідомчі наради, засідання за круглим столом, семінари з метою організації дієвої взаємодії та обміну інформацією у сфері протидії поширенню наркоманії, боротьби з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів.		Міністерство освіти управління освіти Севастопольської Інститут інновацій позашкільної освіти дитини
6.	Забезпечити проведення для дітей, молоді та їх батьків профілактичних і просвітницьких заходів щодо протидії наркоманії, пропаганди здорового способу життя, формування навичок протистояння шкідливому впливу вживання наркотичних засобів або психотропних речовин не за медичним призначенням.	2012-2015 роки	Міністерство освіти управління освіти Севастопольської м
7.	Надавати в установленому законодавством порядку підтримку всеукраїнським молодіжним та дитячим громадським організаціям шляхом організації та проведення конкурсів програм, спрямованих на протидію поширенню наркоманії, боротьбу з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів з метою створення умов для залучення громадян до антинаркотичної діяльності, підвищення рівня громадської активності.	2012-2015 роки	Міністерство освіти управління освіти Севастопольської Інститут інновацій позашкільної освіти дитини
8.	Забезпечити проведення психологічної експертизи інформаційних матеріалів для учнів та студентів з питань щодо протидії поширенню наркоманії, боротьби з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів	2011-2015 роки	Український нау психології та соціал

9.	Розробити науково обґрунтовану методику проведення профілактичної роботи серед дітей і молоді з метою зменшення попиту на наркотичні засоби та психотропні речовини		Інститут інновацій Український науковий центр психології та соціології
10.	Спільно із Міністерством охорони здоров'я України розробити Комплексну програму профілактики поширення наркоманії та алкоголізму.		Інститут інновацій Український науковий центр психології та соціології
11.	Організувати розроблення та видання інформаційно-просвітницьких матеріалів (буклетів, плакатів, пам'яток, посібників, постерів) щодо формування у дітей і молоді негативного ставлення до вживання наркотичних засобів та психотропних речовин.	2012-2015 роки	Рада міністрів Автономної Республіки Крим, Київська та Севастопольська області Інститут інновацій
12.	Проводити із залученням громадськості інформаційно-просвітницькі та культурно-мистецькі акції (книжкові та художні виставки, фотовиставки, фестивалі, конкурси, концерти тощо), спрямовані на протидію поширенню наркоманії, боротьбу з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів.	2011-2015 роки	Міністерство освіти і науки України управління освіти і науки Севастопольської міської ради
13.	Активізувати проведення профілактичної роботи в навчальних закладах та закладах соціальної реабілітації.	2011-2015 роки	Міністерство освіти і науки України управління освіти і науки Севастопольської міської ради департамент загальноосвітньої освіти відділ позашкільної освіти дитини, Інститут інновацій

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ

НАКАЗ

м. Київ

Від 30 червня 2011 р.

№ 714

Про затвердження Примірного положення про консультативний центр для батьків або осіб, які їх замінюють і дітей, які виховуються в умовах сім'ї

З метою забезпечення єдиних вимог і наступності сімейного і суспільного виховання, надання психолого-педагогічної допомоги батькам або особам, які їх замінюють, підтримки різнобічного розвитку дітей, які виховуються в умовах сім'ї,

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити Примірне положення про консультативний центр для батьків або осіб, які їх замінюють і дітей, які виховуються в умовах сім'ї (далі – консультативний центр), що додається.

2. Міністерству освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, управлінням освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій при відкритті консультативних центрів враховувати Примірне положення, затверджене пунктом 1 цього наказу.

3. Контроль за виконанням наказу покласти на заступника Міністра Жебровського Б.М.

Міністр

Табачник

Д.В.

Примірне положення про консультативний центр для батьків або осіб, які їх замінюють і дітей, які виховуються в умовах сім'ї

1. Загальні положення

1.1. Консультативний центр для батьків або осіб, які їх замінюють і дітей, які виховуються в умовах сім'ї (далі – Консультативний центр), організовується при навчальних закладах, що реалізують освітні програми дошкільного виховання та районних методичних кабінетах.

1.2. Консультативний центр у своїй діяльності керується Конституцією України, Законами України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», іншими законодавчими актами, наказами МОНмолодьспорт, рішеннями місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, цим Примірним положенням.

1.3. Консультативний центр створюється для батьків або осіб, які їх замінюють і дітей віком від 2 місяців до 6(7) років, які виховуються в умовах сім'ї.

1.4. Консультативний центр – це одна з форм надання допомоги сім'ї у вихованні і розвитку дітей дошкільного віку.

2. Мета і завдання діяльності Консультативного центру

2.1. Мета створення Консультативного центру:

- забезпечення єдиних вимог і наступності сімейного і суспільного виховання;
- надання безкоштовної психолого-педагогічної допомоги батькам або особам, які їх замінюють, підтримки різнобічного розвитку дітей, які виховуються в умовах сім'ї.

2.2. Головні завдання Консультативного центру:

- надання всебічної допомоги сім'ї у розвитку, вихованні та навчанні дітей, які виховуються в умовах сім'ї, відповідно до їх задатків, нахилів, здібностей, індивідуальних, психічних та фізичних особливостей, культурних потреб;
- сприяння соціалізації дітей дошкільного віку, які виховуються в умовах сім'ї;
- забезпечення взаємодії між дошкільним навчальним закладом й іншими організаціями соціальної і медичної підтримки дітей і батьків або осіб, які їх замінюють.

3. Організація діяльності Консультативного центру

3.1. Основні форми діяльності Консультативного центру:

- організація лекторіїв, теоретичних і практичних семінарів, індивідуальних і групових консультацій для батьків або осіб, які їх замінюють);
- організація заочного консультування через листування, в телефонному режимі, через організацію роботи сайту навчального закладу.

3.2. Консультативний центр може здійснювати консультативну допомогу батькам або особам, які їх замінюють, з питань:

- соціалізації дітей дошкільного віку, які виховуються в умовах сім'ї;
- вікових, психофізіологічних особливості дітей;
- психологічної готовності до навчання у школі;
- профілактики відхилень у фізичному, психічному і соціальному розвитку дітей дошкільного віку, які виховуються в умовах сім'ї;
- організації ігрової діяльності;
- організації харчування дітей вдома;
- створення умов для загартування і оздоровлення;
- соціального захисту дітей із різних категорій сімей.

3.3. Робота з батьками або особами, які їх замінюють і дітьми в Консультативному центрі проводиться підгрупами та індивідуально.

3.4. Організація психолого-педагогічної допомоги батькам або особам, які їх замінюють, будується на основі інтеграції діяльності спеціалістів Консультаційного центру: вихователя, практичного психолога, учителя-логопеда, медичного працівника та інших фахівців.

3.5. Консультування батьків або осіб, які їх замінюють, може проводитись одним або декількома спеціалістами одночасно.

Кількість спеціалістів, залучених на громадських засадах до роботи в Консультативному центрі, визначається керівником методичного кабінету управління освіти або керівником навчального закладу, на базі яких організовано його діяльність.

3.6. Для здійснення діяльності Консультативного центру необхідно ведення наступної документації:

- журнал реєстрації звернень;
- план та графік роботи Консультативного центру, затверджений керівником методичного кабінету управління освіти або керівником навчального закладу, на базі якого функціонує даний центр;
- аналіз роботи за рік.

3.7. Безпосереднє керівництво Консультативним центром здійснюється керівником методичного кабінету управління освіти або керівником навчального закладу, на базі якого організовано його діяльність.

Директор департаменту
загальної середньої та дошкільної освіти

О.В. Єресько

НАКАЗ

«20» березня 2012 р.

№ 316/33

Про приведення діяльності Українського НМЦ практичної психології і соціальної роботи у відповідність до діючих нормативно-правових документів

З метою належного організаційно-методичного забезпечення діяльності психологічної служби системи освіти та приведення діяльності Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи Національної академії педагогічних наук України у відповідність до пунктів 3.1 та 4.1 Положення про психологічну службу системи освіти України, затвердженого наказом Міністерства освіти України від 3 травня 1999 р. №127, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 30 грудня 1999 р. за № 922/4215 (у редакції наказу Міністерства освіти і науки України від 2 липня 2009 р. № 616), до пункту 1.9 Положення про центральну та республіканську (Автономна Республіка Крим), обласні, Київську та Севастопольську міські, районні (міські) психолого-медико-педагогічні консультації, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України, Академії педагогічних наук України від 7 липня 2004 р. № 569/38, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 27 липня 2004 р. за № 931/9530 (у редакції наказу Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України, Національної академії педагогічних наук України від 23 червня 2011 р. № 623/61),

НАКАЗУЄМО:

1. Покласти:

1.1. функції науково-методичного забезпечення та координації діяльності психологічної служби системи освіти на Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи Національної академії педагогічних наук України (В.Г. Панок);

1.2. науково-методичні, організаційні та аналітичні функції в діяльності регіональних консультацій на Центральну психолого-медико-педагогічну консультацію (А.Г. Обухівська);

1.3. координацію та узгодження діяльності Центру, щодо виконання його функцій у психологічній службі системи освіти на відділ позашкільної освіти, виховної роботи та захисту прав дитини Міністерства (А.Д. Середницька.), а в системі психолого-медико-педагогічних консультацій на департамент загальної середньої та дошкільної освіти (О.В. Єресько) Міністерства.

2 Відділенню психології, вікової фізіології та дефектології Національної академії педагогічних наук України (С.Д. Максименко) здійснювати науковий супровід Центру.

1.4. 3. Контроль за виконанням цього наказу покласти на заступника Міністра Б.М. Жебровського та першого віце-президента Національної академії педагогічних наук України В.М. Мадзігона.

Міністр освіти і науки, молоді та
спорту України
Д.В. Табачник

Президент Національної академії
педагогічних наук України
В.Г. Кремень

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ

НАКАЗ

м. Київ

19.07.2012 р.

№ 827

Про затвердження плану заходів Міністерства освіти і науки, молоді та спорту щодо запобігання торгівлі людьми на період до 2015 року

З метою виконання постанови Кабінету Міністрів України від 21 березня 2012р. № 350 “Про затвердження Державної цільової соціальної програми протидії торгівлі людьми на період до 2015 року”

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити План заходів Міністерства освіти і науки, молоді та спорту щодо запобігання торгівлі людьми на період до 2015 року (далі План заходів), що додається.

2. Державній службі молоді та спорту (Р. С. Сафіуллін), Міністерству освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, управлінням освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, департаменту загальної середньої та дошкільної освіти (Єресько О. В.), департаменту професійно-технічної освіти (Супрун В. В.), Інституту інноваційних технологій і змісту освіти (Удод О. А.), відділу позашкільної освіти, виховної роботи та захисту прав дитини (Середницька А. Д.), Українському науково-методичному центру практичної психології та соціальної роботи (Панок В. Г.):

2.1. Забезпечити в межах компетенції своєчасне виконання Плану заходів;

2.2. Подавати щороку до 1 червня та до 1 грудня відділу позашкільної освіти, виховної роботи та захисту прав дитини (Середницька А. Д.) інформацію про стан виконання плану заходів для її узагальнення (в друкованому та електронному вигляді на адресу n_berezina@mon.gov.ua).

3. Контроль за виконанням наказу покласти на заступника Міністра Жебровського Б. М.

Міністр

Д. В. Табачник

План заходів Міністерства освіти і науки, молоді та спорту щодо запобігання торгівлі людьми на період до 2015 року

Найменування завдання	Найменування показника	Значення показника				Термін виконання	Найменування заходів
		усього	в тому числі по роках				
			2013	2014	2015		
1. Удосконалення законодавства та управління у сфері протидії торгівлі людьми	Кількість проведених засідань	12	4	4	4	2013-2015	Брати участь у діяльності Міжвідомчої ради з питань сім'ї, гендерної рівності та демографічного розвитку з метою попередження насильства в сім'ї та протидії торгівлі людьми
	Кількість підготовлених доповідей	3	1	1	1	2013-2015	Здійснення контролю за дотриманням міжнародних домовленостей у сфері протидії торгівлі людьми, підготовка щорічної доповіді з питань протидії торгівлі людьми

	Кількість прийнятих нормативно-правових актів у сфері протидії торгівлі людьми					2013-2015	Реалізація положень Закону України „Про протидію торгівлі людьми” шляхом прийняття підзаконних нормативно-правових актів
2. Створення єдиної системи моніторингу у сфері протидії торгівлі людьми та оцінки ефективності заходів, що здійснюються на національному та регіональному рівні	Кількість звітів	3	1	1	1	2013-2015	Розроблення та впровадження адміністративної звітності у сфері протидії торгівлі людьми
	Кількість заходів у рамках моніторингу діяльності суб'єктів у сфері протидії торгівлі людьми	3	1	1	1	2013-2015	Формування системи моніторингу діяльності суб'єктів у сфері протидії торгівлі людьми
	Кількість проведених перевірок у регіонах	12	4	4	4	2013-2015	Контроль за здійсненням заходів у сфері протидії торгівлі людьми
3. Запобігання торгівлі людьми, її первинна профілактика	Кількість інформаційно-просвітницьких заходів	3	1	1	1	2013-2015	Підвищення рівня обізнаності дітей та учнівської молоді, педагогічних та науково-педагогічних працівників щодо сучасних проявів торгівлі людьми (вироблення та розповсюдження соціальної реклами, виготовлення буклетів, плакатів тощо)

	Кількість осіб залучених до здійснення заходів з первинної профілактики торгівлі людьми					2012-2015	Забезпечення використання комплексного підходу фахівцями соціальної сфери та освітянами у роботі з дітьми та батьками щодо питань безпечної міграції профілактики торгівлі людьми та залучення їх до реалізації соціально-економічних ініціатив, згідно з додатком
	Частка залученої молоді, відсотки					2013-2015	Залучення молоді до проведення інформаційних і культурно-просвітницьких заходів
	Кількість програм підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації					2013-2015	Включення до програм підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади і посадових осіб місцевого самоврядування питань протидії торгівлі людьми
	Кількість навчальних програм					2013-2015	Проведення за участю дітей, учнівської та студентської молоді і їх батьків профілактичних просвітницьких заходів щодо протидії торгівлі людьми
						2012-2015	Організація та проведення педагогічними працівниками та членами Національної тренерської мережі Міжнародного жіночого правозахисного центру “Ла Страда - Україна” профілактичних заходів з проблеми запобігання торгівлі людьми, комерційній сексуальній експлуатації дітей та насильству над дітьми, безпеки дітей в Інтернеті в навчальних

						закладах в тому числі з використанням методик “рівний-рівному”
					2012-2015	Розроблення, видання та розповсюдження методичних та інформаційних матеріалів щодо запобігання торгівлі людьми та експлуатації та жорстокого поводження, комерційної сексуальної експлуатації дітей та безпеки дітей в Інтернеті
					2012	Поширення посібника “Соціально-педагогічні основи протидії торгівлі людьми та експлуатації дітей” серед інститутів післядипломної педагогічної освіти та залучення фахівців Національної тренерської мережі Центру “Ла Страда Україна” до семінарських занять щодо впровадження спецкурсів в системі підготовки та підвищення кваліфікації
					2012-2015	Забезпечення доступу дітей до інформаційно-консультаційної підтримки шляхом поширення інформації про роботу Національної гарячої лінії з питань запобігання насильству та захисту прав дитини та Національної гарячої лінії з питань запобігання торгівлі людьми
4.Надання допомоги особам, що постраждали від торгівлі людьми	Кількість осіб				2013-2015	Надання освітніх послуг дітям, що постраждали від торгівлі людьми та допомоги громадянам іноземних держав, особам без громадянства, що постраждали від торгівлі

							ЛЮДЬМИ
--	--	--	--	--	--	--	--------

Начальник відділу позашкільної освіти, виховної
роботи та захисту прав дитини
А. Д. Середницька

Дод
ато
к до
п.3
пла
ну
зах
одів
Мін
істе
рст
ва
осві
ти і
нау
ки,
мол
оді
та
спо
рту
щод
о
зап
обіг
анн
я
тор
гівл
і
люд
ьми
на
пері
од
до
201
5
рок
у

Заходи із забезпечення використання комплексного підходу фахівцями соціальної сфери та освітянами у роботі з дітьми та батьками щодо питань безпечної міграції, профілактики торгівлі людьми та залучення їх до реалізації соціально-економічних ініціатив.

№ п/п	Назва заходу	Термін виконання	
----------	--------------	---------------------	--

1.	Створення робочої групи, підготовка методичних рекомендацій для впровадження Програми виховних заходів "Особиста гідність. Безпека життя. Громадянська позиція" на базі шкіл-інтернатів та професійно-технічних навчальних закладів	I півріччя 2012 року	Відділ позашкільних програм прав дитини, практичної психології загальної середньої професійно-технічної освіти "Благополуччя дитини"
2.	Створення робочої групи, розробка та видання програми тематичних курсів для інститутів післядипломної педагогічної освіти та центрів практичної психології та соціальної педагогіки	II півріччя 2012 року	Відділ позашкільних програм прав дитини, практичної психології інноваційних технологій фонд "Благополуччя дитини"
3.	2 семінари для групи педагогічних працівників шкіл-інтернатів щодо впровадження Програми виховних заходів "Особиста гідність. Безпека життя. Громадянська позиція"	II півріччя 2012 року	Міністерство Автономної Республіки Івано-Франківська державних науково-методичних соціальної роботи та захисту середньої та вищої освіти "Благополуччя дитини"
4.	2 семінари для групи педагогічних працівників професійно-технічних навчальних закладів щодо впровадження Програми виховних заходів "Особиста гідність. Безпека життя. Громадянська позиція"	II півріччя 2012 року	Міністерство Автономної Республіки Івано-Франківська державних науково-методичних соціальної роботи та захисту професійно-технічної освіти "Благополуччя дитини"
5.	Впровадження Програми виховних заходів "Особиста гідність. Безпека життя. Громадянська позиція" на базі шкіл-інтернатів та професійно-технічних навчальних закладів пілотних областей	2012 – 2015 роки	Міністерство Автономної Республіки Івано-Франківська державних адміністрації виховної роботи та захисту фонд "Благополуччя дитини"
6.	Семінари для фахівців соціальної сфери та освітян з пілотних областей в рамках "Школи міграції"	II півріччя 2012 року	Міністерство Автономної Республіки Івано-Франківська державних науково-методичних соціальної роботи та захисту "Благополуччя дитини"
7.	Впровадження Програми виховних заходів "Особиста гідність. Безпека життя. Громадянська позиція" на базі загальноосвітніх навчальних закладів пілотних областей	2012 – 2015 роки	Міністерство Автономної Республіки Івано-Франківська державних науково-методичних соціальної роботи та захисту "Благополуччя дитини"

8.	Семинар для викладачів інститутів післядипломної педагогічної освіти, методистів обласних центрів практичної психології та соціальної педагогіки	I півріччя 2013 року	Український фонд психології та соціальної технологій і фонд "Благополуччя дітей"
9.	Тематичні курси для методистів на базі обласних інститутів післядипломної педагогічної освіти (по 1-му курсу в кожній області)	I півріччя 2013 року	Міністерство Автономної Республіки Івано-Франківська області, державних науково-методичних центрів соціальної роботи та захисту освіти, Український фонд психології та соціальної технологій (згодою)
10.	2 семінари в кожній області з метою підготовки педагогічних працівників пілотних областей до запровадження програми соціально-економічної освіти	I півріччя 2013 року	Міністерство Автономної Республіки Івано-Франківська області, державних адміністрацій середньої та вищої освіти, Український фонд психології та соціальної технологій
11.	Апробація програми соціально-економічної освіти для дітей у пілотних областях	2013 – 2014 роки	Загальноосвітні заклади науки, молоді та спорту, управління освіти Івано-Франківської області, Львівської області, департамент закордонних зв'язків Український фонд психології та соціальної технологій
12.	Презентаційні семінари програми "Професія. Кар'єра. Успіх" у кожній пілотній області для методистів районних відділів освіти, практичних психологів, спеціалістів центрів зайнятості	I півріччя 2013 року	Міністерство Автономної Республіки Івано-Франківська області, державних адміністрацій виховної роботи та захисту освіти, центр практичної психології та соціальної педагогіки Український фонд психології та соціальної технологій
13.	4 ознайомчі візити для фахівців соціальної сфери та освітян в загальноосвітні навчальні заклади першої фази проекту, які напрацювали досвід впровадження Програми виховних заходів "Особиста гідність. Безпека життя. Громадянська позиція" у 2009 – 2011 роках	II півріччя 2013 року	Міністерство Автономної Республіки Івано-Франківська області, державних адміністрацій виховної роботи та захисту освіти, центр практичної психології та соціальної педагогіки Український фонд психології та соціальної технологій
14.	Презентація тематичних курсів викладачам та методистам інститутів післядипломної педагогічної освіти з інших областей України	II півріччя 2014 року	Міністерство Автономної Республіки Івано-Франківська області, державних адміністрацій технологій і інновацій, практичної психології та соціальної педагогіки фонд "Благополуччя дітей"
15.	Підсумкові обласні конференції	II півріччя 2014 року	Міністерство Автономної Республіки Івано-Франківська області, державних адміністрацій виховної роботи та захисту освіти

			центр практич Український фо
--	--	--	---------------------------------

Начальник відділу позашкільної освіти, виховної
роботи та захисту прав дитини
А. Д. Середницька

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ

НАКАЗ

м. Київ

03.08. 2012

№ 888

Про затвердження Плану заходів Міністерства освіти і науки, молоді та спорту щодо профілактики правопорушень серед дітей та учнівської молоді на період до 2015 року

З метою виконання розпорядження Кабінету Міністрів України від 30 листопада 2011 р. № 1209 “Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері профілактики правопорушень на період до 2015 року”

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити План заходів Міністерства освіти і науки, молоді та спорту щодо профілактики правопорушень серед дітей та учнівської молоді на період до 2015 року (далі - План заходів), що додається.

2. Міністерству освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, управлінням освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, департаменту загальної середньої та дошкільної освіти (Єресько О.В.), департаменту професійно-технічної освіти (Супрун В.В.), Інституту інноваційних технологій і змісту освіти (Удод О.А.), відділу позашкільної освіти, виховної роботи та захисту прав дитини (Середницька А.Д.), Українському науково-методичному центру практичної психології та соціальної роботи (Панок В.Г.):

2.1. Забезпечити в межах компетенції своєчасне виконання Плану заходів;

2.2. Подавати щороку до 1 червня та до 1 грудня відділу позашкільної освіти, виховної роботи та захисту прав дитини (Середницька А. Д.) інформацію про стан виконання Плану заходів для її узагальнення (в друкованому та електронному вигляді на адресу n_berezina@mon.gov.ua).

3. Контроль за виконанням наказу покласти на заступника Міністра Жебровського Б.М.

Міністр

Д. В. Табачник

План заходів Міністерства освіти і науки, молоді та спорту
щодо профілактики правопорушень серед дітей та учнівської молоді
на період до 2015 року

№п/п	Проблеми, визначені Концепцією	Найменування заходу	
1	2	3	
1.	Проведення просвітницької діяльності, спрямованої на формування негативного ставлення до протиправних діянь	Проведення тижнів правових знань	Міністерство Автономної науки області міських інноваційних департаментів департаментів освіти
		Використання інтерактивних педагогічних технологій, зокрема ділові та рольові ігри, моделювання життєвих ситуацій, суспільних процесів та процедур, дискусії, робота в малих групах на уроках правознавства та в позакласній діяльності.	Міністерство Автономної науки області міських інноваційних департаментів департаментів освіти
		Впровадження шкільного самоврядування в начально-виховний процес.	Міністерство Автономної науки області міських

			позашкільн прав дитини
		Видання навчально-методичних посібників: «Система просвітницько - профілактичних заходів щодо запобігання правопорушень та проявів насильства серед неповнолітніх, попередження дитячої бездоглядності та безпритульності. Провадження відновних технологій в практичну діяльність навчальних закладів» (з досвіду роботи класних керівників - переможців конкурсу "Класний керівник року") та "Інноваційна організація виховного процесу в сучасному навчальному закладі".	Інститут ін
2	Ужиття заходів, спрямованих на підвищення моральності в суспільстві, правової культури громадян, утвердження здорового способу життя, запобігання проявам екстремізму, расової та релігійної нетерпимості	Впровадження нових педагогічних комунікацій між усіма учасниками навчально-виховного процесу та перетворення навчальних закладів на зразок демократичного правового простору та позитивного мікроклімату.	Міністерств Автономної науки обла міських де загальної департамен Інститут ін відділ поза захисту науково-мет та соціальн
		Застосування відновних технологій у практичній діяльності навчальних закладів	Міністерств Автономної науки обла міських де науково-мет і соціальної
		Здійснення моніторингу ризиків виникнення всіх форм насильства серед дітей та учнівської молоді, визначення причин тривожності та агресивності; розробка індивідуальних програм психолого-педагогічного супроводу учнів «групи ризику»; залучення учнів, схильних до девіантної поведінки, до участі в «Шкільній медіації», «Школі конфліктології» тощо.	Інститут ін Український практичної Міністерств Автономної науки обла міських дер
		Проведення керівниками навчальних закладів аналізу виконання «Правил внутрішнього розпорядку» та доповнення їх на предмет заборони принесення в навчальний заклад школу вогнепальної, холодної зброї, алкогольних та тютюнових виробів, наркотичних засобів, порнографічної продукції. Запровадження конкретних санкцій зі сторони керівництва навчальних закладів та учнівської і батьківської громадськості до порушників встановлених правил.	Міністерств Автономної науки обла міських дер
3	Проведення профілактичної роботи з неблагополучними сім'ями, а також	Розгляд питань з профілактики правопорушень на колегіях, нарадах управлінь, відділів освіти, директорів навчальних закладів, семінарах заступників директорів з виховної роботи, засіданнях «круглих столів», серпневих педагогічних конференціях,	Міністерств Автономної науки обла міських позашкільн

	розроблення механізму екстреного реагування на факти бездоглядності дітей з метою недопущення їх втягування у злочинну діяльність	координаційних радах по соціальному захисту і профілактиці правопорушень.	прав дитини
		Забезпечення ефективного функціонування психологічної служби системи освіти.	Міністерство Автономної науки області міських департаментів науково-методичної та соціальної
		Розроблення карти психолого-педагогічного супроводу дитини, котра схильна до прояву девіантної, делінквентної поведінки, та запровадження її у якості обов'язкової документації практичного психолога та соціального педагога.	Український практичний
		Узагальнення досвіду роботи щодо проведення корекційної роботи практичного психолога та соціального педагога з дітьми з девіантною та делінквентною поведінкою та поширення його серед спеціалістів психологічної служби.	Український практичний Міністерство Автономної науки області міських департаментів
		Обстеження соціальними педагогами умов проживання дітей, які потребують підвищеної педагогічної уваги, виявлення деструктивних сімей, сімей, які опинилися у складних життєвих обставинах, поновлення банків даних таких сімей, складання актів обстежень умов проживання відповідними комісіями (представник соціальних служб для дітей та молоді, кримінальної міліції, соціальний педагог).	Міністерство Автономної науки області міських департаментів науково-методичної та соціальної
		Оформлення у навчальних закладах куточків з прав дитини та розміщення в них даних про організації, до яких можна звернутися з приводу порушення прав дитини.	Міністерство Автономної науки області міських департаментів позашкільної освіти прав дитини
		Унеможливлення доступу школярів через мережу Інтернет до сайтів, що не мають відношення до навчального процесу (у тому числі до сайтів, на яких розміщено елементи порнографії й насильства тощо).	Міністерство Автономної науки області міських департаментів інноваційної освіти

		Проведення спільно із правоохоронними органами педагогічного «всеобучу» батьків та лекторіїв на правову тематику для батьків, надання їм теоретичних знань та практичних навичок, спрямованих на встановлення нормального сімейного мікроклімату, налагодження взаємин між батьками і дітьми, батьками і вчителями.	Міністерство Автономної науки області мських департамент освіти, від роботи та за
		Виконання вимог Законів України “Про освіту” у частині забезпечення конституційного права дітей на здобуття повної загальної середньої освіти, встановлення постійного контролю за відвідуванням учнями навчальних занять.	Міністерство Автономної науки області мських департамент освіти, депа
		Залучення до позакласної роботи та позашкільної освіти дітей із сімей, які опинилися у складних життєвих обставинах.	Міністерство Автономної науки області мських позашкільн прав дитини
		Проведення просвітницьких та рекламних кампаній через засоби масової інформації з метою висвітлення досвіду роботи закладів освіти щодо зазначеної проблематики.	Міністерство Автономної науки області мських позашкільн технологій
		Відпрацювання алгоритму взаємодії представників системи освіти з органами і службами, в компетенції яких визначені функції роботи з вказаною категорією дітей, у випадках скоєння правопорушення (злочину) дитиною.	Міністерство Автономної науки області мських департамент освіти, деп відділ поза захисту пра
		Організація спільних рейдів з кримінальною міліцією у справах дітей УМВС України, управлінь освіти і науки, служби у справах дітей з виявлення дітей, які вживають алкоголь, наркотики та психотропні речовини.	Міністерство Автономної науки області мських позашкільн прав дитини
		Проведення Всеукраїнської конференції для педагогічних працівників та спеціалістів психологічної служби з питань поліпшення профілактичної роботи з профілактики правопорушень та недопущення поширення злочинності серед неповнолітніх і втягнення їх у протиправну діяльність.	Інститут ін департамент освіти, деп відділ поза захисту пра

Начальник відділу позашкільної освіти, виховної роботи та захисту прав дитини
А. Д. Середницька

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАКАЗ

м. Київ

01.06.2013 р.

№ 655

Про затвердження кваліфікаційних характеристик професій (посад) педагогічних та науково-педагогічних працівників навчальних закладів

На виконання пункту 2 Плану заходів щодо реалізації Концепції удосконалення оплати праці працівників бюджетної сфери, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 9 червня 2011 року № 551-р наказую:

1 Затвердити погоджені з Міністерством соціальної політики України кваліфікаційні характеристики професій (посад) педагогічних та науково-педагогічних працівників навчальних закладів як такі, що додаються.

2. Інституту інноваційних технологій і змісту освіти (Удод О.А.) підготувати до видання довідники кваліфікаційних характеристик працівників. Випуск 77 "Професії* (посади) працівників закладів освіти". Випуск 73 "Наука та вища школа", розділ "Вища школа".

3. Департаменту економіки та фінансування (Даниленко С.В.) забезпечити фінансування видання вищезазначених довідників.

4. Контроль за виконанням цього наказу залишаю за собою.

ВСТУП

На всіх етапах розвитку суспільства, становлення національних економік, формування соціально-культурних і духовних горизонтів будь-яких держав проблеми раціонального використання педагогічних та науково-педагогічних працівників за фахом завжди були ключовими, невичерпними джерелами підвищення ефективності та якості функціонування освітніх і науково-педагогічних установ та організацій.

Вихідними нормативно-правовими документами для формування кваліфікаційних характеристик слугують: постанова Кабінету Міністрів України від 14.06.2000 [№ 963](#) "Про затвердження переліку посад педагогічних і науково-педагогічних працівників" зі змінами і доповненнями, внесеними постановами Кабінету Міністрів України від 06 травня 2001 р. № 432 "Про внесення змін до переліку посад педагогічних та науково-педагогічних працівників", від 14 січня 2004 р. № 40 "Про внесення змін у додаток "Порядку надання щорічної основної відпустки тривалістю 56 календарних днів керівним працівникам навчальних закладів та установ освіти, навчальних (педагогічних) частин (підрозділів) інших установ і закладів, педагогічним, науково-педагогічним працівникам та науковим працівникам і до переліку посад педагогічних та науково-педагогічних працівників", від 17 листопада 2004 р. № 1567 "Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України", від 30 листопада 2005 р. № 1148 "Про внесення змін до постанов Кабінету Міністрів України від 14 квітня 1997 р. № 346 та від 14 червня 2000 р. № 963", від 22 лютого 2006 р. № 203 "Про внесення змін до постанов Кабінету Міністрів України від 14 квітня 1997 р. № 346 та від 14 червня 2000 р. № 963", від 31 січня 2007 р. № 94 "Про

внесення змін до постанов Кабінету Міністрів України від 14 червня 2000 р. № 963 і від 4 березня 2004 р. № 257", Загальні положення Довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників, затвердженого наказом Міністерства праці України від 29.12.2004 № 336 "Про затвердження Випуску 1 "Професії працівників, що є загальними для всіх видів економічної діяльності" Довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників", Методичні рекомендації щодо формування кваліфікаційних характеристик професій працівників, затверджених спільним наказом Міністерство соціальної політики України та Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 16.12.2011 № 547/1438 "Про затвердження методичних рекомендацій щодо формування кваліфікаційних характеристик професій працівників", [Типове положення про атестацію педагогічних працівників](#), затверджене наказом Міністерства освіти і науки України від 06.10.2010 № 930 "Про затвердження Типового положення про атестацію педагогічних працівників", із змінами, затвердженими наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 20.12.2011 № 1473 "Про затвердження Змін до Типового положення про атестацію педагогічних працівників", зареєстрованим в Мін'юсті України 10.01.2012 за №14/20327, наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 26.09.2005 № 557 "Про впорядкування умов оплати праці та затвердження схем тарифних розрядів працівників навчальних закладів, установ освіти та наукових установ", зареєстрований в Міністерстві юстиції України 03.10.2005 за №1130/11410, Класифікатор професій ДК 003:2010, затверджений наказом Держспоживстандарту України від 28 липня 2010 р. № 327 "Про затвердження, внесення змін та скасування нормативних документів", відповідні накази і розпорядження Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України.

Зазначеними актами затверджено перелік посад педагогічних та науково-педагогічних працівників.

Кваліфікаційні характеристики посад педагогічних та науково-педагогічних працівників навчальних закладів та установ освіти сприяють підбору і розстановці кадрів, підвищенню їхньої ділової кваліфікації, раціональному розподілу праці, створенню дієвого механізму розмежування функцій, повноважень та відповідальності між працівниками, а також встановленню єдиних підходів у визначенні їхніх посадових обов'язків та кваліфікаційних вимог, що до них висувуються.

Кваліфікаційні характеристики застосовуються як нормативні документи і можуть служити основою для розробки посадових інструкцій, що містять конкретний перелік посадових обов'язків працівників з урахуванням особливостей організації праці та управління, їх прав, відповідальності та компетентності. При необхідності посадові обов'язки, що зазначені у кваліфікаційній характеристиці працівника, можуть бути розподілені між кількома виконавцями.

Кваліфікаційна характеристика кожної посади має три розділи:

"Завдання та обов'язки", "Повинен знати" і "Кваліфікаційні вимоги".

У розділі "Завдання та обов'язки" міститься перелік основних трудових функцій, що можуть бути повністю або частково доручені працівникові, який займає певну посаду з урахуванням технологічної однорідності та взаємозв'язку робіт, що дозволяють забезпечити оптимальну спеціалізацію за посадами керівника, професіонала та фахівця.

У розділі "Повинен знати" містяться основні вимоги, що висувуються до працівника щодо професійних знань, а також знань законодавчих та інших нормативних правових актів, положень, інструкцій та інших документів, методів і засобів, які працівник повинен застосовувати при виконанні посадових обов'язків.

У розділі "Кваліфікаційні вимоги" визначено необхідний для виконання посадових обов'язків рівень професійної підготовки працівника, що засвідчується документами про освіту, а також вимоги до стажу роботи.

Особи, які не мають відповідної освіти або стажу роботи, встановлених кваліфікаційними вимогами, але мають достатній практичний досвід та успішно виконують у повному обсязі покладені на них завдання та обов'язки, можуть бути, як

виняток, залишені на займаній посаді або призначені на відповідні посади за рекомендацією атестаційної комісії.

З метою удосконалення організації та підвищення ефективності праці працівників навчальних закладів та установ освіти, можливе розширення кола їх обов'язків у порівнянні з обов'язками, що визначені відповідними кваліфікаційними характеристиками. У цих випадках без зміни назви посади працівнику за його згодою може бути доручено виконання обов'язків, що передбачені кваліфікаційними характеристиками інших посад, які близькі за змістом робіт, аналогічними за складністю, виконання яких не вимагає іншої спеціальності, кваліфікації та діяльності яких безпосередньо пов'язана з навчальним і науково-педагогічним процесом.

Крім цього, у кваліфікаційній характеристиці посади педагогічного, науково-педагогічного працівника мають бути відображені його компетентності. При цьому під компетентністю розуміється якість дій працівника, що забезпечують адекватне та ефективне вирішення професійно важливих предметних завдань, що мають проблемний характер, а також готовність нести відповідальність за свої дії. До головних складових компетентності педагогічних працівників відносять: професійну, комунікативну, інноваційну, правову.

Головні складові компетентності педагогічних і науково-педагогічних працівників

Професійна компетентність - якість дії працівника, що забезпечує ефективність вирішення професійно-педагогічних проблем і типових професійних завдань, які виникають у реальних ситуаціях педагогічної чи науково-педагогічної діяльності, і залежить від кваліфікації, загальноприйнятих цінностей моралі та етики, володіння освітніми технологіями, технологіями педагогічної діагностики (опитування, індивідуальні та групові інтерв'ю) та психолого-педагогічної корекції, життєвого досвіду, постійного удосконалення та впровадження у практику ідей сучасної педагогіки, методів навчання та викладання навчальних дисциплін і предметів, використання наукової літератури та інших джерел інформації для створення сучасних форм навчання, впровадження оціночно-ціннісної рефлексії.

Інформаційна компетентність - якість дій працівника, що забезпечують ефективний пошук, структурування інформації, її адаптацію до особливостей педагогічного процесу і дидактичних вимог, формулювання навчальної проблеми різними інформаційно-комунікативними способами, кваліфіковану роботу з різними інформаційними ресурсами, професійними інструментами, готовими програмно-методичними комплексами, що дозволяють проектувати рішення педагогічних проблем і практичних завдань, використання автоматизованих робочих місць педагогічного та науково-педагогічного працівника в освітньому процесі; регулярну самостійну пізнавальну діяльність, готовність до ведення дистанційної освітньої діяльності, використання комп'ютерних і мультимедійних технологій, цифрових освітніх ресурсів в освітньому процесі, ведення документації навчального закладу на електронних носіях.

Комунікативна компетентність - якість дії працівника, що забезпечує ефективний прямий та зворотній зв'язок з особою, яка навчається, контакт з учнями (вихованцями, дітьми) різного віку, студентами, батьками (особами, які їх замінюють), колегами, здатність до розробки стратегії, тактики і техніки взаємодії з людьми, організацію їхньої спільної діяльності для досягнення певних суспільно значимих цілей; здатність переконувати, стверджувати свою позицію; володіння державною мовою, грамотним усним та писемним діловим мовленням, ораторським мистецтвом, професійним етикетом, а також навичками публічної презентації результатів роботи, вміннями обирати відповідні форми і методи презентації.

Правова компетентність - якість дії працівника, що забезпечує ефективне використання у професійній діяльності законодавчих та інших нормативних документів

органів державної влади для вирішення відповідних професійних завдань.

КВАЛІФІКАЦІЙНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ПОСАД ПЕДАГОГІЧНИХ ТА НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ТА УСТАНОВ ОСВІТИ

КЕРІВНИКИ

18. ЗАВІДУВАЧ ПСИХОЛОГО-МЕДИКО-ПЕДАГОГІЧНОЇ КОНСУЛЬТАЦІЇ (Код КП - 1229.7)

Завдання та обов'язки. Планує й організовує роботу психолого-медико-педагогічної консультації, здійснює добір кадрів, організовує підвищення кваліфікації консультантів. Сприяє створенню мережі районних (міських) психолого-медико-педагогічних консультацій в регіоні. Контролює, вивчає і аналізує діяльність районних (міських) психолого-медико-педагогічних консультацій, добір кадрового складу в них та підвищення їх кваліфікації. Відповідає за правильність встановлення консультативних висновків, визначення освітніх потреб та зміст рекомендацій щодо форм навчання, виховання, психосоціальної реабілітації дітей і підлітків з порушеннями психофізичного розвитку. Забезпечує впровадження в практику діяльності районних (міських) психолого-медико-педагогічної консультації методів, методик та технологій діагностичного обстеження та консультування. Бере участь у розробці проектів розпорядчих документів відповідного органу освіти, що регламентують діяльність районних психолого-медико-педагогічних консультацій в регіоні, дбає про науково-методичне забезпечення їх діяльності. На основі узагальнення оперативних відомостей районних (міських) психолого-медико-педагогічної консультації створює банки даних про кількість дітей з порушеннями психофізичного розвитку, аналізує основні тенденції, домінування порушень у дітей за їх видами та дає оцінку рівню задоволення особливих освітніх потреб таких дітей в регіоні. Організовує участь консультації у розробці і реалізації планів органів управління освітою щодо задоволення освітніх потреб дітей з порушеннями психофізичного розвитку, у розширенні форм надання допомоги для них, у вдосконаленні мережі навчальних дошкільних і шкільних закладів та запровадженні інклюзивного навчання. Спільно із психологічною службою, закладами освіти та охорони здоров'я веде просвітницьку роботу серед населення з питань формування соціальної моделі ставлення до дітей з порушеннями психофізичного розвитку, шляхи та умови задоволення їхніх особливих освітніх потреб, реалізацію завдань соціально-трудової підготовки та правового захисту. Готує звітність Центральній психолого-медико-педагогічній консультації. Забезпечує своєчасний розгляд заяв, скарг, дотримання прав та гарантій учнів і працівників навчального закладу.

Повинен знати: Конституцію України; Закони України; акти Президента України, Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України щодо освітньої галузі; накази та розпорядження Міністерства освіти і науки України; Конвенцію Генеральної Асамблеї ООН про права дитини; підзаконні і нормативно-правові акти та документи з питань навчання, виховання, психосоціальної реабілітації дітей і підлітків з порушеннями в розвитку; особливості психічного розвитку та навчання дітей з різними видами порушень, сучасні досягнення педагогічної дефектологічної науки і практики, методи вітчизняної і зарубіжної діагностики відхилень в психічному розвитку дітей; основи наукової організації праці, правила і норми охорони праці, санітарії і протипожежного захисту.

Кваліфікаційні вимоги. Вища педагогічна (корекційна, дефектологічна) освіта на рівні спеціаліста або магістра, стаж роботи за фахом або на керівних посадах нижчого рівня професійного спрямування в навчальних закладах - не менше 2 років.

ПРОФЕСІОНАЛИ

3. ПРАКТИЧНИЙ ПСИХОЛОГ

(Код КП-2445.2)

Завдання та обов'язки. Здійснює професійну діяльність, спрямовану на збереження психологічного, соматичного і соціального стану учнів (вихованців) у процесі виховання та навчання в закладах освіти. Сприяє охороні прав особистості відповідно до Конвенції з охорони прав дитини. Сприяє гармонізації соціальної сфери установи і здійснює превентивні заходи щодо профілактики виникнення соціальної дезадаптації. Визначає фактори, що перешкоджають розвитку особистості учнів (вихованців) і вживає заходів щодо надання різного виду психологічної допомоги (психокоректувальна, реабілітаційна та консультативна). Надає допомогу учням (вихованцям), батькам (особам, які їх замінюють), педагогічному колективу у вирішенні конкретних проблем. Проводить психологічну діагностику різного профілю і призначення. Складає психолого-педагогічні висновки за матеріалами дослідницьких робіт з метою орієнтації педагогічного колективу, а також батьків (осіб, які їх замінюють) в проблемах особистісного і соціального розвитку учнів (вихованців). Веде документацію за встановленою формою і використовує її за призначенням. Бере участь у плануванні та розробці розвиваючих та корекційних програм освітньої діяльності з урахуванням індивідуальних, статевих та вікових особливостей особистості учнів (вихованців), сприяє розвитку у них готовності до орієнтації в різних ситуаціях життєвого і професійного самовизначення. Здійснює психологічну підтримку творчо обдарованих учнів (вихованців), сприяє їхньому творчому розвитку і пошуку. Проводить психолого-педагогічну корекцію порушень соціалізації особистості учнів (вихованців). Формує психологічну культуру учнів (вихованців), педагогічних працівників та батьків (осіб, які їх замінюють), в тому числі і культуру статевого виховання. Консультує працівників освітнього закладу з питань практичного застосування психології, орієнтованої на підвищення соціально-психологічної компетентності учнів (вихованців), педагогічних працівників, батьків (осіб, які їх замінюють). Бере участь в роботі педагогічної ради, підготовці та проведенні атестації педагогічних працівників, проведенні семінарів та засідань методичних об'єднань; у розробці навчальних планів, програм, посібників, методичних рекомендацій. Підвищує фаховий і кваліфікаційний рівень.

Повинен знати: Конституцію України; Закони України; акти Президента України, Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України щодо освітньої галузі; накази та розпорядження Міністерства освіти і науки України; Декларацію прав і свобод людини; Конвенцію про права дитини; нормативні документи, що регулюють питання охорони праці, охорони здоров'я, профорієнтації, зайнятості учнів (вихованців) та їх соціального захисту; загальну психологію, педагогічну психологію і загальну педагогіку, психологію особистості і диференціальну психологію, дитячу і вікову психологію, соціальну психологію, медичну психологію, дитячу нейропсихологію, патопсихологію, психосоматику; основи дефектології, психотерапії, сексології, психогігієни, професіознавства і психології праці, психодіагностики, психологічного консультування та психопрофілактики, методи активного навчання, соціально-психологічного тренінгу спілкування; сучасні методи індивідуальної та групової профконсультації, діагностики і корекції нормального і аномального розвитку дитини; правила і норми охорони праці, пожежного захисту.

Кваліфікаційні вимоги. Практичний психолог вищої категорії: повна вища освіта (магістр, спеціаліст) зі спеціальностей «Практична психологія», «Психологія». Стаж педагогічної роботи не менше 8 років.

Практичний психолог I категорії: повна вища освіта (магістр, спеціаліст) зі спеціальностей «Практична психологія», «Психологія». Стаж педагогічної роботи не менше 5 років.

Практичний психолог II категорії: повна вища освіта (магістр, спеціаліст) зі спеціальностей «Практична психологія», «Психологія». Стаж педагогічної роботи не менше 3 років.

Практичний психолог: повна вища освіта (магістр, спеціаліст) зі спеціальностей

«Практична психологія», «Психологія», без вимог до стажу роботи.

15. СОЦІАЛЬНИЙ ПЕДАГОГ ПО РОБОТІ З ДІТЬМИ –ІНВАЛІДАМИ (Код КП - 2340)

Завдання та обов'язки. Працює з дітьми, які потребують соціальної допомоги. Виробляє оптимальну педагогічну стратегію навчання, виховання та реабілітації дитини-інваліда. Вивчає, узагальнює та запроваджує в роботі нові методики із соціальної реабілітації дитини. Планує та здійснює роботу із соціальної адаптації дитини-інваліда: виховує і прищеплює навички самообслуговування, надає соціальну, психологічну допомогу, бере участь в організації дозвілля, спортивній діяльності, спілкуванні із цікавими людьми. Дбає про професійне самовизначення та соціальну адаптацію дитини-інваліда. Допомагає оволодіти основами професій, які дають можливість працювати в домашніх умовах. Спільно із сім'єю бере участь у навчанні та вихованні дитини-інваліда. Здійснює посередництво між освітніми установами, сім'єю, громадськістю, організовує їх взаємодію з метою створення в соціальному середовищі умов для всебічного розвитку дитини. Проводить соціально необхідну роботу щодо організації спілкування дитини у громаді за місцем проживання. Впливає на подолання особистих, міжособистих, внутрішньо сімейних конфліктів, надає необхідну консультативну психолого-педагогічну допомогу дитині. Веде статистичну та іншу документацію щодо дітей, які потребують соціальної реабілітації. Проводить соціально-педагогічні консультації із сім'єю, веде психолого-педагогічні спостереження та аналізує динаміку розвитку дитини-інваліда. Стверджує настановами і особистим прикладом повагу до принципів загальнолюдської моралі, правди, справедливості, гуманізму, доброти, працелюбства, інших добродійностей. Виховує повагу до батьків, жінки, культурно-національних, духовних, історичних цінностей України; дбайливе ставлення до навколишнього середовища. Готує дитину-інваліда до свідомого життя в душі взаєморозуміння, миру, злагоди між усіма народами, етнічними, національними, релігійними групами. Додержується педагогічної етики, захищає дитину від будь-яких форм фізичного або психічного насильства, пропагує здоровий спосіб життя.

Повинен знати: Конституцію України; Закони України; акти Президента України, Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України щодо освітньої галузі; накази та розпорядження Міністерства освіти і науки України; Декларацію прав і свобод людини; Конвенцію про права дитини; нормативно-правові акти з питань навчання і виховання дітей з особливими освітніми потребами; інші законодавчі та нормативно-правові акти з питань освіти; педагогіку, психологію, вікову фізіологію, шкільну гігієну; досягнення сучасної психолого-педагогічної науки і практики; основи соціології, економіки, фінансово-господарської діяльності загальноосвітніх навчальних закладів; законодавства про працю; форми роботи з громадськими організаціями; правила і норми охорони і безпеки праці, правила виробничої санітарії та пожежної безпеки.

Кваліфікаційні вимоги. Педагог соціальний вищої категорії по роботі з дітьми-інвалідами: повна вища освіта (магістр, спеціаліст) за спеціальністю «Соціальна педагогіка». Підвищення кваліфікації за програмами підготовки та спеціальністю «Корекційна освіта (за нозологіями)». Стаж роботи за професією соціального педагога по роботі з дітьми-інвалідами I категорії - не менше 2 років.

Педагог соціальний I категорії по роботі з дітьми-інвалідами: повна вища освіта (магістр, спеціаліст) за спеціальністю «Соціальна педагогіка». Підвищення кваліфікації за програмами підготовки за спеціальністю «Корекційна освіта (за нозологіями)». Стаж роботи за професією соціального педагога по роботі з дітьми-інвалідами II категорії - не менше 2 років.

Педагог соціальний II категорії по роботі з дітьми-інвалідами: повна вища освіта (магістр, спеціаліст) за спеціальністю «Соціальна педагогіка». Підвищення кваліфікації за програмами підготовки за спеціальністю «Корекційна освіта (за нозологіями)». Стаж роботи за професією соціального педагога по роботі з

дітьми-інвалідами - не менше 1 року.

Педагог соціальний по роботі з дітьми-інвалідами: повна вища освіта (магістр, спеціаліст) за спеціальністю «Соціальна педагогіка». Підвищення кваліфікації за програмами підготовки за спеціальністю „Корекційна освіта (за нозологіями)”. Без вимог до стажу роботи.

16. ВЧИТЕЛЬ- ДЕФЕКТОЛОГ (вчитель-логопед, сурдопедагог, тифлопедагог, олігофренопедагог) (Код КП- 2340)

Завдання та обов'язки. Планує, проводить навчальну, виховну, корекційно-розвиткову, реабілітаційну роботу з дітьми, які мають вади у фізичному або розумовому розвитку. Забезпечує умови для засвоєння ними відповідних навчальних та корекційно-розвиткових програм з урахуванням порушень, вікових, індивідуальних особливостей дітей, сприяє їх соціальній реабілітації та адаптації, профорієнтації. Вивчає і фіксує динаміку розвитку дітей, виробляє оптимальну педагогічну стратегію, проектує шляхи навчання, виховання, реабілітації та соціальної адаптації кожної дитини. Обирає ефективні форми, методи, засоби навчально-виховного, корекційно-реабілітаційного процесу. Утверджує повагу до принципів загальнолюдської моралі, батьків, жінки, культурно-національних, духовних, історичних цінностей України, країни походження, дбайливе ставлення до навколишнього середовища. Готує вихованців до життя в дусі взаєморозуміння, миру, злагоди між усіма народами. Дотримується педагогічної етики, поважає гідність дитини, учня, захищає її від будь-яких форм фізичного або психічного насильства, запобігає шкідливим звичкам, пропагує здоровий спосіб життя. Вимагає від учнів дотримання статуту освітньої установи. Контролює забезпечення здорових і безпечних умов навчання, виховання, праці. Підтримує зв'язки з батьками, надає їм консультативну педагогічну допомогу з питань освіти, фізичного і психічного розвитку їх дітей. Систематично підвищує свій професійний рівень, педагогічну майстерність, загальну культуру.

Повинен знати: Конституцію України; Закони України; акти Президента України, Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України щодо освітньої галузі; накази та розпорядження Міністерства освіти і науки України; Декларацію прав і свобод людини; Конвенцію про права дитини; нормативно-правові акти з питань навчання і виховання дітей з особливими освітніми потребами; інші законодавчі та нормативно-правові акти з питань освіти; педагогіку, психологію, вікову фізіологію, шкільну гігієну; досягнення сучасної психолого-педагогічної науки і практики; основи соціології, економіки, фінансово-господарської діяльності загальноосвітніх навчальних закладів; законодавства про працю; форми роботи з громадськими організаціями; правила і норми охорони і безпеки праці, правила виробничої санітарії та протипожежної безпеки; мати знання в обов'язі вищої педагогічної освіти зі спеціальності «Корекційна освіта (за нозологіями)» (логопедія, сурдопедагогіка, тифлопедагогіка, олігофренопедагогіка); цілі, принципи, зміст навчання, виховання, корекції, реабілітації дітей з фізичними або розумовими вадами; загальні та спеціальні психолого-педагогічні дисципліни, анатомо-фізіологічні та клінічні основи дефектології, психофізіологію розвитку аномальних дітей; програмно-методичні документи і матеріали для роботи з дітьми, які мають фізичні або розумові вади; ефективні методи, форми, принципи, прийоми, засоби корекційно-розвиткового навчання і виховання, індивідуальні характеристики учнів; вимоги до оснащення та обладнання навчальних кабінетів, класів; організацію управління, нормативне забезпечення, соціальні, культурні, інші умови діяльності освітніх установ дефектологічного профілю; сучасні досягнення педагогічної дефектологічної науки і практики, Конвенції про права дитини та права інвалідів, Закони України в галузі освіти, підзаконні, нормативно-правові акти та документи з питань навчання та виховання дітей з аномаліями у розвитку.

Кваліфікаційні вимоги. Вчитель-дефектолог (вчитель-логопед, сурдопедагог,

тифлопедагог, олігофренопедагог) вищої категорії: повна вища педагогічна освіта зі спеціальності «Корекційна освіта (за нозологіями)» (логопедія, сурдопедагогіка, тифлопедагогіка, олігофренопедагогіка). Стаж педагогічної роботи з дітьми, які мають вади у фізичному або розумовому розвитку - не менше 2 років.

Вчитель-дефектолог (вчитель-логопед, сурдопедагог, тифлопедагог, олігофренопедагог) I категорії: повна вища педагогічна освіта зі спеціальності «Корекційна освіта (за нозологіями)» (логопедія, сурдопедагогіка, тифлопедагогіка, олігофренопедагогіка). Стаж педагогічної роботи з дітьми, які мають вади у фізичному або розумовому розвитку - не менше 2 років.

Вчитель-дефектолог (вчитель-логопед, сурдопедагог, тифлопедагог, олігофренопедагог) II категорії: повна вища педагогічна освіта, як правило, зі спеціальності «Корекційна освіта (за нозологіями)» (логопедія, сурдопедагогіка, тифлопедагогіка, олігофренопедагогіка). Стаж педагогічної роботи з дітьми, які мають вади у фізичному або розумовому розвитку - не менше 1 року.

Вчитель-дефектолог (вчитель-логопед, сурдопедагог, тифлопедагог, олігофренопедагог): повна вища педагогічна освіта, як правило, зі спеціальності «Корекційна освіта (за нозологіями)» (логопедія, сурдопедагогіка, тифлопедагогіка, олігофренопедагогіка). Без вимог до стажу роботи.

18. КОНСУЛЬТАНТ ПСИХОЛОГО-МЕДИКО-ПЕДАГОГІЧНОЇ КОНСУЛЬТАЦІЇ (Код КП - 2340)

Завдання та обов'язки. Здійснює спільно з іншими фахівцями психолого-медико-педагогічної консультації психолого-педагогічне вивчення дітей і підлітків з метою виявлення особливостей їхнього розвитку, надає психолого-педагогічні рекомендації щодо змісту, форм, методів навчання та корекційно-розвиткової роботи відповідно до потенційних можливостей розвитку; для дитини з інвалідністю – з урахуванням індивідуальної програми реабілітації; надає відповідну консультативну допомогу батькам (особам, які їх замінюють), керівникам навчальних закладів, педагогам, практичним психологам, соціальним педагогам, медичним, соціальним працівникам, громадськості з питань навчання, виховання та трудової реабілітації дітей з особливими освітніми потребами; використовує досягнення психодіагностики та новітніх корекційно-розвиткових програм; здійснює консультативний супровід функціонування спеціальних класів з інклюзивним навчанням та при необхідності психолого-педагогічний, медичний супровід дітей з різними видами порушень психофізичного розвитку та девіантною поведінкою; надає корекційно-розвиткову допомогу дітям з особливими освітніми потребами, зумовленими складними вадами розвитку, із залученням батьків або осіб, які їх замінюють (індивідуальні та групові заняття); веде встановлену документацію; рекомендує шляхи психосоціальної реабілітації, соціальної і трудової адаптації дітей і підлітків, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку.

Повинен знати: Конституцію України; Закони України; акти Президента України, Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України щодо освітньої галузі; накази та розпорядження Міністерства освіти і науки України; Декларацію прав і свобод людини; Конвенцію про права дитини; нормативно-правові акти з питань навчання і виховання дітей з особливими освітніми потребами; теорію і практику корекційно-реабілітаційних процесів та розвитку дітей; інші законодавчі та нормативно-правові акти з питань освіти; педагогіку, психологію, вікову фізіологію, шкільну гігієну; досягнення сучасної психолого-педагогічної науки і практики; основи соціології, економіки, фінансово-господарської діяльності загальноосвітніх навчальних закладів; законодавства про працю; форми роботи з громадськими організаціями; правила і норми охорони і безпеки праці, правила виробничої санітарії та пожежної безпеки.

Кваліфікаційні вимоги. Консультант психолого-медико-педагогічної консультації вищої категорії: повна вища освіта (магістр, спеціаліст) напряму

(спеціальності) підготовки «Корекційна освіта (за нозологіями)». Підвищення кваліфікації за професійними програмами спеціальності «Корекційна освіта (за нозологіями: логопедія, сурдопедагогіка, тифлопедагогіка, олігофренопедагогіка)». Без вимог до стажу роботи.

22. СОЦІАЛЬНИЙ ПЕДАГОГ **(Код КП - 2340)**

Завдання та обов'язки. Вивчає, узагальнює та впроваджує в роботу нові методи навчання та виховання; веде документацію щодо дітей, які потребують соціальної реабілітації: їх особові справи, листування з органами виконавчої влади, суб'єктами профілактично-виховної та лікувальної реабілітації, батьками (та особами, які їх замінюють); складати плани виховної та реабілітаційної роботи; здійснювати посередництво між освітніми установами, сім'єю, трудовими колективами, громадськістю, організовувати їх взаємодію; об'єднувати зусилля з метою створення в соціальному середовищі умов для всебічного розвитку дітей та підлітків; проводити соціальну роботу щодо організації спілкування дітей, молоді, дорослих у громаді за місцем їх проживання; сприяти участі дітей та молоді у науковій, технічній, спортивній, художній творчості, суспільно корисній діяльності; впливати на подолання міжособистісних, внутрішньо сімейних конфліктів, надавати необхідну консультативну психолого-педагогічну допомогу дитячим, молодіжним, громадським об'єднанням, групам соціального ризику, дітям та підліткам, які потребують допомоги; стверджувати настановами, згідно принципів загальнолюдської моралі, справедливості, гуманізму, доброти, працелюбства інші добродійності; виховувати повагу до батьків, жінки, культурно-національних, духовних, історичних, цінностей України, дбайливо ставитися до навколишнього середовища; готувати дітей та підлітків до життя в суспільстві на принципах взаєморозуміння, миру, злагоди, поваги; додержуватися педагогічної етики, вдосконалювати свій фаховий рівень, педагогічну майстерність. Підвищує фаховий і кваліфікаційний рівень.

Повинен знати: Конституцію України, Закон України "Про освіту"; законодавство України про соціальний захист; нормативно-правові документи з питань навчання та виховання дітей, які мають вади фізичного та (або) розумового розвитку; трудове законодавство.

Кваліфікаційні вимоги. Соціальний педагог вищої категорії: повна вища освіта (магістр, спеціаліст) за спеціальністю «Соціальна педагогіка». Підвищення кваліфікації за програмами підготовки спеціальності «Корекційна освіта (за нозологіями)». Стаж роботи за професією соціального педагога I категорії - не менше 2 років.

Соціальний педагог I категорії: повна вища освіта (магістр, спеціаліст) за спеціальністю «Соціальна педагогіка». Підвищення кваліфікації за програмами підготовки спеціальності «Корекційна освіта (за нозологіями)». Стаж роботи за професією соціального педагога II категорії - не менше 2 років.

Соціальний педагог II категорії: повна вища освіта (магістр, спеціаліст) за спеціальністю «Соціальна педагогіка». Підвищення кваліфікації за програмами підготовки спеціальності «Корекційна освіта (за нозологіями)». Стаж роботи за професією соціального педагога - не менше 1 року.

Соціальний педагог: повна вища освіта (магістр, спеціаліст) за спеціальністю «Соціальна педагогіка», без вимог до стажу роботи.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАКАЗ

м. Київ

06.08.2013 р.
1106

№

Про затвердження Плану заходів Міністерства освіти і науки щодо розвитку психологічної служби на період до 2017 року

З метою належного виконання статей 21 та 22 Закону України “Про освіту” та Указу Президента України від 25 червня 2013 року № 344 “Про Національну стратегію розвитку освіти”

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити План заходів Міністерства освіти і науки щодо розвитку психологічної служби на період до 2017 року (далі - План заходів), що додається.

2. Міністерству освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, департаментам (управлінням) освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, департаменту загальної середньої та дошкільної освіти (Єресько О. В.), департаменту професійно - технічної освіти (Супрун В. В.), департаменту вищої освіти (Коровайченко Ю.М.), відділу позашкільної освіти, виховної роботи та захисту прав дитини (Середницька А. Д.), Українському науково - методичному центру практичної психології та соціальної роботи (Панок В. Г.):

2.1. Забезпечити в межах компетенції своєчасне виконання Плану заходів;

2.2. Подавати щороку до 1 липня відділу позашкільної освіти, виховної роботи та захисту прав дитини (Середницька А. Д.) інформацію про стан виконання Плану заходів для її узагальнення (в друкованому та електронному вигляді на адресу n_berezina@mon.gov.ua).

3. Контроль за виконанням наказу покласти на заступника Міністра Жебровського Б. М.

Міністр

Д. В. Табачник

План заходів
щодо розвитку психологічної служби на період до 2017 року

№	Завдання (заходи, що необхідно вжити)	Виконавці
1	2	4
1. Підвищення психологічної компетентності керівників закладів і		
1.1.	Розробка тематики, плану і програми навчальних семінарів з питання «Роль, місце та основні функції практичного психолога, соціального педагога в організації навчально-виховного процесу» для керівників навчальних закладів	Обласні Інститути післядипломної педагогічної освіти та обласні центри психологічної служби системи освіти
1.2.	Розробка тематики, плану і програми навчальних семінарів з питання «Організаційно-правові аспекти діяльності психологічної служби системи освіти» для керівників районними (міськими) управліннями освіти	Обласні Інститути післядипломної педагогічної освіти та обласні центри психологічної служби системи освіти
1.3.	Проведення навчальних семінарів з питання «Організаційно-правові аспекти діяльності психологічної служби системи освіти» для керівників навчальних закладів	Обласні Інститути післядипломної педагогічної освіти та обласні центри психологічної служби центр психологічної системи освіти
1.4.	Проведення навчальних семінарів з питання «Організаційно-правові аспекти діяльності психологічної служби системи освіти» для керівників районними (міськими) управліннями освіти	Обласні Інститути післядипломної педагогічної освіти та обласні центри психологічної служби системи освіти
1.5.	Проведення навчальних семінарів з питання «Організаційно-правові аспекти діяльності психологічної служби системи освіти» для керівників (заступників керівників) обласними департаментами (управліннями) освіти	Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи
1.6.	Підготовка методичних рекомендацій для керівників місцевих органів управління освітою та керівників закладів освіти про діяльність психологічної служби і ПМПК	Обласні Інститути післядипломної педагогічної освіти та обласні центри психологічної служби системи освіти, Інститути інноваційних технологій і змісту освіти МОН України
2. Розвиток мережі психологічної служби системи освіти		
2.1.	Підготовка нового Положення про центри (кабінети) психологічної служби всіх рівнів з визначенням структури, підпорядкування, штатного розкладу та функцій.	Відділ позашкільної освіти, виховної роботи та захисту прав дитини департамент загальної середньої та дошкільної освіти Міністерства освіти і науки України, Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи
2.2.	Збільшення показників забезпеченості спеціалістами	Міністерство освіти і науки, моло

	психологічної служби (практичними психологами, соціальними педагогами) на 30%	та спорту Автономної Республіки Крим, департаменти (управління) освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій
3. Удосконалення організаційного рівня функціонування служби		
3.1.	Вивчення стану розвитку психологічної служби і ПМПК в областях; надання практичної допомоги місцевим органам управління освітою; інформування про проведену роботу	Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи, Міністерство освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, департаменти (управління) освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій
3.2.	Проведення щорічних нарад керівників обласних центрів психологічної служби	Відділ позашкільної освіти, виховної роботи та захисту прав дитини Міністерства освіти і науки України, Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи
3.3.	Вивчення правових підстав для позачергової атестації керівників центрів психологічної служби обласного рівня та завідуючих обласними ПМПК	Департамент загальної середньої та дошкільної освіти, Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи
3.5.	Унормування питання атестації практичних психологів і соціальних педагогів	Департамент загальної середньої та дошкільної освіти, Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи
3.6	Розроблення та впровадження у практику діяльності алгоритми взаємодії працівників психологічної служби системи освіти та працівників інших органів і служб у справах дітей (кримінальна міліція у справах дітей, центри соціально-психологічних служб для сім'ї, дітей та молоді тощо)	Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи, Міністерство освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, департаменти (управління) освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій обласні центри (кабінети) психологічної служби
4. Покращання методичного забезпечення діяльності служби		
4.1	Розробка, експериментальна апробація та затвердження циклограм діяльності практичних психологів і соціальних педагогів різних типів навчальних закладів	Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи, Міністерство освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, департаменти (управління) освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, обласні центри

		(кабінети) психологічної служби
4.2	Розробка, експериментальна апробація та затвердження діагностичних мінімумів у діяльності практичних психологів і соціальних педагогів різних типів навчальних закладів	Український науково-методичний центр практичної психології соціальної роботи; Міністерство освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, департаменти (управління) освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, обласні центри (кабінети) психологічної служби
4.3	Розробка та запровадження в установленому порядку протоколів діяльності працівників психологічної служби і ПМПК	Український науково-методичний центр практичної психології соціальної роботи; Міністерство освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, департаменти (управління) освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, обласні центри (кабінети) психологічної служби
4.4	Розробка та впровадження у практику діяльності алгоритмів взаємодії працівників психологічної служби ДНЗ та ЗНЗ з метою здійснення ефективного ступеневого психологічного супроводу та соціально-педагогічного патронажу	Департамент загальної середньої та дошкільної освіти Міністерства освіти і науки України, Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи, обласні центри (кабінети) психологічної служби
4.5	Розробка та запровадження навчальних планів і програм факультативних курсів, курсів за вибором та програм гурткової роботи з психологічної проблематики для навчальних закладів різного типу.	Український науково-методичний центр практичної психології соціальної роботи; обласні центри (кабінети) психологічної служби; Міністерство освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, департаменти (управління) освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій
4.6	Впровадження інформаційно-освітньої протиалкогольної програми для підлітків та їх батьків «Сімейна розмова».	Український науково-методичний центр практичної психології соціальної роботи; обласні центри (кабінети) психологічної служби; Міністерство освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, департаменти (управління) освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій
4.7	Внесення змін і затвердження в установленому порядку Положення про експертизу психологічного, соціологічного та соціально-педагогічного	Український науково-методичний центр практичної психології соціальної роботи

	інструментарію, що застосовується у закладах системи освіти.	
4.8	Розробка, експериментальна апробація та впровадження у практику підготовки практичних психологів у ВНЗ інноваційних курсів, підручників, посібників.	Департамент вищої освіти Міністерства освіти і науки України; Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи
4.9	Розробка, експериментальна апробація та впровадження у практику підвищення кваліфікації працівників психологічної служби і ПМПК інноваційних курсів, підручників, посібників.	Департамент вищої освіти Міністерства освіти і науки України; Український науково-методичний центр практичної психології соціальної роботи; Міністерство освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим; департаменти (управління) освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій; обласні центри (кабінети) психологічної служби системи освіти
4.10	Проведення щорічних всеукраїнських моніторингів серед учасників навчально-виховного процесу з наступних тем: <ul style="list-style-type: none"> - Ефективність функціонування психологічної служби та ставлення учасників НВП до результатів діяльності працівників психологічної служби - Молодь і протиправна поведінка - Здоровий спосіб життя - Духовні цінності, ідеали, переконання та вплив ЗМІ на формування особистості дитини 	Український науково-методичний центр практичної психології соціальної роботи; обласні центри (кабінети) психологічної служби системи освіти; Міністерство освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, департамент (управління) освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій
4.11.	Створення та забезпечення роботи електронного методичного часопису для працівників служби.	Український науково-методичний центр практичної психології соціальної роботи
5. Підвищення якості роботи працівників психологічної служби		
5.1.	Поетапне запровадження соціально-психологічного проектування у діяльність працівників усіх ланок психологічної служби та соціально-психологічної експертизи умов і результатів їхньої діяльності	Український науково-методичний центр практичної психології соціальної роботи; Міністерство освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим; департаменти (управління) освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, обласні центри (кабінети) психологічної служби системи освіти
5.2	Прогнозування та профілактика соціальних ризиків у системі освіти та соціально-педагогічному оточенні вихованців, учнів, студентів	Український науково-методичний центр практичної психології соціальної роботи; Міністерство освіти і науки, молоді та спорту

		Автономної Республіки Крим департаменти (управління) освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, обласні центри (кабінети) психологічної служби системи освіти
5.3	Розробка і впровадження у практику кращих методик роботи практичних психологів і соціальних педагогів малокомплектних загальноосвітніх навчальних закладів, НВО, НВК «школа-дитячий садок», «школа І ступеня-гімназія», «загальноосвітній навчальний заклад-позашкільний навчальний заклад» тощо	Український науково-методичний центр практичної психології та соціальної роботи; департаменти освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій
5.4	Розробка і впровадження у практику кращих методик роботи практичних психологів і соціальних педагогів ПТНЗ з профілактики насильницьких, агресивних форм поведінки, суїцидальних настроїв, конфліктності, толерантності серед учнівської молоді.	Український науково-методичний центр практичної психології та соціальної роботи; департаменти освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій
5.5	Введення та постійне оновлення тематичних рубрик з проблем практичної психології та соціальної педагогіки на сайтах обласних центрів (кабінетів) психологічної служби системи освіти	Міністерство освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, департаменти (управління) освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, обласні центри (кабінети) психологічної служби системи освіти
5.6	Узагальнення та поширення перспективного досвіду роботи працівників психологічної служби на тематичних виставках, науково-методичних масових заходах, конкурсах тощо	Міністерство освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, департаменти (управління) освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, обласні центри (кабінети) психологічної служби системи освіти

Директор Українського НМЦ практичної психології і соціальної роботи
В.Г. Панок

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАКАЗ

21 жовтня 2013 р.
1456

м. Київ

№

Про затвердження Концепції профільного навчання у старшій школі

На виконання постанови Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1392 «Про затвердження Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти», рішення колегії Міністерства освіти і науки від 27 серпня 2013 року протокол № 4/1-2 та з метою модернізації змісту загальної середньої освіти

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити Концепцію профільного навчання у старшій школі, що додається.
2. Структурним підрозділам Міністерства освіти і науки, Міністерству освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, управлінням (департаментам) освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій забезпечити необхідні умови для реалізації завдань, визначених Концепцією профільного навчання у старшій школі.
3. Контроль за виконанням наказу залишаю за собою.

Міністр

Табачник

Д. В.

Концепція профільного навчання в старшій школі

I. ВСТУП

1.1. Ця Концепція визначає методологію, організаційно-педагогічні умови та окреслює механізми реалізації профільного навчання у старшій школі.

Профільне навчання є одним із ключових напрямів модернізації та удосконалення системи освіти нашої держави й передбачає реальне й планомірне оновлення школи старшого ступеня і має найбільшою мірою враховувати інтереси, нахили і здібності, можливості кожного учня, у тому числі з особливими освітніми потребами, у контексті соціального та професійного самовизначення і відповідності вимогам сучасного ринку праці. Такий підхід до організації освіти старшокласників не лише найповніше реалізує принцип особистісно орієнтованого навчання, а й дає змогу створити найоптимальніші умови для їхнього професійного самовизначення та подальшої самореалізації.

1.2. Документи, на яких базується Концепція

Профільне навчання запроваджується та унормовується наступними документами:

Закон України «Про освіту»;

Закон України «Про загальну середню освіту»;

Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року, затверджена Указом Президента України від 25.06.2013 № 344;

Указ Президента України «Про заходи щодо забезпечення пріоритетного розвитку освіти в Україні» від 30.09.2010 № 926;

Указ Президента України «Про заходи щодо розв'язання актуальних проблем осіб з обмеженими фізичними можливостями» від 19.05.2011 № 588;

Державна національна програма «Освіта: Україна XXI століття»;

Національна доктрина розвитку освіти;

Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти;

Положення про освітній округ;

Методичні рекомендації щодо складення регіональних планів створення освітніх округів та модернізації мережі професійно-технічних, загальноосвітніх навчальних закладів, у тому числі шкіл-інтернатів, затверджені розпорядження КМУ від 5.09.2012 № 675-р;

Положення про міжшкільний навчально-виробничий комбінат;

Концепція державної системи професійної орієнтації населення (постанова КМУ від 17.09.2008 № 842);

Концепція розвитку інклюзивної освіти (наказ МОН України від 01.10.2010 № 912);

Галузева концепція розвитку неперервної педагогічної освіти (наказ МОН України від 14.08.2013 № 1176);

Порядок організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах (постанова КМУ від 15.08.2011 № 872);

Положення про дистанційне навчання, затверджене наказом МОН від 25.04.2013 № 466, зареєстроване в Міністерстві юстиції України 30.04.2013 № 703/23235.

1.3. Коротка характеристика вітчизняного і зарубіжного досвіду організації профільного навчання.

Досвід профільного навчання в Україні охоплює такі його віхи:

професійно зорієнтоване навчання (XIX – на поч. XX ст.) у класичних гімназіях, які готували для вступу до університетів; у реальних училищах, де готували для навчання у технічних інститутах; у різноманітних професійних школах: середніх (технічних, медичних, педагогічних, комерційних, мистецьких, духовних, сільськогосподарських),

початкових (ремісничих і промислово-технічних, сільськогосподарських, педагогічних, духовних, торгово-промислових, медичних, мистецьких);

починаючи з 20-х років ХХ ст. підготовка до майбутньої трудової діяльності здійснювалася професійними школами різних типів (індустріально-технічні, сільськогосподарські, соціально-економічні, медичні, мистецькі, ремісничо-промислові, будівельні, транспортні), де після закінчення семирічної трудової школи учні навчалися протягом 3-4-х років;

з другої половини 1930-х років профільне навчання реалізовувалося школами фабрично-заводського учнівства та школами сільської молоді для підлітків (термін навчання – 2-4 роки), однак ці заклади виявилися тупиковим напрямом;

після прийняття Закону "Про зміцнення зв'язку школи з життям та про дальший розвиток системи народної освіти в СРСР" (1958) запровадили навчання обдарованих дітей у спеціалізованих школах з поглибленим вивченням окремих предметів (фізики, математики, музики, художньої творчості, іноземних мов та ін.), створили систему професійно-технічної освіти, було розгорнуто трудове і професійне навчання у навчально-виробничих комбінатах (60-80-ті роки ХХ ст.). У цей період у школах започаткували роботу класи з поглибленим вивченням окремих предметів, було введено факультативи;

новим етапом стала організація наприкінці 1980-х – у 1990-х роках поглибленого вивчення окремих предметів у нових типах освітніх закладів (гімназіях, ліцеях, колежах), що орієнтували на подальше навчання у ВНЗ.

Як свідчить досвід, найбільш вдалою є модель організації профільного навчання, за якої загальноосвітній навчальний заклад має партнерські стосунки з професійно-технічним або вищим навчальним закладом, чи, навіть, входить до його структури.

Профілізація старшої школи в Україні відповідає загальному контексту розвитку **старшої школи в зарубіжжі**, яка в країнах світу є профільною. Кількість профілів/напрямів диференціації може варіюватися від 3 (Німеччина, Франція) до 17 (Швеція). Тривалість профільного навчання у середньому становить 2-4 роки.

Існує два базових підходи до організації профільного навчання в зарубіжжі: профілізація в межах єдиної установи, або – в межах окремих типів навчальних закладів (академічних, технічних, професійних тощо).

Незалежно від національної специфіки, в усіх країнах профільне навчання базується на визначенні переліку навчальних предметів чи освітніх галузей, змісту, вмінь і навичок/компетентностей, необхідних для підготовки молоді до дорослого життя. Узагальнений варіант є комбінацією таких складових:

загальноосвітні, обов'язкові для вивчення усіма учнями предмети/освітні галузі, до переліку яких найчастіше входять державна мова (мови), математика, предмети гуманітарного циклу (історія, суспільствознавство, громадянознавство), фізична культура (іноді з інтеграцією освіти про здоровий спосіб життя), ІКТ, природознавство (інтегрований предмет з елементами фізики, хімії, біології), мистецтвознавство (основи мистецтва, музики, танцю, драми) та іноземна мова. Зокрема, у Швеції загальноосвітня складова включає 8 обов'язкових навчальних предметів/освітніх галузей, на навчання яких відводиться приблизно третина всього навчального часу;

профільні предмети, які відповідають обраному профілю/напрямку навчання. Профільний предмет залишається головним компонентом змісту освіти на цьому рівні, передбачаючи поглиблене навчання предметів обраного профілю;

предмети за вибором (загальноосвітні чи профільно-базовані), які надають учням можливість удосконалювати знання з обраної галузі шляхом вивчення поглиблених модулів з фаху або споріднених з ним. Можливим є вибір протилежних до профілю дисциплін або дисциплін загального характеру;

міжпредметні галузі/теми/курси, орієнтовані на формування ключових

компетентностей.

Це – уміння вчитися, використовувати ІКТ, критично мислити, приймати рішення та розв’язувати проблеми; здобувати нові знання протягом життя; працювати в команді; релігійна/моральна освіта (за бажанням учнів та їхніх батьків); предмети/курси практичного спрямування, що передбачають, у тому числі, волонтерську роботу у громаді.

Підходи до формування індивідуального навчального плану учня варіюються від варіанту жорстко фіксованого переліку обов’язкових навчальних предметів/курсів (Франція) до надання можливості учневі обирати з пропонованого переліку навчальних предметів/курсів (США).

В умовах неможливості та недоцільності механічного запозичення зарубіжних практик функціонування профільної школи важливим для України є кореляція розвитку національної освіти зі світовими тенденціями організації профільного навчання, що відкриває нові перспективи інтеграції в освітній та професійний простори зарубіжної спільноти. Цінним для України є такі ключові тенденції, як: інтенсифікація індивідуалізації навчання, мінімізація кількості обов’язкових предметів у порівнянні з базовою освітою, оптимізація тривалості навчання та кількості профілів відповідно до потреб економіки та національних особливостей системи освіти, запровадження компонентного формату змісту освіти, диверсифікація організаційних форм, які охоплюють варіанти, починаючи від окремого навчального закладу, до профілів/курсів у межах однієї установи.

II. СУТНІСТЬ, МЕТА І ПРИНЦИПИ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОФІЛЬНОГО НАВЧАННЯ

2.1. У цій Концепції терміни вживаються у таких значеннях:

Профільне навчання – вид диференціації й індивідуалізації навчання, що дає змогу за рахунок змін у структурі, змісті й організації освітнього процесу повніше враховувати інтереси, нахили і здібності учнів, їх можливості, створювати умови для навчання старшокласників відповідно до їхніх освітніх і професійних інтересів і намірів щодо соціального і професійного самовизначення.

Мета профільного навчання – забезпечення умов для якісної освіти старшокласників у відповідності з їхніми індивідуальними нахилами, можливостями, здібностями і потребами, забезпечення професійної орієнтації учнів на майбутню діяльність, яка користується попитом на ринку праці, встановлення наступності між загальною середньою і професійною освітою, забезпечення можливостей постійного духовного самовдосконалення особистості, формування інтелектуального та культурного потенціалу як найвищої цінності нації.

Профільна школа є інституційною формою реалізації цієї мети.

Основні завдання профільного навчання

- створення умов для врахування й розвитку навчально-пізнавальних і професійних інтересів, нахилів, здібностей і потреб учнів старшої школи в процесі їхньої загальноосвітньої підготовки;

- забезпечення наступності між загальною середньою та професійною освітою, можливості отримати професію;

- сприяння професійній орієнтації і самовизначенню старшокласників, соціалізації учнів незалежно від місця проживання, стану здоров’я тощо;

- здійснення психолого-педагогічної діагностики щодо визначення готовності до прийняття самостійних рішень, пов’язаних з професійним становленням;

- сприяння у розвитку творчої самостійності, формуванні системи уявлень, ціннісних орієнтацій, дослідницьких умінь і навичок, які забезпечать випускнику школи можливість успішно самореалізуватися;

- продовження всебічного розвитку учня як цілісної особистості, його здібностей і обдарувань, його духовності й культури, формування громадянина України, здатного до свідомого суспільного вибору.

2.2. Принципи організації

Реалізація мети і завдань профільного навчання здійснюється на основі *принципів*, які обумовлені особистісно орієнтованою, компетентнісною парадигмою освіти і виховання і відображають специфіку профільного навчання.

Принцип соціальної рівноваги. Передбачає узгодження трьох позицій: можливостей освітніх послуг, запитів ринку праці й соціальних очікувань випускників школи.

Принцип наступності й неперервності. Передбачає взаємозв'язок між допрофільною підготовкою, профільним навчанням та професійною підготовкою.

Принцип гнучкості. Полягає у забезпеченні можливостей та умов для зміни профілю навчання, змісту і форм організації профільного навчання, у тому числі дистанційного, широкого вибору змісту навчальних програм та можливостей для його корекції.

Принцип варіативності. Полягає у багаторівневості навчальних планів, освітніх програм, змісту освіти, використанні різноманітних технологій, надання учням можливості вибору предметів (курсів), що вільно вивчаються, зміні видів діяльності, використанні інтегративного підходу у вивченні обов'язкових предметів.

Принцип діагностико-прогностичної реалізованості. Полягає у виявленні здібностей учнів для обґрунтованої орієнтації на профіль навчання та подальше професійне самовизначення.

Принцип диференціації. Полягає у забезпеченні умов для добровільного вибору школярами профілю навчання, виходячи з їхніх пізнавальних інтересів, здібностей, досягнутих результатів навчання й професійних намірів.

Принцип індивідуалізації. Передбачає урахування індивідуальних особливостей особистості для досягнення поставленої мети, що слугує основою для здійснення особистісно орієнтованого навчання у профільній школі.

III. СТРУКТУРА ПРОФІЛЬНОГО НАВЧАННЯ

3.1. Профіль навчання – це спосіб організації диференційованого навчання, який передбачає розширене, поглиблене і професійно зорієнтоване вивчення циклу споріднених предметів.

Засвоєння змісту освіти у загальноосвітніх навчальних закладах з профільним навчанням має, по-перше, забезпечувати загальноосвітню підготовку учнів, по-друге – підготовку до майбутньої професійної діяльності.

Профіль навчання визначається з урахуванням інтересів та можливостей учнів, перспектив здобуття подальшої освіти і професійних перспектив учнівської молоді; кадрових, матеріально-технічних, інформаційних ресурсів школи; соціокультурної і виробничої інфраструктури району, регіону.

Школи формують ті чи інші профілі навчання за рахунок комбінації базових, профільних, вибірково-обов'язкових предметів, спеціальних курсів, курсів за вибором та факультативів відповідно до профільного самовизначення учнів.

Передумови для профільного навчання:

організація допрофільної підготовки учнів на завершальному етапі основної школи (8-9 класи), і як результат – вмотивований вибір учнем профілю навчання;

дотримання наступності й перспективності у навчанні;

необхідність створення знанневої й функціональної бази для формування професійної компетентності та її складових;

забезпечення повної реалізації варіативної складової навчального плану відповідно до потреб і інтересів учнів;

запровадження поглибленого вивчення одного або кількох предметів в основній школі;

вивчення бажань, потреб та можливостей учнів 8-9 класів щодо необхідності введення того чи іншого профілю (анкетування, тестування, співбесіди тощо);

організація інформаційно-роз'яснювальної роботи з батьками (особами, які їх замінюють) щодо необхідності та можливостей навчального закладу у відкритті того чи іншого профілю;

необхідність урахування двох джерел цілевизначення – соціального замовлення та потреб і можливостей учня;

врахування потреби та перспектив національного та регіонального ринків праці;

наявність можливих матеріальних та фінансових ресурсів школи та регіону тощо.

3.2. Базові предмети є обов'язковими для учнів всіх профілів (інваріантна складова). Ці предмети реалізують цілі й завдання загальної середньої освіти. Зміст навчання і вимоги до підготовки старшокласників визначаються Державним стандартом базової і повної загальної середньої освіти.

Визначається 6 базових предметів (українська мова та література, іноземна мова, історія України та всесвітня історія, математика, природознавство, фізична культура), на вивчення яких виділяється по три години на тиждень у 10 та 11 класах. При побудові навчальних профілів природничого спрямування замість предмету «Природознавство» вивчаються на профільному або базовому рівні предмети природничого циклу (астрономія, біологія, географія, екологія, фізика, хімія). При побудові математичних – до трьох годин інваріантної частини додаються п'ять годин, які розподіляються між алгеброю та геометрією; при профільному вивченні української філології – вісім годин розподіляються на вивчення української мови та літератури; іноземної філології – на вивчення першої та другої іноземних мов тощо.

Профільні предмети - це предмети, що реалізують цілі, завдання і зміст кожного конкретного профілю. Профільні предмети вивчаються поглиблено і передбачають більш повне опанування понять, законів, теорій; використання інноваційних технологій навчання; організації дослідницької, проектної діяльності; профільної навчальної практики учнів тощо.

Профільні предмети забезпечують також прикладне спрямування навчання за рахунок інтеграції знань і методів пізнання та застосування їх у різних сферах діяльності, у т.ч. і професійній, яка визначається специфікою профілю навчання.

Вибір профільних предметів здійснюється з переліку, встановленого Міністерством освіти і науки України.

Успішне опанування навчальних програм відповідних профільних предметів може забезпечувати отримання тієї чи іншої професії з отриманням документа державного зразка.

На вивчення профільних предметів може відводитися 5-10 годин на тиждень в 10 та 11 класах у залежності від кількості обраних учнем предметів для профільного вивчення. Кількість годин на їх вивчення може бути збільшена за рахунок додаткових годин навчального плану.

Спеціальні курси/профільюючі предмети - це навчальні курси/предмети, які входять до складу відповідного профілю навчання і забезпечують поглиблене й розширене вивчення профільних предметів (наприклад, спеціальні курси «Астрофізика», «Прикладна механіка», або/і предмет «Астрономія» для фізичного профілю; спеціальні курси «Риторика», «Історія літератури» для філологічного профілю) або профільну прикладну та професійну спеціалізацію навчання (наприклад, курси «Професійні проби»). Вибір спеціальних курсів здійснюється учнями з урахуванням планів на подальшу професійну освіту та можливостей навчального закладу.

На вивчення спеціальних курсів/предметів може відводитися від 2 до 7 годин на тиждень у кожному класі (в залежності від кількості вибраних профільних предметів). Кількість годин на вивчення спеціальних курсів/предметів може бути збільшена за рахунок додаткових годин навчального плану.

Вибірково-обов'язкові предмети – це предмети, які вводяться до навчального плану з метою загального розвитку учнів («Основи здоров'я», «Технології», «Мистецтво»,

«Прикладна економіка» (або інші предмети економічного спрямування: «Основи податкових знань», «Фінансова грамотність», «Підприємництво» тощо) для повнішого задоволення освітніх запитів учнів та обираються ними самостійно із запропонованого переліку.

Із чотирьох запропонованих предметів учні за час навчання у старшій школі можуть вивчати два - один предмет вивчається у 10 класі, один – у 11. На вивчення кожного з предметів відводиться 3 години на тиждень.

Курси за вибором. Входять до обов'язкової частини навчального плану. Курси за вибором можуть вибиратися не тільки згідно з обраним профілем, але й за власним бажанням учня, який хоче поглибити свої знання з певних дисциплін (наприклад, «Психологія» для математичного профілю тощо). Необхідно враховувати можливість зміни учнями курсу за вибором. У такому разі ці курси можуть пропонуватись у формі навчальних модулів та інтегрованих курсів.

Факультативні курси – навчальні курси, що не входять до основної сітки годин і можуть обиратись учнями. Ці курси спрямовані на додаткове та поглиблене вивчення як певних предметів, так і отримання знань із суміжних наукових галузей. Школа надає учневі право обрати факультативний курс.

Кількість годин на курси за вибором, факультативи визначається закладом за рахунок додаткових годин (5 годин на тиждень). Додаткові години також використовуються на вивчення другої іноземної мови, російської чи іншої мови національних меншин, курси духовно-морального спрямування.

Школа може організувати навчання за універсальним профілем без виокремлення профільного(них) предмета(тів). У такому випадку кількість базових предметів визначається Типовими навчальними планами.

У навчальних закладах, які працюють за універсальним профілем навчання, окремі учні (учень) може обрати інший профіль навчання, у тому числі в іншому навчальному закладі.

Зміст освіти і вимоги до його засвоєння у старшій школі диференціюються за базовим і профільним рівнями та конкретизуються навчальними програмами. Навчальні програми базового рівня розробляються та затверджуються Міністерством освіти і науки України для базових, профілюючих, вибірково-обов'язкових предметів і предметів універсального профілю.

Навчальні програми профільного рівня розробляються та затверджуються Міністерством освіти і науки України для профільних предметів в органічному поєднанні з програмами спецкурсів.

Навчальні програми курсів за вибором, факультативів можуть розроблятися навчальними закладами і використовуватися в цих і в інших навчальних закладах після відповідного розгляду предметними комісіями Науково-методичної ради з питань освіти Міністерства освіти і науки України.

IV. ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОФІЛЬНОГО НАВЧАННЯ

4.1. Профільне навчання здійснюється у загальноосвітніх навчальних закладах різного типу: школах, гімназіях, ліцеях, коледжах, колегіумах, спеціалізованих школах з поглибленим вивченням предметів, навчально-виховних комплексах, опорних школах освітнього округу, міжшкільних навчально-виробничих комбінатах, ресурсних центрах, освітній потенціал яких використовується іншими закладами освітньої мережі району, позашкільних, професійно-технічних і вищих навчальних закладах тощо.

Організація профільного навчання має здійснюватися з урахуванням особливостей функціонування кожного навчального закладу та архітектурної доступності.

У сільській місцевості, за відсутності учнів для формування класу, профільне навчання може реалізовуватися за індивідуальними планами і програмами з метою задоволення індивідуальних запитів учнів, у тому числі за дистанційною формою

навчання чи у формі екстернату.

За характером взаємодії суб'єктів профільного навчання виділяються *форми його організації*.

4.2. Внутрішньошкільні:

- профільні класи (групи) в однопрофільних і багатoproфільних загальноосвітніх навчальних закладах;
- профільні класи з поглибленим вивченням предметів;
- профільне навчання за індивідуальними навчальними планами та програмами (індивідуальні освітні траєкторії);
- динамічні профільні групи (у тому числі різновікові);
- профільні класи (групи) в спеціалізованих школах – інтернатах.

Загальноосвітній навчальний заклад може бути однопрофільним (реалізовувати тільки один вибраний профіль) і багатoproфільним (реалізувати кілька профілів навчання).

Зовнішньошкільні:

- міжшкільні профільні класи (групи) в опорній школі освітнього округу, районному ресурсному центрі, НВК тощо;
- міжшкільні класи (групи) професійної підготовки та профільного навчання на базі міжшкільного навчально-виробничого комбінату (МНВК);
- профільні класи (групи) загальноосвітніх навчальних закладів на базі професійно-технічних, вищих навчальних закладів.

4.3. Міжшкільна взаємодія

Взаємодія шкіл на паритетній основі (профільне навчання реалізується в формі міжшкільних профільних груп з метою ширшого його вибору).

Об'єднання загальноосвітніх шкіл у формі освітнього округу, при цьому профільні предмети можуть реалізуватися в опорній школі, а інваріантний складник у кожному закладі – суб'єкті.

Взаємодія школи із спеціалізованими закладами: музичного, художнього, спортивного та іншого спрямування.

На *міжшкільному* рівні розподіл профілів може здійснюватися між школами, які вибрали тільки один профіль (однопрофільна школа). При цьому, водночас, можуть створюватися міжшкільні профільні групи, які вивчають інший(ші) предмет(ти) за програмами профільного рівня.

Міжшкільний розподіл профілів також може здійснюватися за двома і більше профілями (багатoproфільна школа), що реалізуються в опорній школі, МНВК чи іншому навчальному закладі. У сільській місцевості опорна школа освітнього округу може функціонувати як багатoproфільна, а нечисленні школи (суб'єкти освітнього округу) як однопрофільні.

4.4. Мережева взаємодія

Формування цільових груп із складу учнів різних типів шкіл, що входять до районної мережі закладів загальної середньої освіти (організація довузівської підготовки, поглиблене вивчення предметів для учнів з високими інтелектуальними здібностями, що здійснюється на рівні району, міжшкільні профільні групи у МНВК, позашкільні навчальні заклади та ін.).

Форми взаємодії навчальних закладів, закладів музичного, художнього, спортивного спрямування тощо не обмежується наведеними прикладами.

4.5. Варіативність моделей профільного навчання

Опорна профільна школа. Створюється на базі загальноосвітніх навчальних закладів I-III, II-III чи III ступенів, що мають необхідну архітектурну доступність, матеріально-технічну базу, кадрове забезпечення та розташована в межах територіальної доступності для учнів сусідніх закладів освіти.

Опорний навчальний заклад виступає також центром методичної роботи щодо організації профільного навчання, де розробляються методики проведення спеціальних

курсів, психологічних тренінгів, проводяться майстер – класи, презентації та ін.

Профільне навчання за індивідуальними навчальними планами здійснюється з метою задоволення індивідуальних запитів старшокласників. Вибір циклу профільних предметів певного профілю може здійснюватися за індивідуальними навчальними планами.

Навчальний план розробляється на замовлення учня і його батьків відповідно до нормативних вимог до такої форми навчання.

Зазначена модель частіше використовується у малочисельних загальноосвітніх навчальних закладах, де кількість учнів одного класу менша 5 осіб, при організації інклюзивного навчання, а також у однопрофільних загальноосвітніх навчальних закладах для забезпечення вибору іншого профілю окремими учнями (або, за бажанням учня, забезпечення можливості одночасно здобувати освіту за двома профілями).

Водночас, учителі широко використовують технології навчання на партнерських засадах, виступаючи консультантами у розробленні та реалізації індивідуальних програм. Основними орієнтирами розроблення індивідуальної програми є: діагностика інтересів, потреб, природних задатків, рівнів креативності та рівень мотивації навчально-пізнавальної діяльності.

У цій моделі перспективним є використання дистанційної форми навчання.

Динамічні профільні групи. Профільна школа з динамічними профільними групами як модель передбачає формування груп в межах одного класу, або міжкласних, що передбачає поглиблене вивчення навчального(них) предмета(тів). Динамічні групи створюються за профілями, а базові предмети вивчаються всіма учнями.

У загальноосвітніх навчальних закладах I-III ступенів, з малою наповнюваністю учнів, можуть створюватися **різновікові профільні групи** (10–11-ті класи).

Зазначена модель будується на внутрішньошкільних принципах профілізації, що передбачають використання освітніх ресурсів однієї школи з урахуванням інтересів і життєвих планів учнів, їхніх можливостей наявної навчально-методичної, матеріальної бази та інших ресурсів, що забезпечують реалізацію профільного навчання у динамічних профільних групах.

Профільні групи (класи) за одним напрямом профілізації. У загальноосвітніх навчальних закладах, у яких відсутні паралельні класи, можуть створюватися профільні групи у межах одного напрямку профілізації за наявності відповідних матеріальних, кадрових умов, а також з урахуванням потреб учнів, соціального замовлення. Для учнів з іншими освітніми намірами та особливими освітніми потребами можуть також використовуватися індивідуальні форми профільного навчання (екстернат, дистанційна, індивідуальні консультації та ін.).

Профільне навчання за одним напрямом профілізації здійснюється у спеціалізованих навчальних закладах із визначеним предметом поглибленого вивчення.

Профільні групи (класи) з декількома напрямами профілізації. У загальноосвітніх навчальних закладах з наявністю паралельних класів можуть створюватися профільні класи (групи) за декількома напрямами профілізації за наявності відповідних матеріальних, кадрових умов, а також з урахуванням потреб учнів, соціального замовлення.

Міжшкільні профільні групи. Міжшкільні профільні групи можуть створюватися на базі опорних шкіл освітнього округу, навчально-виховних комплексів, міжшкільних навчально-виробничих комбінатів. Фінансування таких груп може забезпечуватися за рахунок кооперації коштів закладів освіти, фізичних і юридичних осіб. Відносини між закладами, що направляють учнів на навчання, та закладом, що здійснює профільну підготовку й надає освітні послуги, регулюються спільними угодами.

Районний (міський) ресурсний центр. Ресурсний центр районного (міського) рівня створюється, зазвичай, на базі навчальних закладів, що мають архітектурну доступність, належне матеріально-технічне, професійно-педагогічне забезпечення, що дозволяє

ефективно використовувати матеріальні, кадрові ресурси, концентрувати їх для вирішення освітніх потреб віддалених шкіл. Пропонована організаційна форма розглядається як продуктивна для обслуговування різних закладів загальної середньої освіти району (міста), формуючи групи учнів різних освітніх округів та шкіл, що не можуть забезпечити вивчення профільних предметів та надати якісні освітні послуги. Районний (міський) ресурсний центр може забезпечувати навчання у очно-заочній, дистанційній формі, екстернату, організувати міжшкільні навчальні майстерні, проводити майстер-класи та ін.

На базі обласних установ для школярів, навчальних закладів післядипломної педагогічної освіти також можуть створюватись **обласні ресурсні центри**.

Освітній округ з кількома опорними школами. Освітній округ розглядається як форма взаємодії навчальних закладів, спрямована на здійснення профільного навчання учнів різних типів загальноосвітніх шкіл, у тому числі малочисельних, що здійснюється за рахунок цілеспрямованого й організованого залучення освітніх ресурсів, у тому числі ресурсів професійно-технічних навчальних закладів різних рівнів атестації, форм власності і підпорядкування, що знаходяться на території обслуговування. Опорні школи (навчальні заклади) освітнього округу спільно визначають вагомі для учнів профілі, максимально охоплюючи профільні предмети, курси за вибором, що збігаються з вибором учнів двох чи більше шкіл як суб'єктів освітнього округу.

Районна мережева організація профільного навчання.

У цій моделі профільне навчання учнів конкретної школи здійснюється за рахунок цілеспрямованого й організованого залучення освітніх ресурсів інших закладів і може будуватися у двох основних варіантах.

Перший варіант пов'язаний з об'єднанням декількох загальноосвітніх навчальних закладів навколо найбільш потужної школи, що має відповідну архітектурну доступність, оснащена достатнім матеріальним і кадровим потенціалом і виконує роль «ресурсного центра». У цьому випадку кожний загальноосвітній заклад даної групи забезпечує викладання в повному обсязі базових загальноосвітніх предметів і ту частину профільного навчання (профільних предметів й профільних курсів за вибором), які вона може реалізувати в рамках своїх можливостей. Інша профільна підготовка здійснюється в районному ресурсному центрі.

Другий варіант заснований на кооперації загальноосвітньої школи із закладами позашкільної освіти, вищої, середньої й професійно-технічної освіти, що залучені до здійснення профільного навчання. Водночас широко використовують дистанційні курси, заочні школи, сесійні види діяльності тощо.

Для реалізації профільного навчання можуть також використовуватися *школи-інтернати*, що охоплюють учнів з числа випускників основної (базової) школи, при цьому напрям профілізації й профілі навчання визначаються з урахуванням освітніх потреб учнів, *їх можливостей*, рівня розвитку матеріально-технічної бази, фінансових, кадрових ресурсів.

4.6. **Центр міжшкільних профільних курсів** може створюватися за вибором учнів орієнтованих на допрофільну підготовку та профільне навчання. Тут створюються умови для реалізації профілів, яких немає в опорних школах та школах за місцем проживання. Реалізація різних типів навчальних програм може здійснюватися у формі очно-заочного. дистанційного навчання.

Соціально-педагогічне об'єднання частіше створюється у сільській місцевості, що поєднує різні установи і заклади, що функціонують на території обслуговування, а саме: загальноосвітні, позашкільні, професійно-технічні навчальні заклади, заклади культури, бібліотеки та ін., ресурсна база яких може бути використана для здійснення профільного навчання. Створення соціально-педагогічних об'єднань проводиться органами виконавчої влади або місцевого самоврядування на підставі клопотання органів управління освітою.

Загальноосвітні навчальні заклади за погодженням з відповідними управліннями

освіти можуть створювати інші моделі організації профільного навчання.

V. ДОПРОФІЛЬНА ПІДГОТОВКА

5.1. *Допрофільна підготовка* – це компонент профільного навчання, який здійснюється в основній школі (8–9 класи) і покликаний повною мірою забезпечувати реалізацію інтересів, нахилів і здібностей учнів шляхом відповідних змін у завданнях, змісті й організації процесу навчання. Допрофільна підготовка забезпечує наступність між основною та старшою школою, закладає інформаційні та психолого-педагогічні основи для успішного профільного навчання учня і створює передумови для життєвого і професійного самовизначення.

За наявності відповідного навчально-методичного, кадрового забезпечення навчальний заклад за потребою може запроваджувати допрофільну підготовку і в більш ранньому віці учнів.

Мета допрофільної підготовки – надання допомоги учневі в раціональному виборі майбутнього навчального профілю, створення сприятливих умов для його самовизначення і самореалізації, подальшого профільного навчання шляхом диференціації та індивідуалізації навчання в основній школі.

Завдання допрофільної підготовки:

- оптимальний вибір учнем майбутнього спрямування профільного навчання;
- розвиток особистості учня, розкриття, розвиток і реалізація його задатків і здібностей;
- підтримання і розвиток мотивації навчально-пізнавальної і творчої діяльності, продовження навчання, формування в учня інтересу до певного профілю (профілів), до профільного навчання загалом;
- інформування учня про переваги, цілі й завдання профільного навчання, перелік профілів, їхній зміст і особливості, можливий вплив вибору навчального профілю на подальше професійне навчання і його потенційний зв'язок з трудовою (професійною) діяльністю;
- набуття учнем досвіду самопізнання, самовизначення і самореалізації у процесі здійснення допрофільної підготовки, вибору навчального профілю.

5.2. **Форми та технології реалізації допрофільної підготовки.**

До основних форм допрофільної підготовки необхідно віднести: поглиблене вивчення окремих навчальних предметів, курсів за вибором, у тому числі профілеорієнтаційного спрямування, факультативних курсів, створення допрофільних груп, проведення профільної орієнтації, профільного консультування, інформаційної роботи, заняття в предметних гуртках, наукових товариствах учнів, конкурс-захист науково-дослідницьких робіт у Малій академії наук, участь у предметних олімпіадах, співбесіди в кабінетах профорієнтації та ін.

Поглиблене вивчення окремих навчальних предметів крім розширення і поглиблення змісту, має сприяти формуванню стійкого інтересу до предмета, розвитку відповідних здібностей і орієнтації на професійну діяльність, де використовуються одержані знання. Поглиблене вивчення здійснюється за спеціальними програмами і підручниками, або за модульним принципом - програма загальноосвітньої школи доповнюється набором модулів, які поглиблюють відповідні теми.

Курси за вибором (в основній школі) – обов'язкові навчальні курси, самостійний вибір яких здійснюється учнем з двох і більше альтернатив, запропонованих школою. Курси за вибором сприяють вибору учнем його подальшого навчального профілю і розвитку відповідних предметних компетентностей шляхом формування цінностей і ставлень, поглиблення і розширення теоретичних і прикладних знань, формування вмінь і навичок, набуття досвіду пізнавальної і творчої діяльності, розкриття й розвитку задатків і здібностей.

Факультативні курси (в основній школі) – необов'язкові навчальні курси

(предмети), що сприяють вибору учнем майбутнього навчального профілю шляхом поглибленого вивчення нормативного навчального предмета або певної галузі практичної діяльності.

Навчальні програми курсів за вибором та факультативних курсів для основної школи можуть пропонуватися як Міністерством освіти і науки України, так і навчальними закладами після їх розгляду відповідними предметними комісіями Науково-методичної ради з питань освіти Міністерства освіти і науки України.

Допрофільна підготовка може здійснюватися в межах одного класу, для її організації також можуть створюватися групи з учнів різних класів навчального закладу або різних навчальних закладів (освітній округ, МНВК, дистанційне навчання тощо).

Технології допрофільної підготовки – це різновид освітніх технологій; сукупність способів діяльності працівників системи середньої освіти, спрямованих на надання учневі допомоги в раціональному виборі майбутнього навчального профілю, створення сприятливих умов для самовизначення і самореалізації, подальшого профільного навчання.

Серед технологій допрофільної підготовки можна виділити такі: профільної діагностики, профільної орієнтації, профільного консультування, профільного інформування та ін.

Профільна діагностика - встановлення і комплексне вивчення здібностей, мотивів та інтересів, навчальних досягнень і результатів допрофільної підготовки учнів, які характеризують можливості їх навчання за певним профілем. Профільна діагностика дає змогу прогнозувати оптимальний навчальний профіль, вносити зміни в процес допрофільного навчання з метою підвищення його ефективності.

Профільна орієнтація – спрямована на ознайомлення учнів 8 – 9 класів з навчальними профілями, сприяння йому у визначенні оптимального з них. Профільна орієнтація здійснюється на основі діагностування здібностей та можливостей учня, гарантує вибір навчального профілю з урахуванням його здібностей, потреб і бажань. Профільна орієнтація також передбачає розвиток в учня позитивного ставлення до профільного навчання.

Профільне консультування – індивідуальна консультативна допомога учневі у виборі навчального профілю в старшій школі.

Інформаційна робота – поширення інформації про допрофільне і профільне навчання за допомогою мережі Інтернет (сайт, оголошення та ін.), засобів масової інформації, друкованої продукції (інформаційних журналів і газет, брошур, буклетів, листівок).

Ефективність допрофільної підготовки вимагає налагодження дієвої діагностики рівня навчальних досягнень учнів основної школи, профільно-консультаційної психодіагностики з метою визначення професійних інтересів і якостей учнів для створення однорідних за підготовленістю та інтересами мікроколективів (класів, груп).

VI. ПСИХОЛОГІЧНИЙ СУПРОВІД ПРОФІЛЬНОГО НАВЧАННЯ ТА ДОПРОФІЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ

6.1. Психологічний супровід профільного навчання та допрофільної підготовки передбачає три завдання:

- 1) моніторинг та своєчасну корекцію професійно можливих нерівномірностей розвитку учнів;
- 2) поглиблення профорієнтації учнів;
- 3) психологічну діагностику під час добору учнів у профільні класи.

Враховуючи специфіку навчального закладу, психологічний супровід вирішує такі завдання:

- надання допомоги старшокласникам, що зазнають труднощів у навчанні, професійному самовизначенні, плануванні професійної кар'єри, спілкуванні чи

психічному стані;

- формування у старшокласників навичок самопізнання, самоаналізу, саморефлексії, готовності до повноцінної професійної самореалізації у сучасних соціально-економічних умовах;

- надання допомоги педагогу через форму "співпраці" у вирішенні різних шкільних проблем і професійних завдань самого педагога.

Психолого-педагогічний супровід процесів професійного самовизначення учнів обов'язково включає в себе і допрофільну підготовку. З цією метою в навчальних закладах, районних ресурсних центрах, методичних центрах (кабінетах) можуть передбачатися посади психологів, методистів з профорієнтаційної роботи.

6.2. Форми психологічного супроводу:

- профорієнтаційна діагностика, спрямована на виявлення інтересів, нахилів, здібностей та професійно важливих якостей особистості у контексті майбутнього професійного самовизначення учнів. Профорієнтаційні діагностичні методики допомагають оцінити рівень готовності до освітніх і професійних перспектив;

- профконсультативна діяльність, що має три етапи: підготовчий, основний і формуючий, і покликана допомогти учням на основі діагностичних даних визначитися із основним та резервним планом здобуття обраної професії, вивчити вимоги професійного середовища та співвіднести їх із власними психофізіологічними показниками, скоригувати особистісні якості, уміння та устремління, знайти альтернативні варіанти професійного вибору. Дана форма психологічного супроводу передбачає корекційно-розвивальні тренінги, інформаційні бесіди, семінари, професіографічні екскурсії;

- профінформаційна робота використовується в основному під час роботи з учнями 9-х класів загальноосвітніх навчальних закладів міста, району, округу, є обов'язковим етапом перед професійним вибором і професійним відбором. Результати діагностики, проведеної в рамках профінформаційної роботи, використовуються при комплектуванні (формуванні) груп учнів для здійснення професійних проб у міжшкільному навчально-виробничому комбінаті чи іншому навчальному закладі.

VII. УМОВИ РЕАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПЦІЇ

7.1. Для реалізації зазначеної Концепції необхідно розроблення та оновлення нормативного забезпечення, організація підготовки педагогічних і керівних кадрів, забезпечення належного науково-методичного та психологічного супроводу, модернізація матеріально-технічної бази, створення нового покоління навчальних планів, програм, підручників і посібників, у тому числі й електронних, належне фінансове забезпечення.

7.2. Нормативно-правове забезпечення

Нові завдання старшої профільної школи вимагають розроблення положення про «Районний ресурсний центр», у якому зосереджується методична, інформаційна, навчальна база, що використовується всіма суб'єктами освітнього округу; про індивідуальне навчання (у тому числі, дистанційне); про ліцеї, гімназії тощо. На рівні навчальних закладів необхідно внести відповідні зміни до статутів, правил внутрішнього трудового розпорядку тощо, укладання відповідних договорів про співпрацю з іншими навчальними закладами, спеціалізованими закладами музичного, художнього, спортивного та іншого спрямування.

7.3. Підготовка, підвищення кваліфікації педагогічних кадрів для профільної школи

Однією з основних умов реалізації зазначеної концепції є підготовка педагогічних кадрів та перманентне навчання керівників профільних шкіл у системі післядипломної педагогічної освіти. Готовність педагогів до переходу на профільне навчання пов'язана з підготовкою і підвищенням кваліфікації педагогічних кадрів для профільної школи.

Виділяють три показники готовності педагогів до переходу на профільне навчання: мотиваційну готовність, рівень кваліфікації і компетентність у сфері розв'язання завдань

старшої школи.

Мотиваційна готовність полягає в проведенні діагностики з виявлення рівня мотиваційної готовності та стимулювання мотивації педагогів до профільного навчання. Це потребує розробки системи заходів мотивації, морального і матеріального стимулювання, здійснення поточних заходів з підтримання мотивації та введення нової організації та оплати праці педагогів з урахуванням їхньої участі в системі профільного навчання.

Під *професійною компетентністю вчителя* розуміється інтегральна характеристика, що визначає здатність розв'язувати професійні проблеми й типові професійні завдання, що виникають у реальних ситуаціях професійної педагогічної діяльності з використанням знань, професійного і життєвого досвіду і цінностей.

При організації підготовки вчителя слід враховувати, що учитель профільної школи має вміти забезпечувати:

варіативність і особистісну орієнтацію освітнього процесу (проектування індивідуальних освітніх траєкторій);

практичну орієнтацію освітнього процесу з введенням інтерактивних, діяльнісних компонентів (освоєння проектно-дослідницьких і комунікативних методів);

завершення профільного самовизначення старшокласників і формування здібностей і компетентностей, необхідних для продовження освіти у відповідній сфері професійної освіти;

проектування освітнього процесу, спрямованого на самовизначення і самореалізацію старшого школяра, а також самовизначення в профільючій професійній сфері, розвитку професійних намірів та інтересів;

максимальну індивідуалізацію навчання, посилення творчого, самостійного початку в діяльності учнів, до розвитку їх дослідницької та проектної діяльності, організації соціальних практик, супроводу індивідуальних освітніх програм як обов'язкових компонентів навчального процесу;

організацію продуктивної взаємодії з усіма суб'єктами освітнього процесу на засадах кооперації, рівноправного співробітництва та співтворчості;

організацію соціального партнерства, враховуватиме як освітні запити старшого школяра, так і запити регіонального ринку праці;

проектування освітнього середовища, що істотно розширює освітній простір за рахунок включення різноманітних соціокультурних факторів і соціокультурних інститутів, освітніх ресурсів;

здійснення професійної самоосвіти як джерела особистісного та професійного зростання на основі задоволення своїх потреб, інтересів, ціннісних установок, життєвих цінностей і планів.

Нові вимоги до вчителя в умовах переходу до профільного навчання диктують необхідність подальшої модернізації педагогічної освіти та підвищення кваліфікації діючих педагогічних кадрів.

Моделі структури та змісту підготовки фахівців для профільної школи на основі сучасних підходів до організації педагогічної освіти

Модель 1. Для забезпечення необхідного рівня професійної підготовки вчителів при переході на профільну школу передбачається всім учителям, які виявили бажання працювати в профільній школі, пройти підвищення кваліфікації при обласних інститутах післядипломної педагогічної освіти та отримати відповідне свідоцтво (посвідчення, сертифікат).

Модель 2. На базі ВНЗ педагогічного спрямування організувати професійну підготовку фахівців (вчителів, педагогів) з метою забезпечення профільної школи висококваліфікованими кадрами. Слід в рамках підготовки за спеціальностями та напрямками педагогічної освіти ввести необхідні спеціалізації та магістерські програми з урахуванням потреб профільної школи.

З метою забезпечення необхідного рівня професійної підготовки педагогічних працівників, які працюють у класах з профільним навчанням, необхідно також залучити їх до участі у роботі постійно діючих методичних об'єднань, груп тощо.